

K 24

NOTA

BETREFFENDE DE

TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN

BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR

1954

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING
VOOR 1954

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1954 heeft de ondergetekende de eer over te leggen de gebruikelijke Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën met de daarbij behorende bijlagen.

De Nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
I. <i>Algemeen begrotingsbeeld</i>	2
1. Inleiding	2
2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1954	3
3. Het niveau der Rijksuitgaven	4
4. Het begrotingsbeeld voor 1953	5
5. Begrotingsvergelijking 1953—1954	8
6. De verruimde mogelijkheid van af- en overschrijvingen	8
II. <i>De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg</i>	9
1. Samenvattend overzicht	9
2. Nadere beschouwing der uitgaven	10
III. <i>De middelen van het Rijk</i>	20
1. Samenvattend overzicht	20
2. Nadere beschouwing der middelen	20
IV. <i>Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel</i>	23
V. <i>Staatsbalans</i>	25
VI. <i>De Nationale Schuld</i>	26
VII. <i>De kasontwikkeling van het Rijk</i>	27
VIII. <i>De betekenis van de begroting 1954 voor 's Rijks kas</i>	29
IX. <i>Slotbeschouwing</i>	30

I 3200 Millioenennota

Aan de Nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

Algemene begrotingsoverzichten

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor het dienstjaar 1954.
2. Analyse van de begrotingen 1952, 1953 en 1954 aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.
3. Overzicht van de diensten 1951 en 1952.

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1947 tot en met 1954.
5. Overzicht van de in de begroting 1954 opgenomen uitgaven voor rechtstreekse investeringen door het Rijk.
6. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken begrepen in het bouwprogramma 1954.
7. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen voor herstel van oorlogsschade.
8. Overzicht van de in de begrotingen 1953 en 1954 geraamde bedragen voor herstel van watersnoodschade.
9. Overzicht van de aanwending van de ten laste van de dienst 1953 beschikbaar gestelde algemene werkgelegenheidscredieten.

Analyses van de middelen

10. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1947 tot en met 1954.
11. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1953 en 1954.

Bijzondere overzichten en onderwerpen

12. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.
13. De budgetaire betekenis van de met tegenwaardegelden te financieren additionele uitgaven.
14. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen.
15. Staatsbalans.
16. Overzichten van de ontwikkeling van de Nationale Schuld en van de consolidaties sinds 1945.

I. Algemeen begrotingsbeeld

1. Inleiding

Bij de aanbieding van de ontwerp-begroting voor het jaar 1954 moge de ondergetekende ter inleiding van de hierna volgende beschouwing een ogenblik teruggruipen naar de begroting voor het jaar 1953 en in het kort in herinnering brengen de budgettaire ontwikkelingen, welke zich sedert het indienen van uitgangspunt dat het begrotingsbeleid, ondanks de druk der militaire uitgaven en ondanks de gestegen uitgaven ter bevordering van de werkgelegenheid, gericht moest blijven op handhaving van het monetaire evenwicht en daarmede op een blijvend evenwicht in de betalingsbalans. Wat de urgentie der economische problemen betreft, had, vergeleken bij vorige jaren, een zekere accentverschuiving plaats gevonden van de betalingsbalans naar de werkgelegenheid. Een en ander leidde tot een ontwerp-begroting, welke ten aanzien van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds, een voordelig saldo van 131 miljoen liet, welk saldo bestemd werd ter gedeeltelijke dekking van het nadelig saldo van de Buitengewone Dienst II ad 623 miljoen, zodat uiteindelijk voor de Gehele Dienst een nadelig saldo van 492 miljoen resulteerde.

Aangezien de betalingsbalans gedurende 1952 een gunstig beeld bleef vertonen, doch de werkloosheid in de laatste helft van dat jaar nog geen verbetering te zien gaf, achtte de Regering verdere maatregelen tot vermindering van de werkgelegenheid op korte termijn noodzakelijk. Deze maatregelen omvatten in de eerste plaats een verhoging van de post uitkeringen ingevolge de premieregeling woningbouw met 20 miljoen, voorts een versnelling van de oorlogsschade-uitkeringen met een bedrag van 50 miljoen, een verhoging met 50 miljoen voor het doen uitvoeren van openbare werken alsmede het richten van het woningbouwbeleid voor 1953 op de bouw van 65 000 woningen, terwijl tenslotte ook een verhoging van 25 miljoen ten behoeve van de Rijkswaterstaat bijdroeg tot vermindering van de werkgelegenheid.

De watersnood heeft de voor 1953 verwachte ontwikkeling grondig gewijzigd en daarmede het op deze ontwikkeling geprojecteerde budgettaire beeld sterk ten ongunste beïnvloed. De kosten van de herstelwerkzaamheden en de andere uit de ramp voortvloeiende uitgaven betekenen een zware belasting van de Rijksbegroting, waarmede naar schatting in totaal ten minste 800 miljoen zal zijn gemoeid. Bij de wet van 7 Augustus 1953, *Sib. 435*, werd hiervan 400 miljoen suppletief ten laste van de begroting 1953 gebracht.

Na de watersnood is aan eerdergenoemde maatregelen in het belang van de werkgelegenheid althans ten dele de zin komen te ontvallen. Ook overigens heeft de werkgelegenheid zich gedurende het lopende jaar gunstig ontwikkeld. Dientengevolge was het mogelijk, tegenover de sterke stijging der uitgaven enige compensatie te vinden door het voor versnelling der oorlogsschade-uitkeringen uitgetrokken bedrag terug te nemen en van vraagde 50 miljoen 20 miljoen voorhands te blokkeren.

Zoals bij brief van 2 juni 1953 (Zitting 1952—1953 — 2332) door de ondergetekende aan de Staten-Generaal is medegedeeld, werd onlangs met de Regering der Verenigde Staten van Amerika overeenstemming bereikt over de aanwending van rond 900 miljoen uit de tegenwaarderkenning van 's Rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank. Hiervan is 300 miljoen bestemd voor militaire uitgaven, zijnde een gedeelte van de 600 miljoen ten aanzien van welke de Nederlandse Regering zich destijds bereid heeft verklaard deze additioneel aan de defensie-inspanning ten koste te leggen, 400 miljoen ter dekking van uitgaven verband houdende met de watersnood en rond 203 miljoen ten behoeve van andere reeds in de Rijksbegroting opgenomen uitgavenposten. Dit betreft een bedrag van in totaal 433 miljoen, waarvan 230 miljoen ter bestrijding van de begroting opgenomen uitgaven in verband met de watersnood en 203 miljoen ter dekking van andere reeds in de Rijksbegroting opgenomen uitgavenposten.

Tezamen met de mutaties, welke normaliter in de loop van het jaar in het aanvankelijke begrotingsbeeld plegen op te treden, heeft een ander geleid tot een herziene budgettaire situatie, waarbij op de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds tezamen een voordelig saldo van 60 miljoen wordt verkregen en op de Gehele Dienst een nadelig slot van 596 miljoen. Op dit herziene begrotingsbeeld 1953 zal in het vervolg van deze Nota nog nader worden ingegaan.

De inhoud van de ontwerp-begroting 1954 wordt, evenals dat in vorige jaren het geval was, in belangrijke mate bepaald door de verplichtingen, waartoe ons land zich heeft verbonden in het kader van de Noord-Atlantische defensie-inspanning. Ook in 1954 zal het Nederlandse volk zich zware offers moeten getroosten ten behoeve van zijn militaire bijdrage aan het gemeenschappelijk verdedigingssysteem. Voor defensiedoelinden wordt een bedrag van 1500 miljoen aangevraagd.

Voorts wordt het uitgavenbeeld ongunstig beïnvloed door de gevolgen van de watersnood. Evenals in 1953 is ook in de begroting 1954 ten behoeve van het herstel van de rampschade op de Buitengewone Dienst I een bedrag van 400 miljoen uitgetrokken.

Van de hoge uitgaven, welke met het herstel van de getroffen gebieden zullen zijn gemoeid, mag evenals in 1953 een gunstig effect op de werkgelegenheid worden verwacht. Voorts zullen verschillende uitgaven, welke tot de normale Rijks-taak behoren, meer dan in vorige jaren een stimulerende uitwerking op de werkgelegenheid hebben, waarbij o.m. ware te denken aan de hogere uitgaven ten behoeve van de zorg voor de land- en waterwegen, de wederopbouw en volkshuisvesting, alsmede aan het herstel van oorlogsschade. Tegelijkertijd beoogt het onlangs bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende wetsontwerp, houdende fiscale voorzieningen in het belang van de werkgelegenheid op langere termijn (Zitting 1952—1953 — 3041) eveneens de werkgelegenheid te bevorderen.

Aangezien voor de belastingmiddelen lagere opbrengsten zijn geraamd dan zonder genoemde fiscale voorzieningen het geval zou zijn geweest, kan worden gesteld, dat de zorg voor de werkgelegenheid, welke in het Regeringsbeleid bij voortduring een centrale plaats inneemt, in de begroting 1954 zowel aan de uitgaven- als aan de middelenzijde tot uitdrukking komt. De uitgaven voor specifieke maatregelen, gericht op bestrijding van de werkloosheid op korte termijn, kunnen dan ook in de onderhavige begroting van een meer beperkte omvang blijven dan in vorige jaren is voorzien.

Voorts zijn in de raming der middelen tot uitdrukking gebracht de gevolgen van de verlaging van de tarieven van inkomsten- en loonbelasting, welke de Regering, zoals nader wordt uiteengezet in de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake de aanhangige belastingontwerpen (Zitting 1952—1953 — 3037 t/m 3042, no. 4), zal bevorderen.

Nu de financiële en monetaire situatie van de Nederlandse volkshuishouding zich sedert enige tijd kenmerkt door een zekere ontspanning en stabilisatie, kan worden gezegd, dat bij de samenstelling van de ontwerp-begroting 1954 als richtsnoer heeft gegolden het streven om door vergroting van de bestedingsmogelijkheden in de bedrijfs- en gezinshuishoudingen de levensstandaard van het Nederlandse volk te verhogen en op deze wijze, zonder het verkregen monetaire evenwicht in gevaar te brengen, via de Rijksbegroting een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan een verhoging van de nationale welvaart.

2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1954

Van de ontwerp-begroting voor het komende jaar, zoals deze in de onderscheidene ontwerpen van wet is neergelegd, wordt thans in de hierna volgende tabel in miljoenen guldens¹⁾ een samenvattend overzicht gegeven.

Omschrijving	Ontwerp-begroting 1954
Gewone Dienst	
Uitgaven	4 309
Middelen	4 762
Voordelig saldo	453
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)	
Uitgaven	1 052
Middelen	298
Nadelig saldo	754
Landbouw-Egalisatiefonds	
Nadelig saldo	100
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds	
Nadelig saldo	401
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)	
Uitgaven	1 051
Middelen	457
Nadelig saldo	594
Gehele Dienst	
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds)	6 512
Middelen	5 517
Nadelig saldo	995

¹⁾ Voor zover niet anders is aangegeven betreffen alle in de tabellen van deze Nota opgenomen geldbedragen miljoenen guldens.

Daarbij moge worden aangetekend, dat overeenkomstig de ten deze ook in vorige jaren gevolgde werkwijze, de geraamde opbrengst van de buitengewone heffingen en de daartegenover staande buitengewone aflossing van Nationale Schuld — voor 1954 geraamd op 50 miljoen — daarin, evenals in alle verdere opstellingen in deze Nota, buiten beschouwing zijn gelaten.

Volledigheidshalve zij vermeld, dat voor zover artikelen der begroting 1953 zijn aangewezen voor toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet, de daaruit voortvloeiende overboekingen niet in de begrotingsbedragen van 1954 zijn opgenomen, evenmin als de te verwachten overboekingen ingevolge dat artikel van 1954 naar 1955 op de begrotingsbedragen voor 1954 in mindering zijn gebracht.

Bij de raming van de belastingmiddelen is, zoals reeds opgemerkt, rekening gehouden met de budgetaire gevolgen van de bij de Staten-Generaal ingediende ontwerpen van wet houdende fiscale voorzieningen in het belang van de werkgelegenheid op langere termijn, onderscheidenlijk strekkend ter gedeeltelijke compensatie van de komende huurverhoging, alsmede van het eerder genoemd voorstel tot verlaging van de tarieven van de inkomsten- en loonbelasting. Geen rekening is gehouden met de toeneming van de belastingopbrengst, welke zal voortvloeien uit de tot aanvullende compensatie van de huurverhoging strekkende loonsverhoging evenals aan de uitgavenzijde de financiële gevolgen van de desbetreffende verhoging van de lonen en salarissen van het Rijkspersoneel en van verdere daarmede samenhangende verhogingen buiten beschouwing zijn gebleven. Omtrent een en ander moge nader worden verwezen naar de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake de genoemde wetsontwerpen. Bij de berekening van de aandelen van het Rijk, respectievelijk het Gemeentefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen is voor de herziene raming 1953 zowel als voor de raming 1954 uitgegaan van een aandeel van het Gemeentefonds van 13 % der daarvoor in aanmerking komende middelen, overeenkomstig het dd. 30 Juni jl. bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende ontwerp van wet betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953, 1954 en 1955 (Zitting 1952—1953 — 3053).

Voorts zij nog opgemerkt, dat tegenover de uitgaven ten behoeve van het herstel van de watersnoodschade onder de middelen van de Buitengewone Dienst I een bedrag van 170 miljoen is opgenomen wegens beschikbaar komende gelden uit de tegenwaarde-rekening bij de Nederlandsche Bank, zijnde het voor 1954 te ontvangen gedeelte van het in totaal voor dit doel vrijgegeven bedrag ad 400 miljoen. Zoals reeds is vermeld, zal een bedrag van 230 miljoen ten bate van de middelen van 1953 komen. Hiermede wordt afgeweken van de in vorige jaren aangehouden gedragslijn, dat eventueel beschikbaar komende tegenwaarde-gelden in de cijferopstellingen betreffende de primitieve begrotingen stelselmatig buiten beschouwing worden gelaten. Deze afwijking wordt verklaard door de omstandigheid, dat in vroegere jaren bij het opstellen van de begroting voor het komende jaar nog niet bekend was, in hoeverre genoemde tegenwaarde-gelden zouden beschikbaar komen. Aangezien dit thans wel het geval is, acht de ondergetekende het juist, ter verkrijging van een volledig beeld van de begroting 1954, met alle bekende gegevens rekening te houden.

Behalve voor zoveel betreft bepaalde uitgaven verband houdend met de watersnood is geen rekening gehouden met een aantal in 1954 met stelligheid te verwachten uitgaven, welke zullen voortvloeien uit wettelijke regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet tot stand zijn gekomen. Voor zover momenteel kan worden overzien, zullen uit dien hoofde in 1954 ten behoeve van de volgende doeleinden additionele uitgaven moeten worden gedaan:

Uitkering aan Nederlanders, die gedurende de Japanse bezetting van het voormalige Nederlandsch-Indië zijn geïnterneerd (rapport Commissie Achterstallige Betalingen);

Tijdelijke bijslag op bepaalde Indonesische pensioenen (vervallen anticumulatie);

Kosten noodvoorziening ouden van dagen wegens vrijstelling van een tweede bedrag van f 100 aan eigen inkomsten van de inkomensafrekk;

Kosten voortvloeiende uit de wijziging van de Wet buiten-Compensaties aan provincies en gemeenten in verband met verlag van de personeel belasting en aan gemeenten c.q. schoolbesturen in verband met afschaffing van het schoolgeld voor lager onderwijs;

Huurverhoging voor door het Rijk gehuurde panden;

Uitgaven voortvloeiende uit de regeling van het kleuter-onderwijs;

Rente en aflossing in verband met lening Koopvaardij-pensioenfondss;

Rente over de reserve van het Gemeentefonds als bedoeld in eerder genoemd ontwerp van wet betreffende de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten.

Met vorenstaande additionele uitgaven zal naar schatting een bedrag van circa 250 miljoen zijn gemoed. Voorts zullen de binnenkort bij de Staten-Generaal in te dienen voorstellen tot verbetering van enige pensioenvoorzieningen hogere uitgaven tengevolge hebben. Het ligt echter in de bedoeling deze uitgaven vooralsnog niet ten laste van de Rijksbegroting te brengen, doch deze voor rekening van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds te laten.

Voor het verkrijgen van een volledig beeld van de in het jaar 1954 te verwachten budgetaire situatie kan tenslotte niet buiten beschouwing blijven de omstandigheid, dat ten behoeve van het Provinciefonds en het Gemeentefonds tot op zekere hoogte compensatie zal dienen te worden gegeven, voor zover als gevolg van de momenteel bij de Staten-Generaal ahangende belastingvoorstellen de opbrengst van de belastingmiddelen, waarin deze fondsen een aandeel ontvangen, zal verminderen.

Uit vorenstaand overzicht blijkt, dat de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I tezamen met het nadelig saldo van de Landbouw-Bgalisatiefonds, voor 1954 een nadelig saldo zullen opleveren van 401 miljoen. Bij de beoordeeling van een ander dient evenwel in aanmerking te worden genomen, dat tot het ontstaan van dit nadelig saldo hebben bijgedragen de uitgaven, verband houdende met de watersnood, tot een bedrag van 400 miljoen, waartegenover, zoals gezegd, onder de middelen is opgenomen een bedrag van 170 miljoen wegens voor gedeeltelijke dekking van deze uitgaven beschikbaar komende tegenwaarde-gelden.

Hoewel genoemde opstelling een begrotingstekort aanwijst van in totaal 995 miljoen, kan dit cijfer niet zonder meer een uitgangspunt bieden voor beschouwingen over de wijze, waarop dit nadelig saldo zal worden gedeckt. De dekkingswijze vormt namelijk geen budgetair probleem, doch een financieringsvraagstuk. Het is immers niet het uiteindelijk begrotingstekort, waarvoor dekking zal dienen te worden gevonden, doch het werkelijke kasstekort van het Rijk, voor zover dat door de begroting wordt beïnvloed. In verband hiermee zal in hoofdstuk VIII van deze Nota nader worden ingegaan op de wijze van dekking der uitgaven voor 1954.

3. Het niveau der Rijksuitgaven

In de Milliënnnota, behorende bij de Rijksbegroting 1953, is voor het eerst een beschouwing gegeven over het niveau der Rijksuitgaven. Teneinde dit niveau in zijn ontwikkeling over een langere termijn te kunnen bezien, werd daarbij een overzicht opgenomen van de totale Rijksuitgaven gedurende de volledige na-oorlogse periode. Teneinde voorts bij de beoordeeling van het niveau een aanknopingspunt te vinden en de relatieve betekenis van de Rijksuitgaven voor de Nederlandse economie beter te doen uitkomen, werden deze uitgaven tevens weergegeven in een procentage van het nationaal inkomen. Hoewel erkend moet worden, dat dit procentage slechts met enig voorbehoud kan worden gehanteerd, omdat de Rijksuitgaven de hoogte van het nationaal inkomen beïnvloeden,

acht de ondergetekende deze verhoudingscijfers voor het verkrijgen van een beter inzicht in de ontwikkeling van het uitgavenniveau toch van belang en stelt hij het daarom op prijs ook ditmaal een korte beschouwing aan dit aspect van het financieel beleid te wijden.

In de hierna volgende tabel zijn in de tweede kolom de uitgaven van de Gehele Dienst van het Rijk in de jaren na de oorlog weergegeven. In de derde kolom is het nationaal inkomen tegen marktprizen opgenomen, terwijl in de vierde kolom tot uitdrukking is gebracht het procentage, dat de Rijksuitgaven van het nationaal inkomen uitmaken. Daarbij zij aangetekend, dat de bedragen, welke zijn opgenomen voor het nationaal inkomen in 1953 en 1954 nog slechts een voorlopig karakter dragen. Speciaal ten aanzien van 1954 is dat uiteraardig het geval. Het is duidelijk dat de uitgaven voor 1953 en 1954 geheel op ramingen berusten, terwijl ook in het bedrag voor 1952, dat het vermoedelijk beloop van de uitgaven van dat jaar weergeeft, belangrijke schattingsmomenten zijn verdisconteerd, welke nog tot wijzigingen aanleiding kunnen geven. Ten aanzien van de jaren vóór 1952 is gebruik gemaakt van de cijfers der overeenkomstige Rijksrekeningen. Evenals verleden jaar zijn de posten wegens afschrijving bij de totalen der uitgaven buiten beschouwing gelaten. Volledigheidshalve zijn de uitgaven voor de jaren 1953 en 1954 opgenomen zowel met inbegrip van als zonder de uitgaven verband houdende met de watersnood.

Jaar	Uitgaven Gehele Dienst	Nationaal inkomen (tegen markt- prizen)	Procentage van het nationaal inkomen
1946	4 635	9 930	47
1947	5 123	12 070	42
1948	5 162	14 230	36
1949	4 465	15 960	28
1950	4 868	17 720	27
1951	5 469	19 620	28
1952	5 597	20 290	28
1953	5 585 ¹⁾	20 830	27 ¹⁾
1954	5 999 ²⁾ 6 056 ³⁾	21 260	29 ²⁾ 31 ⁴⁾

¹⁾ Volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1953.

²⁾ Volgens het herzien begrotingsbeeld voor 1953.

³⁾ Exclusief uitgaven verband houdende met de watersnood.

⁴⁾ Inclusief uitgaven verband houdende met de watersnood.

Het procentage, dat de Rijksuitgaven uitmaken van het nationaal inkomen, heeft blijkens deze opstelling in de eerste na-oorlogse jaren een belangrijke daling ondergaan, doch blijft na 1950 ongeveer constant met een neiging om wederom te stijgen. De daling is hoofdzakelijk veroorzaakt door een regelmatig en krachtig stijging van het nationaal inkomen, bij een betrekkelijk weinig fluctuerend uitgavenpeil. De stijging in de latere jaren wordt te wegegebracht door een voortdurende en gere toename van het nationaal inkomen.

Voor een nadere analyse van de afzonderlijke factoren, welke op de ontwikkeling van het uitgavenniveau van invloed zijn, wordt een nader onderzoek van de uitgaven van het nationaal inkomen, moge worden verwezen naar de gegevens, vervat in bijlage 4, waarin de ontwikkeling van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg is weergegeven, in absolute bedragen en in procentages van het nationaal inkomen. Daaruit blijkt, dat het gedurende de laatste jaren met de militaire uitgaven vooral de uitgaven voor onderwijs en cultuur, voor de waterstaat, voor sociale voorzieningen en voor de volkshuisvesting zijn, welke de stijging van het uitgavenpeil hebben veroorzaakt. Daartegenover vertonen de uitgaven wegens prijssubsidies aanvankelijk een sterke daling tot het min of meer constante, betrekkelijk lage niveau, waarop zij zich thans reeds verschillende jaren achtereen bevinden.

Als samenvatting van de in genoemde bijlage vermelde gegevens moge thans volgen een overzicht van de uitgaven van militaire en civiele aard sedert 1946, uitgedrukt in procentages van het nationaal inkomen. Voor de civiele uitgaven is daarbij

onderscheid gemaakt tussen lopende- en kapitaalsuitgaven. In verband met het bijzondere karakter van de militaire uitgaven, hetwelk maakt, dat dit onderscheid hier van minder belang is, zijn deze laatste ongesplitst opgenomen.

Jaar	Militaire uitgaven	Civiele uitgaven	
		lopende uitgaven	kapitaalsuitgaven
1946	5,37	37,29	4,02
1947	6,22	31,42	4,81
1948	8,07	24,93	3,27
1949	4,81	21,04	2,12
1950	5,23	17,20	5,04
1951	5,60	16,88	5,39
1952	6,80	16,26	4,53
1953 (oorspronkelijk) .	7,20	16,41	3,21
1953 (herzien)	7,20	18,06 ¹⁾ 19,98 ²⁾	3,82
1954	7,08	17,12 ¹⁾ 19,00 ²⁾	4,02

¹⁾ Exclusief uitgaven verband houdende met de watersnood.

²⁾ Inclusief uitgaven verband houdende met de watersnood.

Voor een beoordeling van de reeks van de militaire uitgaven zij er volledigheidshalve op gewezen, dat het bedrag voor 1948 geen vergelijkingsmaatstaf kan zijn, niet alleen omdat het hier een uitzonderlijke periode betrof in verband met de gebeurtenissen in Indonesië, maar ook omdat ten laste van de begroting van dat jaar een zeer belangrijk bedrag (422 miljoen) is gebracht wegens militaire uitgaven welke vorige dienstjaren betroffen. Voorts zij opgemerkt dat voor de jaren 1953 en 1954 de militaire uitgaven, welke met tegenwaarde-gelden worden gefinancierd, hier buiten beschouwing zijn gelaten. Dit brengt mede, dat de voor 1953 en 1954 voor militaire uitgaven genoemde percentages betreffen een totaal van 1500 miljoen.

Plaats men het begrotingsniveau voor de civiele uitgaven in een historisch perspectief, dan verdient het aanbeveling, voor de jaren 1953 en 1954 de uitgaven, voortvloeiende uit de watersnood buiten beschouwing te laten. Neemt men voorts ten aanzien van de begroting 1954 wel in aanmerking de eerder in deze Nota genoemde uitgaven, welke met stelligheid te verwachten zijn, doch die om formele redenen nog niet in de begroting konden worden opgenomen, dan blijken de civiele uitgaven, omvattend zowel het rechtstreeks beslag op een gedeelte van het nationaal inkomen als de inkomens- en vermogensoverdrachten, zich de laatste jaren op een relatief min of meer constant niveau te bewegen, welk niveau onder de huidige omstandigheden in zekere zin als blijvend moet worden gezien en redelijkerwijze nauwelijks voor vermindering vatbaar.

Daarbij ware te bedenken, dat de Rijksuitgaven voor een groot deel zonder meer zijn bepaald door wettelijke regelingen en contractuele verplichtingen, welke vooralsnog niet voor verlaging in aanmerking kunnen komen. Als voorbeelden kunnen onder meer worden genoemd de uitgaven wegens rente en aflossing van Staatsschuld en die voor het onderwijs. Voorts zijn er vele uitgaven, welke in theorie wellicht zouden kunnen worden verlaagd, doch op grond van sociale en andere motieven in de praktijk vrijwel voor geen besnoeiing in aanmerking kunnen komen, zoals b.v. die ter vergoeding van oorlogs- en watersnoodschade, de kosten van de noodvoorziening ouden van dagen en andere sociale voorzieningen, alsmede de lonen en salarissen. Tezamen met de militaire uitgaven kan op deze wijze ongeveer 3/4 van de Rijksbegroting geacht worden te zijn vastgelegd. Maar ook ten aanzien van die uitgaven, waarbij in theorie een grotere bewegingsvrijheid bestaat, blijkt in de praktijk vaak een zekere stabilisatie en continuïteit noodzakelijk, ten einde de desbetreffende activiteiten doelmatig te kunnen opbouwen en in stand houden. Tegenover de uit het hoge Rijksuitgavenniveau voortvloeiende druk op de nationale middelen staat uiteraard de positieve bijdrage, welke als gevolg van de activiteit van de Rijksoverheid aan deze nationale middelen wordt geleverd.

4. Het begrotingsbeeld voor 1953

Vorenstaande beschouwingen hebben in hoofdzaak betrekking op de ontwerp-begroting voor 1954. In het vervolg van deze Nota zal op een en ander nog nader worden ingegaan. Doch voordien stelt de ondergetekende het op prijs, aandacht te vragen voor een samenvattend overzicht van de begroting voor het dienstjaar 1953. In de eerste geldkolom zijn daarin de bedragen vermeld, zoals deze bij de algemene begrotingswetten zijn vastgesteld. Daarnaast zijn kolommen opgenomen voor de wijzigingen, welke het begrotingsbeeld voor 1953 op grond van de thans bestaande vooruitzichten zal ondergaan, alsmede voor het aldus herziene begrotingsbeeld 1953.

Samenvattend overzicht der begroting 1953

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting 1953	Per saldo wijzigingen	Herzien begrotingsbeeld 1953
Gewone Dienst			
Uitgaven	4 096	+ 236	4 332
Middelen	4 763	+ 286	5 049
Voordelig saldo	667	+ 50	717
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	598	+ 461	1 059
Middelen	88	+ 440	528
Nadelig saldo	510	+ 21	531
Landbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	80	+ 46	126
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds			
Voordelig saldo	77	— 17	60
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	916	+ 128	1 044
Middelen	274	+ 114	388
Nadelig saldo	642	+ 14	656
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.) .	5 690	+ 871	6 561
Middelen	5 125	+ 840	5 965
Nadelig saldo	565	+ 31	596

Uit vorenstaande tabel blijkt, dat het tekort op de Gehele Dienst, dat volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting 565 miljoen bedroeg, tengevolge van een groot aantal wijzigingen in de middelen en de uitgaven tenslotte met 31 miljoen is toegenomen.

Omtrent de voornaamste oorzaken, die tot de bedoelde wijzigingen hebben geleid, resp. zullen leiden, moge het volgende dienen.

Uitgaven 1953. Voor de Gehele Dienst is gerekend met een verhoging der uitgaven met 871 miljoen. Dit bedrag is de resultante van de volgende verhogingen en verlagingen.

bedrag van 40 miljoen opgenomen voor tegemoetkoming in oorlogsschade aan onroerende goederen, waarvoor in vorige jaren reeds voorlopige credieten ten laste van de Rijksbegrotingen zijn verstrekt. Aangezien het hier betreft definitieve uitgaven welke komen in de plaats van genoemde voorschotten en zij tevens blijken in haar totaliteit te blijven beneden het bedrag der gezamenlijke credieten, wordt het gehele bedrag terugontvangen en onder de middelen van de Buitengewone Dienst II verantwoord. Bovendien wordt het gedeelte dier voorschotten, dat de definitieve uitkeringen te boven gaat,

De verhogingen van de uitgaven, welke voortvloeien uit regelingen bij wet of Koninklijk besluit betreffen voor wat de Gewone Dienst aangaat o.m. de recente salarisverhoging van het Rijkspersoneel, de verhoging van de vacanietoelage en de interim-regeling zektekosten voor ambtenaren en onderwijzend personeel (48 miljoen), het devaluatieverlies bij het voldoen aan terugkoopverplichtingen tegenover het Internationale Monetair Fonds (35 miljoen), de Rijksbijdragen in sociale voorzieningen ten behoeve van werklozen (35 miljoen) en diverse andere sociale maatregelen (32 miljoen).

	Gewone Dienst	Buitengedienst	Nadelig saldo Landbouw-fonds Egalisatie-	Buiten-gewone Dienst II	Gehle Dienst
Uitgaven voortvloeiende uit wet of Koninklijk besluit van watersnood-schade	—	400	—	—	—
Uitgaven ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid	50	—	—	—	50
Budgetaire verantwoord- ding van reeds in vooraftgaande jaren gedane uitgaven	—	40	—	—	40
Aflossing op Nationale Schuld	—	—	—	96	96
Kapitaalverstrekkingen, leningen enz.	—	—	—	41	41
Posten, waartegenover een gelijk bedrag onder de middelen wordt geraamd	87	—	—	—	87
Uitgaven voor afgesloten dienstjaren	4	2	—	1	7
Overige	24	40	46	7	117
Totaal verhogingen	387	524	46	145	1 102
Verlagingen	141	63	—	27	231
Saldo verhogingen/ver-lagingen	+ 246	+ 461	+ 46	+ 118	+ 871
Overschrijvingen uit werkgelagenheidsre-dien (hoofdstuk XIV) 1)	— 10	—	—	+ 10	—
	+ 236	+ 461	+ 46	+ 128	+ 871

tingen was gesteld op 10,3 % en in het herziene begrotingsbeeld, overeenkomstig het voorstel, vervat in het ontwerp van wet betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953, 1954 en 1955 (Zitting 1952—1953 — 3053) op 13 %. Vóór aftrek van de aandelen van Gemeentefonds, Provinciefonds en Landbouw-Egalisatiefonds beloopt de raming van de belastingmiddelen resp. 5022 en 5376 miljoen, hetgeen dus een stijging betekent van 354 miljoen. Ter toelichting op deze stijging zij het volgende medegedeeld. De ramingen der niet-kohierbelastingen, welke in beide gevallen betrekking hebben op de verwachte kasontvangsten in het kalenderjaar 1953, zijn per saldo met 51 miljoen verhoogd. De belangrijkste verhoging betreft de accijns op suiker met 50 miljoen, welke noodzakelijk was, omdat in de oorspronkelijke begroting nog was uitgegaan van de achteraf onjuist gebleken veronderstelling, dat per 1 Januari 1953 het Beneluxtarief van kracht zou worden. Ten aanzien van de overige niet-kohierbelastingen compenseren de verschillende verhogingen en verlagingen elkaar vrijwel. Deze correcties zijn in hoofdzaak aangebracht op grond van de tot dusverre in 1953 gerealiseerde ontvangsten. Voor de detailgegevens per belasting zij verwezen naar de eerste en tweede geldkolom van het overzicht, opgenomen in bijlage 11 van deze Nota. De niet-kohierbelastingen zijn aldaar opgenomen in categorie I en in categorie II onder d t/m g.

Ten aanzien van de kohierbelastingen zijn de verwachte opbrengsten, vóór aftrek van de aandelen van Gemeentefonds en Provinciefonds, thans 303 miljoen hoger gesteld dan bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting 1953. Ten dele is deze verhoging een gevolg van het feit, dat in het herziene begrotingsbeeld mede rekening is gehouden met de verwachte baten, voortvloeiende uit de inhaal van achterstand in de aanslagregeling. In de oorspronkelijke begroting worden deze bijzondere baten, zoals bekend, buiten beschouwing gelaten. In overeenstemming hiermede worden de ramingen in de oorspronkelijke begroting zoveel mogelijk gebaseerd op de verwachte opbrengsten over één enkel jaar en wel aldus, dat de geraamde opbrengsten kunnen worden geacht een benadering te zijn van de bedragen, welke in geval van normaal verloop van de aanslagregeling naar verwachting in de rekening van het betreffende dienstjaar zouden worden verantwoord. Op grond hiervan zijn in de oorspronkelijke begroting 1953 voor de inkomsten- en de vermogensbelasting opgenomen de geschatte opbrengst van het belastingjaar 1953 — d.w.z. de belasting over het in 1953 genoten inkomen resp. over het vermogen per 1 Januari 1953 — en voor de vennootschapsbelasting de verwachte opbrengst van de belasting over de boekjaren 1952 en 1951/52.

Inmiddels is het noodzakelijk gebleken, deze ramingen van de opbrengsten der belasting- respectievelijk boekjaren met in totaal 228 miljoen te verhogen, enerzijds op grond van nader bekend geworden realisatiecijfers over vroegere jaren, met name wat de inkomstenbelasting betreft en anderzijds in samenhang met het feit, dat de conjunctuur zich gunstiger heeft ontwikkeld dan medio 1952, toen de oorspronkelijke ramingen 1953 werden opgesteld, kon worden voorzien. Daarnaast is rekening gehouden met de invloed, welke aanneming van de voorgestelde belastingherzieningen zal hebben op de opbrengst van de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1953. Zowel de oorspronkelijke als de herziene ramingen van de opbrengst van het belastingjaar 1953 respectievelijk de boekjaren 1952 en 1951/52 zijn vermeld in de eerste en tweede geldkolom van het overzicht opgenomen in bijlage 11 van deze Nota (categorie II, a t/m c).

Bij normaal verloop van de aanslagregelingen en bij afwezigheid van zeer grote schommelingen van de opbrengsten van jaar op jaar zouden de laatstbedoelde ramingen tevens kunnen worden geacht een prognose te vormen van de rekeningcijfers, zijnde de uiteindelijke kohierbedragen van het boekingstijdvak 1953/54. Als gevolg van de omstandigheid, dat nog niet alle achterstand in de aanslagregeling is ingehaald, zullen de rekeningcijfers naar verwachting echter een totaal bereiken, dat ca 75 miljoen hoger ligt, welk laatste bedrag dus als bate uit

inhaal van achterstand is te beschouwen. Het totale verschil tussen de belastingbedragen, verwerkt in de oorspronkelijke, respectievelijk de herziene begroting is dus $228 + 75 = 303$ miljoen. Er moge intussen op worden gewezen, dat de raming van de omvang van de bate wegens inhaal van achterstand geen aanspraak op exactheid kan maken, aangezien zij is bepaald als het verschil van twee schattingen, welke beide onzekere elementen in zich dragen. Een overzicht van de verschillende schattingen per belasting volgt hieronder.

	Nadere raming 1953 (zie bijlage 11)	Vermoede- lijke uitkomst btv. 1953/54	Vershil
Inkomstenbelasting	1 025	1 050	25
Vermogensbelasting	88	88	—
Vennootschapsbelasting . .	850	900	50
Totaal	1 963	2 038	75
waarvan t.b.v. het Rijk ca			65

Opgemerkt zij nog, dat de omvang van de bate uit inhaal van achterstand, welke ten gunste van het dienstjaar 1953 zal komen, wordt bepaald door, wat de inkomstenbelasting betreft, het opleggen van definitieve aanslagen in het kalenderjaar 1954 en, wat de vennootschapsbelasting betreft, door het verloop van de aanslagregeling in 1953 en de afboeking van tegenkohieren in het eerste halfjaar 1954.

Niet-belastingmiddelen 1953. Verwacht mag worden, dat aan niet-belastingmiddelen in 1953 662 miljoen meer zal worden ontvangen dan aanvankelijk is geraamd. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

	Gewone Dienst	Buiten- gewone Dienst I	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
Verhogingen	116	440	114	670
Verlagings	8	—	—	8
	108	440	114	662

Van de verhogingen op de Gewone Dienst dienen te worden genoemd de ontvangsten wegens rente op de bij monetaire verdragen met andere landen vastgestelde manipulatiecredieten (25 miljoen) en de heffingen ter egalisatie van kolenprijzen (87 miljoen). Zoals reeds in het voorgaande werd vermeld, staat tegenover laatstgenoemd bedrag een gelijk bedrag onder de verhogingen van uitgaven.

In de verhogingen van de Buitengewone Dienst I is begrepen het reeds eerder genoemde bedrag van 433 miljoen wegens beschikking over een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij de Nederlandsche Bank. Deze tegenwaarde-gelden zijn zoals gezegd tot een bedrag van 230 miljoen bestemd voor dekking van in de Rijksbegroting opgenomen uitgaven, verband houdende met de watersnood en tot een bedrag van 203 miljoen voor andere in de Rijksbegroting voor 1953 reeds opgenomen uitgaven. Hierbij moge nog worden opgemerkt, dat voor zover deze uitgaven in 1953 niet mochten worden gerealiseerd, en derhalve naar de begroting voor 1954 zullen worden overgebracht, ook de daartegenoverstaande tegenwaarde-gelden ten bate van het dienstjaar 1954 zullen komen.

Voor de Buitengewone Dienst II zijn als belangrijkste posten te noemen de terugbetaling van aan gemeenten verstrekte renteloze voorschotten uit het Werkloosheidssubsidiefonds (18,5 miljoen), de reserveringen door de P.T.T. (37,7 miljoen) en de ontvangsten (56 miljoen) in verband met de reeds onder de uitgaven vermelde verantwoording van definitief toegekende bedragen en terugvordering van credieten voor oorlogsschade.

De verlaging van de Gewone Dienst heeft betrekking op de uitkering van de P.T.T.

5. Begrotingsvergelijking 1953—1954

In het hierna volgende vergelijkend overzicht zijn de begrotingscijfers voor 1954 in vergelijkking gebracht zowel met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1953 als met het herzien begrotingsbeeld voor dat jaar.

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting 1953	Herzien begrotingsbeeld 1953	Ontwerp-begroting 1954
--------------	--	------------------------------	------------------------

Gewone Dienst	4 096	4 332	4 309
Uitgaven	4 763	5 049	4 762
Middelen	667	717	453
Voordeelig saldo			
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)	598	1 059	1 052
Uitgaven	88	528	298
Middelen	510	531	754
Nadelig saldo			
Landbouw-Egalisatiefonds	80	126	100
Nadelig saldo			
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds			
Voordeelig saldo/Nadelig saldo	+	+	—
77	60	401	
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuittgaven en ontvangsten)	916	1 044	1 051
Uitgaven	274	388	457
Middelen	642	656	594
Nadelig saldo			
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds)	5 690	6 561	6 512
Middelen	5 125	5 965	5 517
Nadelig saldo	565	596	995

Uit deze tabel kan worden afgelezen, dat de uitgaven voor 1954 in vergelijkking met het herzien begrotingsbeeld voor 1953 een geringe daling te zien geven, welke zowel betrekking heeft op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I als op het Landbouw-Egalisatiefonds. Bij deze vergelijking mag evenwel niet uit het oog worden verloren, dat in het herzien begrotingsbeeld 1953 verschillende posten voorkomen voor min of meer éénmalige doeleinden, waarvoor op de ontwerp-begroting 1954 geen gelden zijn uitgetrokken. Hier toe behoren:

Gewone Dienst:

Bijdrage uit te keren in schuldbrieven aan het koopvaardijpensioenfonds 70 miljoen
Bedragen te voldoen aan het International Monetary Fund in goud of vreemde valuta, voortvloeiende uit de terugkoopverplichtingen 35 miljoen
Buitengewone Dienst I:
Bijdrage aan het Waarborgfonds Rechtssterstel 26 miljoen

Buitengewone Dienst II:

Credietverrekening aan het Waarborgfonds Rechtssterstel 22 miljoen
Aflissing van Staatsschuld wegens inlevering van investerings-, beleggings- en belastingcertificaten ter voldoening van belastingsschulden 20 miljoen

Voorts dient in dit verband rekening te worden gehouden met de eerder in deze Nota vermelde uitgaven tot een totaal van 250 miljoen, welke nog niet in de ontwerp-begroting voor 1954 konden worden opgenomen, doch die met stillegging te verwachten zijn. Neemt men voorts in aanmerking, dat blijkens de ervaringen van de na-oorlogse periode het totaal der aangevraagde begrotingscredieten als gevolg van de indiening van suppletieve begrotingen gedurende het desbetreffende dienstjaar nog belangrijk pleegt te stijgen, dan blijkt, dat van omstandigheden uitzonderlijk hoge uitgavenniveau van de herziene begroting 1953 geen sprake is. Integendeel. Konden de rechtstreekse uitgaven ten behoeve van de werkgelegenheid op korte termijn ten dele enigermate worden verlaagd (op hoofdstuk XIV, Onvoorzien uitgaven is wegens kosten van werkgelegenheidspolitiek ditmaal 30 miljoen uitgetrokken tegenover 95 miljoen in het herzien begrotingsbeeld 1953; de geraamde bijdrage in de D.U.W.-lonen handhaaft zich op een ongeveer gelijk niveau), daartegenover vond een stijging plaats van de uitgaventotalen van vele andere begrotingshoofdstukken. De toeneming van uitgaven doet zich met name voor op de begrotingen van de volgende departementen:

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen
De natuurlijke groei van het onderwijs in zijn diverse geleidingen, de speciale voorzieningen t.b.v. het hoger onderwijs, de kunsten, de vorming buiten schoolverband;
Wederopbouw en Volkshuisvesting
Exploitatiekorten van een groter aantal woningwetwoningen, woningplitsing, premiewoningbouw, grotere activiteit van de Rijksgebouwendienst;
Verkeer en Waterstaat
Kustverdediging, onderhoud van land- en waterwegen;

Economische Zaken
Bijdrage aan het algemeen mijnwerkerspensioenfonds, kosten in verband met de gasvoorziening;
Sociale Zaken en Volksgezondheid
Kosten noodvoorziening ouden van dagen en andere sociale voorzieningen, Rijksbijdragen in uitkeringen ingevolge zgn. complementaire arbeidsvoorzieningen t.b.v. werknemers;

Overzeese Rijksdelen

Bijdrage aan Nieuw-Guinea.

De ondergetekende ziet in deze ontwikkeling zekere gevaren. Hoezeer ook alle uitgaven op zichzelf bezien redelijk en verantwoord moeten worden geacht, de voor dekking benodigde middelen vragen van onze volkshuishouding zware offers. Tussen de uitgaven en de middelen bestaat uiteindelijk een onverbrekelijk verband. Het behoeft geen betoog, dat een veronachtzaming van deze samenhang op de duur onze Staatshuishouding en daarmee ook onze nationale economie in ernstige moeilijkheden zou brengen.

6. De veruimde mogelijkheid van af- en overschrijvingen

In samenhang met de uitbreiding van de overheidsbevoegingen op velelei gebied zijn de Rijksbegrotingen in de na-oorlogse jaren regelmatig in omvang toegenomen. Tegelijkertijd is de specificatie van de aangevraagde begrotingsselden in afdelingen, onderafdelingen, paragrafen en artikelen steeds verder gegaan en heeft zij zich meer en meer verfijnd. Het resultaat

taat is, dat het aantal begrotingsartikelen, dat in 1939 inclusief het Verkeersfonds in totaal nog geen 1750 bedroeg, thans ongeveer is verdubbeld. Een gevolg van deze vergaande specificatie is, dat zich gedurende de loop van het begrotingsjaar in meerdere mate dan vroeger afwijkingen van de begrotingsbedragen plegen voor te doen, welke aanpassing van de begroting noodzakelijk maken. In vele gevallen zou voor deze verhogingen compensatie kunnen worden gevonden door verlagingen elders. Aangezien het gebruik van de bevoegdheid neergelegd in artikel 135 van de Grondwet, dat overschrijvingen bij de begrotingswet kunnen worden toegestaan, in het algemeen in de praktijk is beperkt tot overschrijving uit het artikel voor onvoorziene uitgaven van de verschillende hoofdstukken, dient iedere verdere aanvulling of vermindering van artikelen, ook wanneer het totaal van de begroting daardoor niet wordt beïnvloed, bij suppletoire begrotingswet tot stand te komen. Met deze vaak omvangrijke suppletoire begrotingen, is zeer veel arbeid gemoeid en zij vormen in toenemende mate een belasting van het administratieve apparaat van de verschillende departementen en van de Staten-Generaal.

In verband hiermede heeft de ondergetekende zich beraden over de vraag in hoeverre het mogelijk en wenselijk moet

worden geacht, de min of meer omslachtige begrotingsprocedure te vereenvoudigen voor die budgetaire mutaties, welke geen principiële betekenis bezitten. Naar zijn oordeel zou een dergelijke vereenvoudigde regeling kunnen bestaan in het creëren van een ruimere af- en overschrijvingsmogelijkheid voor enkele uitdrukkelijk aan te wijzen groepen van uitgaven. Binnen deze groepen zou deze af- en overschrijving kunnen plaats vinden bij besluit van de beherende Minister.

De ondergetekende heeft gemeend bij wijze van proef een stap in deze richting te moeten doen. In verschillende begrotingshoofdstukken is een nieuw artikel VI opgenomen, krachtens hetwelk overschotten op bepaalde artikelen kunnen worden overgeschreven naar gelijksoortige andere artikelen, waarop een tekort is ontstaan. Aangezien bij de samenstelling van de groepen van uitgaven, waarvoor deze regeling geldt, slechts zijn aangewezen de belangrijkste beheerskosten van het regeringsapparaat en het uiteraard niet in de bedoeling ligt daarvan gebruik te maken ten behoeve van beleidsbeslissingen, wordt gemeend, dat op deze wijze de omvang der suppletoire begrotingen aanmerkelijk kan worden beperkt, zonder aantasting van de reële betekenis van het budgetrecht der Staten-Generaal.

II. De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

1. Samenvattend overzicht

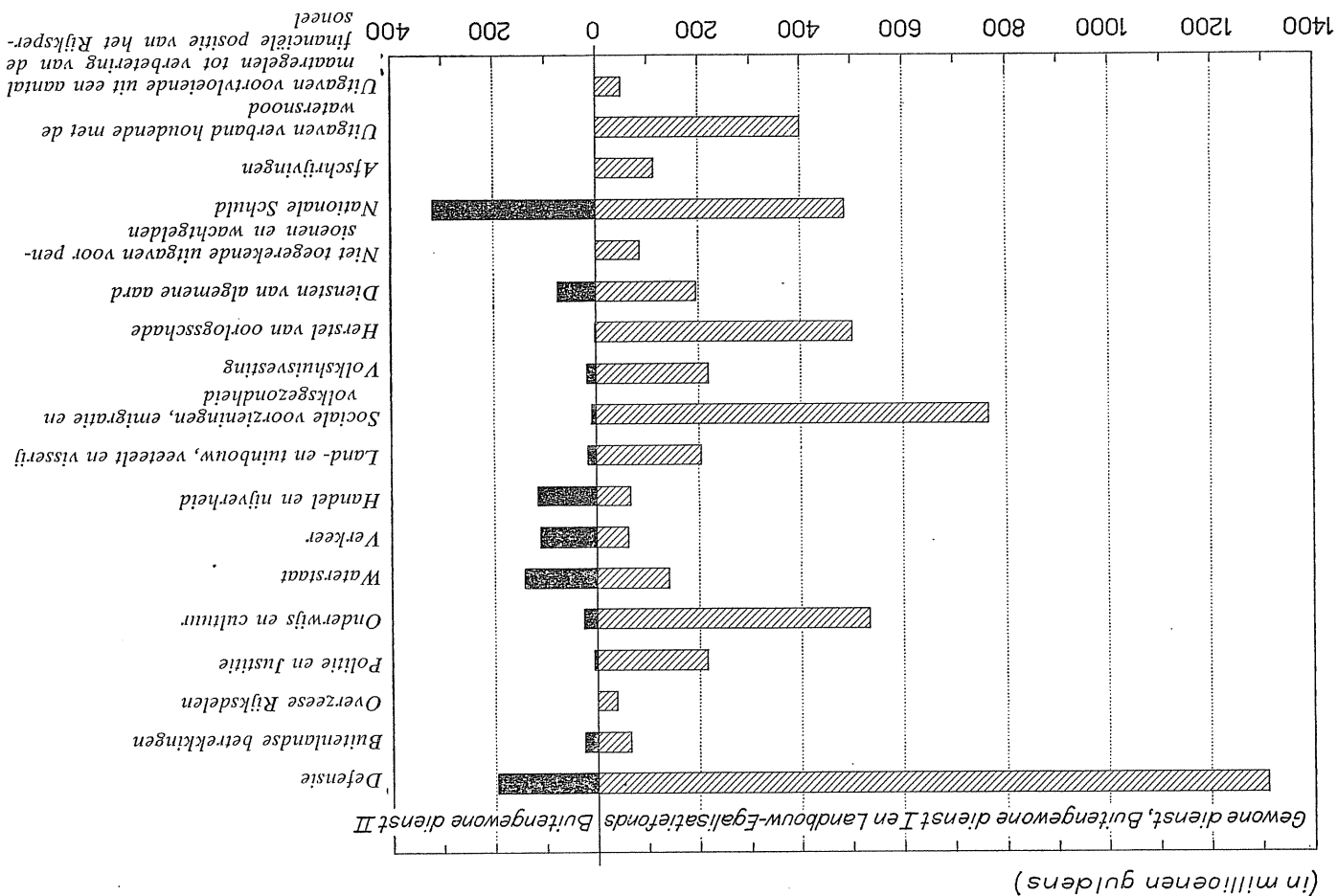
De indeling van de begroting in hoofdstukken, hoofdzakelijk overeenkomende met de Departementen van Algemeen Bestuur, geeft uiteraard geen zuivere verdeling weer van de kosten der onderscheidene onderwerpen van Staatszorg, aangezien de taakverdeling der Departementen eensdeels historisch is gegroeid en anderdeels door bijzondere omstandigheden wordt

bepaald. Voorts geeft bij wijziging in de departementale indeling een vergelijking van de uitgaven der begrotingshoofdstukken met vorige jaren een onzuiver beeld. In verband hiermede is, evenals dit ook in vorige jaren is geschied, een overzicht samengesteld, waarbij de uitgaven voor de thans geldende begroting en die voor het komende jaar volgens een van de indeling naar departementen onafhankelijke groepering naar onderwerpen van Staatszorg zijn samengevat.

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

	Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds			Buitengewone Dienst II		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1953	Herziene raming 1953	1954	Oorspronkelijk vastgesteld 1953	Herziene raming 1953	1954
Defensie	1 252,4	1 252,4	1 309,2	247,6	247,6	196,6
Buitenlandse betrekkingen . . .	61,4	63,8	65,5	1,4	1,4	26,0
Overzeese Rijksdelen	16,2	26,7	37,7	—	19,1	—
Politie en justitie	212,9	215,2	215,7	2,6	2,6	4,7
Onderwijs en cultuur	493,8	494,7	535,2	22,5	23,2	26,3
Waterstaat	127,1	132,7	142,2	139,0	125,2	140,3
Verkeer	62,5	62,5	62,2	111,4	111,9	110,1
Handel en nijverheid	51,5	151,5	66,8	95,0	95,0	114,1
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	179,7	227,1	206,2	12,1	10,3	15,1
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	710,2	860,3	765,5	10,6	11,0	8,5
Volkshuisvesting	196,5	198,9	219,0	10,0	10,2	17,3
Herstel van oorlogsschade . . .	430,4	455,5	501,8	1,9	1,9	0,1
Diensten van algemene aard . .	194,5	263,2	196,2	28,6	55,9	74,7
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden. .	85,8	85,8	86,4	—	—	—
Nationale schuld	471,4	473,8	488,1	233,1	328,6	317,4
Afschrijvingen	105,0	105,0	113,0	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	400,0	400,0	—	—	—
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel . . .	—	48,0	50,0	—	—	—
Uitkering aan het Gemeentefonds wegens derving van ondernemingsbelasting	123,1	—	—	—	—	—
Totaal	4 774,4	5 517,1	5 460,7	915,8	1 043,9	1 051,2

Uitgaven voor de verschillende onderdelen van Staatszorg in 1954

2. Nadere beschouwing der uitgaven

In deze paragraaf wordt aan de verschillende onderwerpen van Staatszorg nadere aandacht gewijd, waarbij de hoofdlijnen van het voor 1954 te voeren beleid, zoals dat in de begroting tot uiting komt, zijn vermeld.

Aan elke beschouwing is toegevoegd een in tabelarische vorm opgemaakt overzicht van de verschillende categorieën van uitgaven, welke op het desbetreffend onderwerp van Staatszorg betrekking hebben, met vermelding van de daarvoor geraamde bedragen respectievelijk volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1953, de herziene raming voor 1953 en de ontwerp-begroting voor 1954.

Defensie

Zoals in de 2e Nota inzake het defensiebeleid i.d. 5 Mei 1951 (Gedrukte Stukken, Zitting 1950—1951 — 1900, no. 10) is uiteengezet, geeft een jaarlijks bedrag van 1500 miljoen de maximale inspanning weer, welke Nederland aan de gemeenschappelijke Noord-Atlantische verdediging kan bijdragen, zoodat zijn financiële, economische en sociale omstandigheden daardoor al te sterk in ongunstige zin worden beïnvloed.

In de doelstelling van de defensie is geen verandering gekomen. De Regering wil voortgaan om met de bondgenoten in

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	Oorspr. vast-raming 1953	Herz. 1953	1954	Oorspr. vast-raming 1953	Herz. 1953	1954
Algemene uitgaven	54,3	54,3	65,8	46,5	46,5	45,2
Leger	713,9	713,9	734,2	81,7	81,7	42,1
Luchtmacht	222,3	222,3	243,8	18,8	18,8	16,7
Marine	205,9	205,9	210,1	95,5	95,5	92,6
Burgerlijke verdediging	10,4	10,4	5,8	5,1	5,1	—
Militaire pensioenen en wachtgelden	45,6	45,6	49,5	—	—	—
Buitengewone Dienst II	1252,4	1252,4	1309,2	247,6	247,6	196,6

de N.A.V.O. de verdediging, als uitgewerkt in de verschillende de Staten-Generaal bekende plannen, te versterken. Voor het jaar 1954 wordt aangehouden het in genoemde defensienota vermelde bedrag van 1500 miljoen.

Uit bovenstaande tabel blijkt evenwel, dat voor 1954 in totaal in feite 1505,8 miljoen is uitgetrokken. Dit is een gevolg van het opnemen in deze begroting van 5,8 miljoen ten behoeve van de burgerlijke verdediging. Daartegenover zal de

begroting voor het jaar 1952 suppletoir met een gelijk bedrag worden verlaagd. Gezien in het kader van de beschikbaarstelling van 4 × 1500 miljoen in de jaren 1951 tot en met 1954 zal het in totaal overeengekomen bedrag derhalve niet worden overschreden. Het gaat slechts om overheveling van een crediet dat in het begrotingsjaar 1952 niet kon worden besteed.

Het betreft hier evenwel een algemeen vraagstuk in de defensiesector. Zoals reeds herhaaldelijk werd medegedeeld, is het niet mogelijk gebleken, de realisatie van de defensie-inspanning, d.w.z. de besteding der gelden te synchroniseren met het beschikbaar komen van de daarvoor bestemde begrotingscredieten. De opbouw van de defensie heeft als gevolg van technische moeilijkheden een aanloopperiode nodig gehad om op gang te komen. Dit impliceert, dat van de in de eerste jaren beschikbaar gestelde credieten een belangrijk gedeelte ongebruikt is gebleven. Door in ruime mate toepassing te geven aan artikel 24 der Comptabiliteitswet zijn deze ongebruikte credieten naar latere begrotingsjaren overgeboekt en blijft het mogelijk de gelden alsdan additioneel te besteden. Het bedrag dat wegens overboeking naar het volgend jaar werd overgeschreven, heeft het bedrag, dat van het vorige jaar door overschrijving beschikbaar was gekomen overtroffen (in ronde bedragen betreffende de beide militaire departementen): op de begroting 1951 met 520 miljoen en op de begroting 1952 met 280 miljoen.

Het laatste cijfer draagt uiteraard nog een voorlopig karakter.

Naarmate de achterstand in de realisatie wordt ingelopen, zullen de overboekingen naar het volgend jaar kleiner worden. Dit zal er toe leiden, dat in de latere jaren in totaal hogere begrotingscredieten beschikbaar zullen komen dan in de primitieve begrotingen dier jaren zullen worden geraamd.

Volledigheidshalve zij nog opgemerkt, dat de werkelijke invloed van de defensie-inspanning op de nationale economie in een bepaald jaar niet wordt weergegeven door de begrotingscijfers maar door de bedragen welke daadwerkelijk voor defensiedoeleinden worden uitgegeven. Ook hieruit blijkt, dat de realisatie van het defensieprogramma aanvankelijk sterk bij de begrotingsramingen is ten achter gebleven.

Gezien het vorenstaande zal er op moeten worden gerekend, dat de Nederlandse defensie-uitgaven in 1954 op een hoger niveau zullen komen te liggen dan in het in de begroting uitgetrokken bedrag van 1500 miljoen tot uitdrukking komt.

De begroting 1954 brengt een voortzetting van het leger- en luchtmachtbouwplan, zoals dat in beginsel door de Staten-Generaal is aanvaard.

De hogere algemene uitgaven vinden voornamelijk hun oorzaak in een stijging van het bedrag voor kostwinnersvergoedingen, welke verband houdt met een hogere legersterkte en een hoger gemiddelde van de uitkeringen. Voorts werden de personeelsramingen van het Ministerie van Oorlog en van de zgn. Interservice-organen verhoogd, dit laatste als gevolg van de meer intensieve internationale samenwerking.

Bij Leger zowel als Luchtmacht valt een verschuiving waar te nemen van de Buitengewone Dienst II naar de Gewone Dienst, hetgeen veroorzaakt wordt doordat de grote bouwprojecten van de land- en luchtmacht beginnen gereed te komen. De personele uitgaven nemen in beide gevallen toe tengevolge van een verdere uitbouw van de landmacht door een hogere raming voor burgerpersoneel en voorts door een aantal toelagen- en premiereregelingen, waarvan ten laste van 1953 nog geen gelden waren uitgetrokken. De hogere legersterkte brengt tevens hogere verbruiksbehoeften mede.

Voor wat betreft de Marine komt het beleid voor 1954 in hoofdzaak overeen met dat der laatste voorafgaande jaren. Het aanbouwprogramma, zoals dit reeds eerder werd bekend gemaakt, wordt regelmatig afgewerkt.

Door het gereedkomen van nieuwe schepen begint zich een verschuiving van de kapitaalsector naar de exploitatiesector af te tekenen, die zich in de eerstvolgende jaren waarschijnlijk zal voortzetten.

Als gevolg van het algemeen Regeringsbeleid ten aanzien van salarissen en andere uitgaven, verband houdende met de zorg

voor het personeel, zijn binnen de exploitatiesector de uitgaven, verband houdende met het personeel, enigszins gestegen, waartegenover echter de materiële uitgaven in dezelfde mate zijn verminderd moeten worden, als gevolg van het overeengekomen defensieplafond.

Evenals in vorige jaren is bij de samenstelling der materieel-programma's der drie onderdelen van de strijdkrachten gerekend op belangrijke aanvulling der bestaande tekorten in het kader van de wederzijdse militaire hulpverlening.

Ook dit jaar zijn in het aangevraagde totaalbedrag van 1500 miljoen begrepen de uitgaven, verbonden aan de stationnering van leger- en marine-eenheden in Nieuw-Guinea, Suriname en de Nederlandse Antillen, alsmede die ten behoeve van het Nederlandse Detachement in de strijdkrachten der Verenigde Naties in Korea.

De Regering heeft de verdere opbouw van de defensie en de daarmee verband houdende kosten in beraad genomen. Een uiteenzetting daaromtrent kan thans nog niet worden gegeven, aangezien een en ander uitgebreid overleg vergt, ook in N.A.V.O.-verband. Voorts mag daarbij niet uit het oog worden verloren, dat deze opbouw mede afhankelijk is van steun uit het buitenland. Tussen de eigen nationale inspanning en de buitenlandse steun bestaat uiteraard een sterke wisselwerking.

Buitenlandse betrekkingen

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	6,6	7,3	6,8	—	—	—
Vertegenwoordigingen in het buitenland .	43,6	44,3	46,8	1,4	1,4	1,0
Deelneming aan internationale organisaties en conferenties.	11,2	12,2	11,9	—	—	25,0
	61,4	63,8	65,5	1,4	1,4	26,0

Evenals vorige jaren wordt ook thans gelijktijdig met de begroting voor 1954 een Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken aangeboden waarin beschouwingen zijn opgenomen over het in het tijdvak Juli 1952—Juli 1953 gevoerde en het te voeren beleid ten aanzien van de buitenlandse betrekkingen en de daarmee samenhangende vraagstukken.

Zoals reeds meermalen werd opgemerkt vormen, in vergelijking met andere onderdelen van Regeringsactiviteit, bij de buitenlandse betrekkingen de apparaatskosten een relatief groot aandeel in de totale uitgaven. Zij zijn in sterkere mate dan dit bij beleidsuitgaven in engere zin het geval is afhankelijk van factoren, welke los van beleidsbeslissingen hun invloed doen gelden. De stijging voor 1954 ten opzichte van 1953 is voor het belangrijkste deel toe te schrijven aan de volgende punten:

1°. Een mogelijke stijging van de kosten van levensonderhoud in het buitenland, alsmede het alsnog aanpassen van verblijfsvergoedingen in verschillende landen aan stijgingen, welke reeds hebben plaats gehad, bijv. in Indonesië.

2°. Een kleine uitbreiding van het aantal posten, onder andere in West Afrika.

3°. Verhoogde voorlichtingsactiviteit in het bijzonder in de Latijns Amerikaanse landen in verband met de goodwillreizen van de Prins der Nederlanden. Deze activiteitsuitbreiding zal voornamelijk in Mexico en Brazilië plaatsvinden.

Ook in deze begroting is rekening gehouden met de sinds de bevrijding gevolgde politiek om in de daarvoor in aanmerking komende landen huisvestingen in eigendom te verwerven. Voor dit doel wordt in 1954 1 miljoen aangevraagd. Het ligt

in de bedoeling het representatieve gedeelte van de ambts-
woningen, voorzover deze Rijksseigendom zijn, van Rijkswege
te doen inrichten, teneinde de noodzakelijke verhuiskosten
zoveel mogelijk te beperken.

Op het gebied van de technische hulp heeft ons land zich in
de afgelopen jaren door zijn deelneming in het programma
der Verenigde Naties een reputatie van deskundigheid ver-
worven. Dit geldt zowel voor landbouw en industrie als t.a.v.
de beoefening hier te lande van allerlei met de tropen verband
houdende wetenschappen. Gezien de bij een en ander betrok-
ken Nederlandse belangen en gezien ook de omstandigheid,
dat tussen het aantal uit te zenden Nederlandse deskundigen
en de Nederlandse bijdrage in de kosten van de technische bij-
stand een min of meer rechtstreeks verband wordt gelegd, is
voorgesteld deze bijdrage in het jaar 1954 te verhogen, ten-
einde op deze wijze een vergroting van de Nederlandse activi-
teit op dit punt mogelijk te maken.

Aansluitend aan het in vorige jaren gevolgde systeem zijn
ook in de tabel van de Buitenlandse Betrekkingen 1954 op-
genomen de uitgaven van de vertegenwoordigers in het buiten-
land van enkele andere ministeries dan dat van Buitenlandse
Zaken. Hieromtrent kan nog worden opgemerkt, dat, in ver-
band met de toegenomen omvang der werkzaamheden van het
emigratie-apparaat in het buitenland een uitbreiding van per-
soneel in verschillende landen noodzakelijk is gebleken. Boven-
dien is het de bedoeling, in enige tot dusver nog niet bewerkte
immigratie-gebieden eveneens Nederlandse immigratieposten te
vestigen.

Ook de uitgaven van de andere ministeries wegens deel-
neming aan internationale organisaties en conferenties zijn in
bovengenoemde tabel verwerkt.

In laatstgenoemde groep is voor 1954 onder de Buitengewone
Dienst II opgenomen een storting op de Nederlandse deel-
neming in het kapitaal van de International Bank for Recon-
struction and Development. Voor deze deelneming, voor zoveel
in gulden te storten, zijn rentenvrij zicth-promessen afgegeven
tot een bedrag van 186 miljoen, terwijl honorerings van deze
promessen slechts met toestemming van de Nederlandse Rege-
ring kan plaats vinden. Thans is aan de Bank toestemming
verleend, een bedrag van 100 miljoen, gelijkelijk verdeeld over
een periode van vier jaren, aan de leden uit te lenen. Deze toe-
stemming werd gegeven op grond van de directe en indirecte
de door de Internationale Bank in gulden te verstrekken le-
ningen.

Overzeese Rijksdelen

Algemene uitgaven	Suriname en de Ned. Antillen	Nieuw-Guinea	Buitengewone Dienst I				Buitengewone Dienst II			
			Orsopr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	1954	Orsopr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	1954		
1,8	1,6	12,8	26,7	37,7	—	—	—	—	—	—
1,8	1,6	23,3	33,8	37,7	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

terwijl nieuwe ontwikkelingsplannen worden overwogen en voor-
bereid. Verwacht moet worden dat de begroting van Nieuw-
Guinea voor 1953, welke nog onderwerp van beraad uitmaakt,
een tekort zal aanwijzen, dat voor de Gewone Dienst op 23
miljoen gesteld kan worden. De voor 1953 aanvaankelijk op
12,5 miljoen geraamde bijdrage zal aldus herzien moeten wor-
den. Voor 1954 moet, met inbegrip van de bijdrage in de kapitaal-
taalsluitingen, op 33,5 miljoen op de Gewone Dienst worden
getekend.

Was in voorgaande jaren als bijdrage aan de geldmiddelen
van Nieuw-Guinea alleen opgenomen het tekort op de Gewone
Dienst van de begroting van dit gebiedsdeel, terwijl de wel-
aan 27 Maart 1953 (*Stb.* 162), houdende creditverstreking
aan Nieuw-Guinea tot een bedrag van 40 miljoen, voorzags
in regulatiasie van de nadelige saldi op de Kapitaaldienst der
begrotingen, voor 1954 is er de voorkeur aan gegeven, ook het
tekort op de Kapitaaldienst uit de jaarlijkse bijdrage te be-
strijden. Hierdoor worden alle civiele Rijksuitgaven ten behoeve
van Nieuw-Guinea binnen één afdeling van één begrotings-
hoofdstuk verenigd.

Daar de begroting 1954 van Nieuw-Guinea nog niet is ont-
vangen, bestaat geen inzicht in de te verwachten bijdrage aan
de geldmiddelen van dit gebiedsdeel. Als bijdrage in het tekort
op de Gewone Dienst is een steipost van 23,5 miljoen opge-
nomen. Het tekort op de Kapitaaldienst van Nieuw-Guinea
valt evenmin nauwkeurig te ramen, mede in verband met de
vraag of het verstrekte credit ad 40 miljoen in 1953 reeds ge-
heel zal zijn besteed. Het opgenomen bedrag ad 10 miljoen
voor de bijdrage in het tekort op de Kapitaaldienst heeft even-
eens het karakter van een steipost.

Politie en justitie

Algemene uitgaven	Rechtspraak	Rijks- Gemeentepolitie	tucht- en opvoed- dingsswezen, psycho- pathenwetten,	Buitengewone Dienst I				Buitengewone Dienst II			
				Orsopr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	1954	Orsopr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	1954		
6,4	20,2	43,7	58,9	212,9	215,2	215,7	2,6	2,6	2,6	4,7	4,7
9,5	20,9	44,6	59,2	215,2	215,7	215,7	—	—	—	—	—
7,3	20,9	44,6	59,2	215,2	215,7	215,7	—	—	—	—	—
—	0,7	1,4	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Het streven blijft er op gericht de rechterlijke organen zo
goed mogelijk uit te rusten en van moderne hulpmiddelen te
voorzien. Daarbij wordt o.m. aandacht besteed aan de uit-
breiding van de justitiële documentatiedienst, terwijl een begin
wordt gemaakt met de uitbreiding van de aan de rechterlijke
colleges ten dienste staande bibliotheken.

Voor huisvesting van de rechterlijke macht worden ruimere
credieten gevraagd. Van een zestel gerechtsgebouwen zal de
verbouwing worden ter hand genomen dan wel voortgezet. Met
de bouw van een Palais van Justitie te Arnhem en een kanton-
gerechtsgebouw te Wageningen zal een aanvang worden ge-
maakt.

De reorganisatie van de Politie-Technische Dienst zal begin
1954 zijn voltooid. De nieuwe formatie van de dienst ver-
zekert een efficiënt beheer bij aanschaffing, herstel en revisie
van motorvoertuigen der politie en laat bovendien een lagere
begrotingsraming toe. Daartegenover staat een hogere raming
voor de Politie Verbindingsdienst, welke dienst met nieuw-
taken in het kader van de Bescherming Bevolking wordt be-
last.

Ook voor de Opleidingschool der Rijkspolitie te Nistel-
rode is een hoger bedrag uitgetrokken. Teneinde de Rijks-

politie numeriek op peil te kunnen houden is het noodzakelijk het aantal cursisten en in verband daarmee de outillage der school uit te breiden.

De geleidelijke toeneming van de sterkte der Reserve Rijks-politie leidt eveneens tot hogere uitgaven.

De verwezenlijking van een aan moderne inzichten aangepast penitentiair stelsel wordt zoveel mogelijk bevorderd. In de begroting 1954 komt dit o.m. tot uitdrukking in de aanzienlijk hogere raming voor bouwkundige voorzieningen aan huizen van bewaring en strafgestichten. In het bijzonder mogen hier worden genoemd de aanleg van een waterleiding bij de strafgestichten te Norg en de bouw van een centrale vrouwen-gevangenis.

Voorts wordt mede in verband met het gebrek aan asy-lruimte, een belangrijk bedrag gevraagd voor bouwkundige voorzieningen bij de Rijksasyls voor Psychopathen te Avereest en voor de bouwsubsidies ten behoeve van particuliere inrich-tingen voor verpleging van psychopathen.

De personeelsbezetting van de strafgestichten, zomede die van de afdeling Gevangeniswezen dient enige uitbreiding te ondergaan. Dit geldt eveneens voor de Voogdijraden.

Opnieuw is in belangrijke mate voortgang gemaakt met de afwikkeling van het rechtsherstel, met name wat betreft het onderdeel effecten. Was voor 1952 voor het rechtsherstel ruim 10 miljoen geraamd, voor 1953 wordt met 8 miljoen gerekend, terwijl voor 1954 naar verwachting met 6,8 miljoen zal kunnen worden volstaan.

De personeelsbezetting van het Nederlands Beheersinstituut zal van 600 tot 500 man worden teruggebracht.

Onderwijs en cultuur

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	10,9	10,9	12,8	3,3	3,3	3,0
Lager onderwijs . . .	272,2	272,2	287,0	—	—	0,6
Vorbereidend hoger en middelbaar onder- wijs	44,4	44,6	46,4	0,6	0,6	0,9
Lager en middelbaar nijverheidsonderwijs	67,9	67,9	74,4	0,1	0,1	0,3
Lager en middelbaar land- en tuinbouw- onderwijs	8,6	8,6	9,2	0,3	0,3	0,2
Hoger onderwijs . . .	41,3	41,3	49,0	17,3	17,8	19,6
Vorming buiten school- verband	9,1	9,1	10,5	0,2	0,2	0,4
Kunsten, oudheidkun- de en natuurbe- scherming	15,4	15,8	16,8	0,6	0,8	0,9
Wetenschappen . . .	3,0	3,3	4,6	0,1	0,1	0,4
Radio, televisie en pers.	21,0	21,0	24,5	—	—	—
	493,8	494,7	535,2	22,5	23,2	26,3

De uitgaven voor onderwijs en cultuur vertonen voor 1954 een belangrijke stijging ten opzichte van 1953. De stijgende lijn, welke deze uitgaven reeds sedert jaren te zien geven, wordt derhalve ook in 1954 voortgezet.

Voor het lager onderwijs is de verhoging der uitgaven voor een belangrijk gedeelte het gevolg van het grote leerlingen-acces, dat uitbreiding van het aantal verplichte leerkrachten noodzakelijk maakt. Bovendien zullen de invoering van de nieuwe kweekschoolwet en de vermeerdering van het aantal scholen voor buitengewoon lager onderwijs tot enige verhoging van uitgaven leiden.

Vorengenoemd leerlingen-acces is ook — zij het in mindere mate — van invloed op de kosten van het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs en op die van het nijverheidsonder-

wijs. Voorts leiden voor deze takken van onderwijs de vol-groeiing van de scholen en de verstrekking van nieuwe subsi-dies tot een stijging der uitgaven. In het bijzonder geldt dit laatste voor het nijverheidsonderwijs, aangezien hier de toeloop van het aantal leerlingen zeer sterk is. Zo wordt voor 1954 voor de jongensscholen en voor de meisjesscholen op een toe-neming van resp. 7 en 9 % gerekend. Het is te verwachten, dat deze stijging zich ook in de naaste toekomst zal hand-haven. Opgemerkt moge worden, dat ook het leerlingstelsel zich in een toenemende bloei verheugt.

In de hogere bedragen uitgetrokken voor het land- en tuin-bouwonderwijs weerspiegelt zich de speciale zorg welke in 1954 zal worden besteed aan de herziening der programma's voor dit onderwijs en aan de opleiding der leerkrachten.

Zowel op de Gewone Dienst als op de Buitengewone Dienst II zijn de kosten voor het hoger onderwijs hoger geraamd dan voor 1953. De groei der wetenschappen en de achterstand, welke op dit terrein na de bevrijding in ons land aanwezig was, maken dat de uitbreiding en modernisering van de universiteiten en de hogescholen in een versneld tempo dienen te geschieden. Opnieuw is voldaan aan vele verzoeken van instellingen van hoger onderwijs om meer personeel beschikbaar te stellen. Ook het op peil brengen van de materiële outillage van deze instel-lingen zal, indien de aangevraagde gelden worden toegestaan, op niet onbelangrijke schaal voortgang kunnen vinden. Voorts is een groter bedrag dan het vorige jaar geraamd voor de stu-dentenzorg, die in het middelpunt van de belangstelling staat en, daarop aansluitend, voor de Rijksbeurzen à fonds perdu.

In de begroting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen zijn thans voor het eerst gelden uitgetrokken voor het op-bouwwerk in culturele ontwikkelingsgebieden, terwijl de uit-gaven ten behoeve van het jeugdwerk en de volksontwikkeling belangrijk zijn verhoogd. Voorts leiden ook de uitbreiding van het aanvullend onderwijs in cursusverband voor het arbeidende meisje en de opleiding van gezinsverzorsters — waarvan de belangrijkheid na de watersnood duidelijk is gebleken — tot een niet onbelangrijke verzwaring der lasten van de vorming buiten schoolverband. Bovendien dient de subsidiëring van de culturele organisaties, de volkshogescholen en de leatuurvoor-ziening, in verband met de steeds toenemende werkzaamheid van de desbetreffende instituten, te worden uitgebreid.

De bedragen, opgenomen voor subsidies aan de verschillende uitingsvormen op het gebied der hedendaagse kunsten, vertonen een belangrijke stijging van rond 4,9 miljoen in 1953 tot 6 mil-lioen in 1954. Deze groei geeft aan, dat de Regering er in toe-nemende mate naar streeft om op deze wijze bij te dragen tot het behoud en de spreiding van het cultureel niveau.

Een hoger subsidie is uitgetrokken voor het zuiver weten-schappelijk onderzoek en gelden zijn aangevraagd ten behoeve van de bijdrage aan de Europese organisatie voor kernfysisch onderzoek.

Tenslotte wordt opgemerkt, dat thans voor de verdere ont-wikkeling der televisie in ons land een bedrag van 2 miljoen is uitgetrokken.

Waterstaat

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	19,2	21,3	21,4	—	0,5	0,3
Waterwegen	43,0	46,0	53,7	20,1	12,5	23,7
Landwegen	64,1	64,6	66,1	33,9	42,6	37,6
Landaanwinning . . .	0,8	0,8	1,0	85,0	69,6	78,7
	127,1	132,7	142,2	139,0	125,2	140,3

De stijging van de waterstaatsuitgaven weerspiegelt de toe-nemende activiteit van de Rijkswaterstaat in de voorbereiding en uitvoering van werken, waarbij onder de huidige omstandig-

heden vooral gedacht wordt aan de kustverdedigingswerken, ter beveiliging van ons land tegen het water. Daarnaast dienen ge- noemd de taken van de Rijkswaterstaat ten aanzien van de strijd tegen de toenemende verzilting en de openlegging van de ontwikkelingsgebieden. De hogere uitgaven voor de kustver- dediging komen tot uitdrukking in de stijging van de uitgaven van de Gewone Dienst onder de rubriek „Waterwegen”, waarin Het zijn echter niet alleen de specifieke Rijkswerken, waarvan wel in het bijzonder de verdediging van de Noordzeekust in de provincie Noord-Holland een aanzienlijk bedrag voortdert, welke een verhoogd onderhoud vergen, doch ook voor de instand- houding van de waterkering van de Polder Walcheren zullen belangrijke werken moeten worden uitgevoerd, waarvoor het Rijk een bijdrage verleent.

De op 21 Februari 1953 ingestelde Delta-commissie zal adviseren betreffende de maatregelen, welke voor het delta- gebied genomen zullen moeten worden ter bevordering van de veiligheid tegen het water. In afwachting van het volledige advies, worden door de commissie incidenteel voorstellen op dit terrein gedaan.

In dit verband zijn ten laste van de Buitengewone Dienst II voor 1954 gelden aangevraagd voor de afdamming van de Hollandsche IJssel (2,5 miljoen) en het Spui (2,5 miljoen).

Deze werken zijn niet alleen van betekenis voor de beperking van het stormvloedsgevaar, doch zullen in belangrijke mate medewerken in de strijd tegen de verzilting.

Ten behoeve van de verbetering van het Eemskanaal in het belang van de scheepvaart en de afwatering der tot het stroom- gebied behorende gronden, zal de provincie Groningen het be- staande kanaal verruimen en een nieuwe zeesluis onder Farmsum met bijbehorende werken aanleggen.

Gezien het algemeen belang dat met deze werken zal worden gediend, zal het Rijk in de kosten bijdragen.

Voorts vergt het onderhoud van de kanalen een groter bedrag aangezien het in toenemende mate gemotoriseerde schepen- verkeer hogere eisen aan de oeververdediging stelt.

Ook de uitgaven voor de landwegen ondergaan de invloed van het snellere en zwaardere verkeer. Diverse wegverharin- gen blijken niet bestand te zijn tegen het intensievere gebruik dat van deze wegen wordt gemaakt, zodat het bedrag voor onderhoud dier wegen stijgt.

Aan de verdere verwezenlijking van het Rijkswegenplan, waarvoor in 1953 in het kader van de werkgelegenheidspolitiek belangrijke aanvullende bedragen werden toegeestaan, zal met kracht worden gewerkt. Genoemd moge hier worden de voort- zetting van de aanleg van de Rijksweg 4a (Ypenburg—Burger- veen), het gedeelte Muiden—Naarden van de Rijksweg I en de verbetering van de Rijksweg 3 (Rotterdam—Gouda).

Voor de regelmatige voortgang van de tunnelbouw te Velsen is 14 miljoen uitgetrokken.

Het ligt in de bedoeling binnenkort een ontwerp van wet in te dienen tot verlenging van de bestaande situatie waarbij, in afwijking van het bepaalde in de wet van 6 October 1934 (Stb. 534) tot instelling van het Verkeersfonds, de inkomsten en de uitgaven welke voortvloeien ten bate respectievelijk ten laste van het Verkeersfonds kwamen, ten bate respectievelijk ten laste van de Rijksschuld worden gebracht.

In het bedrag voor landaanwinningsswerken zijn, behalve de normale werkzaamheden op het gebied der landaanwinning, ook begrepen de door de Dienst der Zuidoostzeewerken uitge- voerde projecten ten behoeve van de droogmaking van de voormalige Zuidoostzee (kapitaalverstreking aan het Zuidoost- zeefonds).

Eerstgenoemde werkzaamheden omvatten de voltooiing van de waterbouwkundige- en de verkeerswerken in de Brak- man alsmede de landaanwinning in de provincies Friesland en Groningen. In totaal wordt hiervoor een bedrag van 5,5 mil- joen aangevraagd.

Met de verdere indijking en droogmaking van de Zuidelijke polders zijn wederom belangrijke bedragen gemoeid.

Doordat technici van de Dienst der Zuidoostzeewerken en veel materieel naar het rampgebied werden gezonden, werd het

tempo van uitvoering van de indijking van Oostelijk Flevoland (Zuidelijke polders) in 1953 vertraagd. Er wordt naar ge- streefd, dat deze werken in 1954 krachtig kunnen worden voortgezet, op grond waarvan een bedrag van 47 miljoen wordt aangevraagd.

Voor de voltooiing van de Noordoostpolder ligt het zwaarte- punt bij de landbouwkundige werken (ontginningsswerken, exploitatie der gronden, bouw van boerderijen). Ook hiervoor zijn aanzienlijke bedragen uitgetrokken.

Verkeer

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
Oorspr. vast- raming 1953	Oorspr. gesteld 1953	Oorspr. vast- raming 1953	Oorspr. gesteld 1953
1954	1954	1954	1954
1,6	2,5	1,9	—
39,0	38,1	39,0	1,4
3,4	3,3	10,0	10,0
18,5	18,0	100,0	100,0
62,5	62,5	62,2	111,4
—	—	—	111,9
—	—	—	110,1

Algemene uitgaven 1,6

Verkeer en vervoer 39,0

diensten 3,4

Zeescheepvaart 18,5

Burgerlijke luchtvaart 62,5

P.T.T. 62,2

Verwacht mag worden dat de Wet Autovervoer Goederen (Stb. 342/1951) en de Wet Goederenvervoer Binnenscheepvaart (Stb. 472/1951) met ingang van 1 Januari 1954 in werking zullen kunnen treden.

Op grond hiervan is er bij de samenstelling van de begroting vanuit gegaan dat de door deze wetten voorgeschreven organen zullen zijn gevormd en hun werkzaamheden op die datum zullen kunnen aanvangen.

Op het gebied van de Burgerlijke Luchtvaart blijft het ge- stadig toenemende luchtverkeer de nodige voorzieningen eisen. Zo zal in 1954 de capaciteit en ouililage van Schiphol verder moeten worden aangepast aan de eisen, die het moderne lucht- vaartmaterieel en de geleidelijk toenemende reizigersstroom stellen. De aanleg en inrichting van het vliegveld Eelde als uitwijkhaven voor Schiphol en als vestigingsplaats voor de voortgezette opleiding van de Afdeling Rijksluchtvaartschool zal in 1954 belangrijk worden.

Ook de ontwikkeling van een verkeersvliegtuig, de F 27, alsmede de proeven met een experimenteel model van een hel- schroefvliegtuig zullen worden voortgezet.

Behalve in de Rijksschuld komen de bemoeiingen van het Rijk op verkeersgebied mede tot uitdrukking in de begro- tingen van het Scheepvaartfonds en de P.T.T.

Scheepvaartfonds. Met het oog op de wenselijkheid om de emigratie in het kader van de werkgelegenheidspolitiek der Regering zo sterk mogelijk te bevorderen is voor 1954, evenals voor 1953, rekening gehouden met de exploitatie van een 5-tal schepen ten behoeve van het emigrantenvervoer.

P.T.T. Ook de exploitatie-afdeling van de P.T.T.-begroting voor 1954 wordt gekennmerkt door een nog steeds toenemende behoefte aan de verkeersmiddelen van dit bedrijf.

Met inachtneming van de afschrijvingen op basis van fiscale normen en een uitkering aan het Rijk van 3½ % over de ex- terne ontvangsten en de wettelijke rente over het geïnvesteerde kapitaal is de exploitatieretening van het eigenlijke verkeers- bedrijf in evenwicht.

Voor investeringen is opnieuw rond 100 miljoen uitgetrok- ken. Dit bedrag, dat voor 33 miljoen bestemd is voor nieuwe investeringen en voor 67 miljoen voor normale vervanging van activa, wordt overigens gerechtsvaardigd door de reeds ge- releveerde groei van het verkeersvolume, alsmede door de noodzakelijkheid de snelle technische ontwikkeling op dit gebied op niet te grote afstand te volgen.

Handel en nijverheid

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	22,1	23,8	31,3	0,9	0,9	0,1
Voorlichting	5,1	5,1	5,1	—	—	—
Distributie en contrôle	10,7	10,0	8,5	—	—	—
Industrialisatie	10,6	11,4	11,2	0,5	0,5	0,7
Mijnwezen en energie-voorziening	3,0	14,2	10,7	93,6	93,6	113,3
Egalisatie van kolen-prijzen	—	87,0	—	—	—	—
	51,5	151,5	66,8	95,0	95,0	114,1

De verhoging van de algemene uitgaven voor 1954 wordt veroorzaakt door een verhoging van de vergoeding aan de Herstelbank met ruim 8 miljoen ten opzichte van 1953 wegens voor risico van de Staat verleende bijzondere credieten voor in het algemeen belang noodzakelijk geachte vestiging, uitbreiding of vernieuwing van bedrijven.

De verbeterde deviezenpositie van ons land heeft geleid tot een verdere vrijmaking van het internationale goederenverkeer. Als gevolg hiervan konden de administratieve bemoeiingen van de Overheid op het gebied van distributie en contrôle verder worden ingekrompen.

De bevordering van de export en de industrialisatie, aan welk laatste onderwerp de onlangs aan de Kamer aangeboden Vierde Industrialisatie-nota (Zitting 1952—1953 — 2959) was gewijd, nemen in het kader van de algemene doeleinden van de Regeringspolitiek een belangrijke plaats in.

Van 1953 af wordt de bijdrage aan het Algemeen Mijnwerkersfonds ad ruim 8 miljoen, welke enige jaren ten laste van het Brandstoffen-Egalisatiefonds (in de oude vorm) is gebracht, op de Gewone Dienst der Rijksbegroting uitgetrokken.

Onderzocht wordt, of op grond van billijkheidsoverwegingen een herziening van deze bijdrageregeling mogelijk is.

De stijging van de kapitaalsuitgaven van de rubriek „Mijnwezen en energievoorziening” vloeit voort uit verhoogde uitgaven ten behoeve van gasvoorziening. Voor de regeringspolitiek terzake mogen worden verwezen naar de Nota inzake de gasvoorziening (Zitting 1952—1953 — 2984). De thans aangevraagde gelden zullen o.a. dienen voor de aanleg van gastransportleidingen met bijbehorende installaties. In de eerste plaats is het de bedoeling zo mogelijk een koppeling tot stand te brengen tussen het gas, gewonnen als bijproduct van de olie-raffinage te Pernis, en het aardgas. Voorts zal het transportnet in het Noord-Oosten des lands worden uitgebreid en is een bedrag aangevraagd voor de tegemoetkoming in de kosten, welke voor de gemeenten voortvloeien uit de overgang van koolgas op aardgas.

Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	11,3	11,3	12,5	0,5	0,6	0,4
Landbouw, tuinbouw en veeteelt	82,2	83,4	87,0	11,0	9,1	14,3
Voedselvoorziening . .	5,3	5,3	5,7	—	—	—
Visserij	0,9	1,1	1,0	0,6	0,6	0,4
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	80,0	126,0	100,0	—	—	—
	179,7	227,1	206,2	12,1	10,3	15,1

Voor 1954 zal het te voeren landbouwbeleid geen belangrijke afwijkingen van dat van voorgaande jaren te zien geven. De doelstelling van de landbouwpolitiek zal derhalve blijven het scheppen van zodanige economische voorwaarden, dat de landbouw in staat wordt gesteld de grootst mogelijke bijdrage aan de nationale welvaart te leveren.

Voor het bereiken van die economische voorwaarden zijn mede van belang de middelen, die tot een intensief gebruik van de productiefactoren moeten leiden, zoals de landbouwvoorlichting, de researchwerkzaamheden enz.

De financiële consequenties van de watersnood hebben niet nagelaten haar stempel op de begroting voor 1954 te drukken. Het werd noodzakelijk geacht om in verband hiermede b.v. de reeds bij verschillende afdelingen in ontwikkeling zijnde uitbreiding van het voorlichtingsapparaat — waar mogelijk — te temporiseren.

Vermindering van de uitgaven de research betreffende bleek echter niet mogelijk. Door de ingebruikneming van nieuwe gebouwen door verscheidene onderzoeksinstituten zijn de uitgaven voor het onderzoek noodzakelijkerwijs gestegen.

Bleek het enerzijds mogelijk de raming voor het subsidie voor de uitvoering van cultuurtechnische werken te verlagen, waardoor in het totale begrotingsbeeld een betere verdeling ontstond tussen het z.g. normale werk en de werkzaamheden in verband met de bestrijding van de werkloosheid, anderzijds is het bedrag voor het subsidie ten behoeve van de bouw van boerderijen belangrijk verhoogd, zulks om tegemoet te komen aan de dringende behoefte die in ons land op ontginninggebieden nog aan bedrijfsgebouwen bestaat. Voorts is onder de Buitengewone Dienst I een bedrag van 3,7 miljoen opgenomen ter uitvoering van de Herverkavelingswet Noodgebieden (Zitting 1952—1953 — 2973).

Een en ander heeft tot gevolg, dat de uitgaven van de Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I van de begroting 1954 enige stijging te zien geven ten opzichte van de herziene raming 1953.

Evenals onder de Buitengewone Dienst I is onder de Buitengewone Dienst II een bedrag opgenomen voor uitvoering van de herverkaveling in de noodgebieden.

In afwijking van hetgeen vorige jaren gebruikelijk was, is het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds opgenomen onder deze rubriek.

Landbouw-Egalisatiefonds. Omtrent de juistheid van de in deze begroting opgenomen cijfers dient, evenals dat in voorafgaande jaren noodzakelijk was, het grootst mogelijke voorbehoud te worden gemaakt, doordat t.a.v. de belangrijkste factor voor het bepalen van deze cijfers, t.w. de prijsbeweging op de wereldmarkt, geen exacte voorspellingen kunnen worden gedaan.

Bij het samenstellen van deze begroting werd voor de te importeren grondstoffen uitgegaan van de wereldmarktnoteringen in de eerste week van Juli 1953. Voor de binnenlandse prijsverhoudingen werd uitgegaan van het beleid, zoals dat op hetzelfde tijdstip reeds gold c.q. van de toekomstige wijzigingen welke op dat ogenblik reeds bekend waren, zoals de voor 1954 voorgenomen verlaging van de suikeraccijns als gedeeltelijke compensatie voor de voorgestelde huurverhoging.

Vergeleken met de oorspronkelijke begroting voor het jaar 1953, welke een nadelig saldo van 80 miljoen vertoonde, betekent de thans ingediende raming een verhoging van 20 miljoen. Zowel verhogende als verlagingen factoren hebben tot dit resultaat geleid.

De voornaamste verhogende factoren zijn een gevolg van de in November 1952 genomen maatregelen met betrekking tot de prijs van brood en de vaststelling van een hogere basisprijs voor tot consumptiemelk verwerkte melk, de verhoogde prijzen in het raam van het nieuwe Wheat-Agreement en de voorgenomen verlaging van de consumentenprijs voor suiker, verband houdend met de verlaging van de suikeraccijns.

De in vorige jaren geboekte bate, die anticipeerde op een verwachte verlaging van de suikeraccijns kwam mede hierdoor te vervallen. Laatstgenoemde omstandigheid is van grote in-

moet opnemem van een ramming voor het navigatie-satou op de aan- en verkoop van veevoederdergenen als gevolg van de daling van de inkooprijzen op de wereldmarkt en mede als gevolg van de omstandigheid, dat de import van deze producten door de handel zelf zal worden verzorgd, terwijl voorts de verlaging van de consumptienlijkprijis per 25 januari 1953 een verlaging van het subsidie betekende.

Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid

Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
Oorspr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	Oorspr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953
4,3	353,9	—	—
58,9	61,7	5,5	3,7
22,9	21,6	0,1	0,5
29,0	29,0	—	—
118,9	140,7	1,6	1,7
14,0	14,5	0,2	0,2
57,1	64,5	3,2	1,6
51,2	51,1	—	—
710,2	860,3	765,5	8,5

De stijging welke de uitgaven voor sociale voorzieningen, emigratie en volksgesondheid telkenjare te zien geven wordt ook thans voortgezet.

gaven, vooruitlopende uit de wettelijke regelingen tot aanvaarden van sociale renten, van kindertbijslagen aan invaliditeits-, oudedoms- en wezenrentetrekkers en in het bijzonder van de Noodwet Ouderdomsvoorziening vertonen ten gevolge van een regelmatige toename van het aantal uitkeringsgerechtigden een duidelijke tendentie tot stijging, welke ook in deze begroting tot

Daarbij is, zoals reeds eerder opgemerkt, nog geen rekening uitgegaan van de noodvoorziening voor oud en dalende inkomsten met de financiële gevolgen van het voornemen om de eigen inkomsten te verhogen van f 100 tot f 200. Voorts zijn ten behoeve van complementaire sociale voor-

zendingen en arbeidsvoorwaarden voor werknemers zowel voor dragers opgenomen dan voor de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1953. Dit is een deels een gevolg van het feit, dat bij het opstellen van de vorige begroting nog niet volledig kon worden overzien, welke gevolgen de invoering van de Werkloosheidswet voor deze voorzieningen zou hebben. Anderdeels heeft de ontwikkeling aangehouden, dat rekening moet worden gehouden met een groter aantal personen, dat voor de toepassing van voornoemde regeling in aanmerking komt, dan bij de samenstelling der begroting 1953 werd aangenomen. Deze voorzieningen blijven dan ook bij voortdurende bijzondere aandacht vragen.

In de opgenomen cijfers voor de periode ramming 1955 is begrepen een eenmalige bijdrage aan het bedrijfspensioenfonds voor de koopvaardij ad 70,3 miljoen, welke zal worden voldaan in schuldbriefven ten laste van de Staat. In de vorige Milliöenen-

De uitgaven van het Commissariaat van Ambonenzorg

kapitaalsuifgeaven werd een bedrag uitgetrokken voor nieu-, kaan- en verbouw van kampen. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan het voortgezet- en vakonderwijs.

Het hogere bedrag van de heizijene raming 1953 is voortnamelijk het gevolg van de verhoging voor 1953 van de postkosten verbonden aan de Wet Buitengewoon Pensioen 1945—1945.

gezet. In 1952 vertrokken door Russenkomst van de officiële emigratie-organen 48 690 emigranten. Bij de samenstelling van de onderzochte bevolging is er voorafzins op gerekend, dat voor 1954 dit aantal 55 000 a 60 000 zal bedragen.

“Overleg maatregelen in het belang der waterschiedkundige koninkrijken, die in 1954 de zorg van de Overheid voor de waterbeschikbaarheid, met die aandacht vraagt, welke haar bij de opstelling van de begroting 1953 toekwam. Door de herstelwerkzaamheden voor de watersnood kwam aan de voor 1953 verwachte afname van de watersnood maatregelen in het belang van

Het ligt in de bedoeling om ter bevordering van de werkgelegenheid in de wintermaanden ook in 1954 bijdragen te leveren in de kosten van in die maanden uit te voeren schilder- werken en werken voor woonruimteverbetering en woningverblijfs- werken.

Hiervoor wordt thans reestreeks op hoofdstuk XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid) der Rijksbegroting een bedrag van in totaal 7 miljoen aangevraagd. In voorgaande jaren werden voor dit doel gelden verkregen door overoeking van hoofdstuk XIV (Onvoorzien uitgaven) der Rijksbegroting.

Met betrekking tot de op laatstgenoemd hoofdstuk opgenomen post „Kosten werkgelegenhedspolitiek” kan het volgende worden opgemerkt. Voor 1953 was deze post aanvankelijk geraamd op 40 miljoen, doch reeds in December 1952 besloot de Regering, als één der maatregelen tot vermindering van

de werkgelegenheid op korte termijn, deze post te verhogen met 50 miljoen. Na de watersnood van 1 Februari jl. werd o.m. besloten, ter gedeeltelijke compensatie van de uit deze ramp voortvloeiende hoge uitgaven en mede gezien het gunstige effect dat der herstelwerkzaamheden e.d. op de werkgelegenheid, van

bedeelde 50 miljoen 20 miljoen voorzands te blokkeren. Zoals reeds bij de beschouwingen over het algemeen begrotingsbeleid is uiteengezet, meent de Regering, voor 1954 de voorzandgemeinde post op hoofdstuk XIV voorzandog beperkt te kunnen houden en wel tot 25 miljoen. De eveneens op hoofd-

stuk XLV uitgetrokken post voor kosten, verponden aan 12½ nemen van maatregelen ter voorbereding van toekomstige werkverruiming, waarmede — — — deken — — — 17000 gld. gedeelde werkplannen t.b.v. de werkloosheidsbestrijding en de totstandkoming van een extra hoeveelheid voor uitvoering

Gezien het verloop der werkloosheid wordt het verantwoord geacht bij de raming der uitgaven van de Rijksdienst voor de Voortvarend de speciale aandacht gericht.

De stijging van de uitgaven van de rubriek „Overige sociale voorzieningen” vindt onder meer haar verklaring in de om-

standigheid dat het grote aantal vraagstukken op medisch-hygiënisch gebied alsmede de gewijzigde inzichten ten aanzien van het grote belang van goede menselijke verhoudingen in de ondernemingen en van aan het individu aangepaste arbeid bijzondere — omvangrijke — onderzoeken op korte termijn noodzakelijk maken. In verband hiermede en tevens rekening houdende met de uit anderen hoofde vrij aanzienlijk toegenomen werkzaamheden wordt een uitbreiding van de personeelsformatie van de Arbeidsinspectie en de Inspectie van de Havenarbeid voorgesteld.

Voorts kan worden vermeld dat in een interdepartementale commissie de voorbereiding en uitwerking van het sociaal plan voor de ontwikkelingsgebieden wordt gezien. Gerekend moet worden op uitgaven ter voltooiing van het basisonderzoek, uitgaven ten behoeve van het maatschappelijk gezinswerk, buurt huiswerk en voorlichtingscursussen.

De subsidieverlening aan instellingen, werkzaam op het gebied van de ongehuwde moeder en haar kind, voor blinden, slechthorenden en bejaarden heeft de bijzondere aandacht; bovendien zullen gelden nodig zijn voor stimulering van initiatieven ten behoeve van doofstommen en andere minder validen.

Een uitgavenpost is opgenomen voor het subsidiëren van het gezinswerk in zwak- en onmaatschappelijke gezinnen.

Hoewel het voor 1954 voor gezondheidszorg op de begroting van Sociale Zaken en Volksgezondheid aangevraagde bedrag ten opzichte van het oorspronkelijk voor 1953 uitgetrokken bedrag slechts een geringe verhoging vertoont, zijn toch ten behoeve van het merendeel der activiteiten op het gebied der gezondheidszorg — met name voor de kraamzorg, de praenatale zorg, het hygiënisch schooltoezicht en de tuberculosebestrijding — hogere bedragen uitgetrokken. Dat de totale raming desniettemin slechts een geringe stijging aangeeft is een gevolg van het feit, dat ten behoeve van de drinkwatervoorziening in de zgn. ontwikkelingsgebieden en voor vervroegde uitvoering van aanleg van waterleidingen ter bevordering van de werkgelegenheid voor 1954 geen gelden zijn uitgetrokken, terwijl tevens het subsidie ten behoeve van de vrijwillige ziekenfondsverzekering 1 miljoen lager is gesteld dan voor 1953.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat in de begroting 1954 rekening is gehouden met de verdere voortgang van de bouw van het nieuwe Rijksinstituut voor de Volksgezondheid.

Volkshuisvesting

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	12,3	12,3	12,4	—	0,2	0,2
Bijdragen in het belang van de volkshuisvesting.	183,5	185,9	205,9	10,0	10,0	17,1
Ruimtelijke ordening.	0,7	0,7	0,7	—	—	—
	196,5	198,9	219,0	10,0	10,2	17,3

De toeneming van het aantal in exploitatie genomen woningwetwoningen komt tot uitdrukking in de begroting op de post bijdragen in het exploitatietekort van deze woningen; alleen deze factor is reeds voor 12,5 miljoen debet aan de stijging van het totaal der bijdragen in het belang der volkshuisvesting.

Voorts is het woningbouwprogramma 1954, ook al blijft dit in zijn totaliteit gelijk aan het herzien programma 1953, van invloed op de stijging van het in de begroting aangevraagde bedrag. Met name in de sector premiewoningen is de stijging een gevolg van een verhoging van de gemiddelde bijdrage per woning ingevolge de Premie- en Bijdragereregeling Woningbouw 1953. Uit hoofde van deze regeling kan tevens voor 10 achtereenvolgende jaren een jaarlijkse bijdrage worden toegekend van 2½ % van de premie. Voor deze bijdrage is een — voorshands nog klein — bedrag in de begroting opgenomen.

Het gehele woningbouwprogramma 1954, dat op hetzelfde niveau gehandhaafd is als het destijds verhoogd bouwprogramma 1953, biedt het volgende beeld:

woningwetbouw	27 500 woningen
premiebouw	25 000 woningen
herbouw onder de Wet Materiële Oorlogsschaden	10 000 woningen
rampschade en vrije bouw	2 500 woningen
	65 000 woningen

Door het bouwbeleid op dit aantal te richten kan gesteld worden, dat op deze wijze een positieve bijdrage wordt geleverd in de bestrijding van het woningtekort terwijl tevens de belangen van de werkgelegenheid gediend worden.

Voorts moge er nog de aandacht op worden gevestigd, dat de woningverbetering in de winterseizoenen 1953/54 en 1954/55 door het toekennen van zgn. D.U.W.-subsidies zal worden gestimuleerd. In verband hiermede is voor „normale” verbeteringspremies thans 8 miljoen uitgetrokken.

Onder de Buitengewone Dienst II is bij de raming van het bedrag ten behoeve van Rijksvoorschotten voor de bouw van woningen ingevolge artikel 56 der Woningwet er van uitgegaan, dat de gemeenten de gelden, welke voor haar woningbouw benodigd zijn, zelfstandig zullen kunnen verkrijgen. De aangevraagde gelden dienen vnl. voor de afwikkeling van enkele vroegere financieringen en voor de verstrekking van voorschotten op grond van in voorgaande jaren genomen beschikkingen. De stijging t.o.v. het vorig jaar houdt verband met de omstandigheid, dat bij de raming van 1953 rekening kon worden gehouden met onbestede gelden van daaraan voorafgaande jaren.

Herstel van oorlogsschade

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	9,3	9,3	8,6	—	—	—
Herstel schade overheidseigendommen .	63,1	63,7	77,5	1,9	1,9	0,1
Herstel schade onroerende goederen en schepen	181,8	258,8	294,7	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf . .	67,5	36,0	62,0	—	—	—
Herstel huisraadschade	49,0	41,0	—	—	—	—
Landbouwherstel . . .	20,0	5,0	30,0	—	—	—
Herstel overige oorlogsschade	39,7	41,7	29,0	—	—	—
	430,4	455,5	501,8	1,9	1,9	0,1

Van de geraamde totale Rijksbijdrage in het herstel van de oorlogsschade ten bedrage van 6,4 miljard is tot einde Juni 1953 ongeveer 3,9 miljard aan vergoedingen tot uitkering gekomen. Rekening houdende met de in 1953 en 1954 nog uit te keren bedragen zal voor de jaren na 1954 een totaal bedrag van minder dan 2 miljard resteren waarvan bijna de helft ten behoeve van de publieke sector.

Bij het herstel van de schade aan overheidseigendommen zullen in 1954 enkele omvangrijke en kostbare projecten tot uitvoering komen. De raming moet daarom voor dat jaar hoger worden gesteld.

Bij de samenstelling van de begroting 1954 is er van uitgegaan dat het voldoen aan de verplichtingen jegens de oorlogsgetroffenen niet als gevolg van de watersnood in het gedrang mag komen. De ramingen zijn dan ook zoveel mogelijk op het peil van de oorspronkelijke begroting 1953 gehandhaafd of, waar mogelijk, verhoogd. Slechts waar op grond van het vervorderde stadium van afwikkeling der desbetreffende schade-categorie of op grond van de ervaring met geringere uitgaven

kan worden volstaan, zijn de voor 1954 uit te trekken bedragen lager gesteld.

Bij de beoordeling van de ramingen voor herstel van schade aan onroerende goederen dient er rekening mee te worden gehouden dat in de herziene raming 1953 en in de raming 1954 resp. 40 miljoen en 56 miljoen bespezen zijn wegens omzetting van voorlopig verspreide kredieten in definitieve uitkeringen. Tegenover deze uitgaven staan dus de ontvangsten wegens de aflossing van de voorlopige kredieten. Deze ontvangsten, welke ten gunste van de Buitengewone Dienst II komen, worden voor de jaren 1953 en 1954 op resp. 56 miljoen en 75 miljoen geraamd.

In de raming voor 1954 is rekening gehouden met het verstreken van Rijksbijdragen voor 10 000 herbouwwoningen. In de oorspronkelijke raming 1953 was rekening gehouden met 5000 herbouwwoningen, terwijl in de herziene raming 1953 op 7000 herbouwwoningen is gerekend.

Voor bijdragen in oorlogsschade aan schepen kan voor 1954 met een lager bedrag worden volstaan. De ervaring ten aanzien van de herbouwwaardigheid in deze sector en het feit, dat naar verwachting een aanzienlijk bedrag met toepassing van artikel 24 der Compabiliteitswet van het dienstjaar 1953 naar 1954 zal worden overgebracht, maken deze lagere raming mogelijk.

Naar het zich thans laat aanzien zal het aanvankelijk op 1953 voor herstel van schade aan roerende goederen voor beroep of bedrijf uitgetrokken bedrag niet geheel tot uitkering komen. Naar verwachting kan echter in 1954 weer een hoger bedrag worden verwerkt.

De afwikkeling van de aangiften van schade aan huuraad zal eind 1953 geheel zijn beëindigd. Voor de verplichtingen welke nadien nog kunnen ontstaan uit nakomende posten, b.v. krachtens uitspraken in beroep door de Minister van Financien of door het Scheidsrecht voor de oorlogsschade, is onder „herstel overige oorlogsschade” een bedrag opgenomen.

De afwikkeling van de financiering van het landbouwherstel is, behoudens de toekening van aanvullende bijdragen op grond van artikel 72, leden 5 e.v. van de Wet op de Materiele Oorlogsschaden op enige posten na voltooid. Verwacht wordt, dat het mogelijk zal zijn een bedrag van 30 miljoen, hoofdzakelijk bestemd voor de uitbetaling van aanvullende bijdragen, in 1954 te verwerken.

Het onderdeel „herstel overige oorlogsschade” omvat voor 1954 o.m. 11 miljoen voor vergoedingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen. Met genoemd bedrag zal deze schade categorie nagenoeg geheel kunnen worden afgeschadegerechtigd. In verband met het bedrag aan oorlogsschadegerechtigd. Voor de Wederopbouw zal zijn ingeschreven kan voor 1954 voor rente met 5,3 miljoen worden volstaan. Voor 1953 moest terzake 10,2 miljoen worden uitgetrokken.

Diensten van algemene aard

Algemeen bestuur	Oorspr. gesteld 1953	Herz. raming 1953	Buitengewone Dienst en Buitengewone Dienst I	Oorspr. gesteld 1953	Herz. raming 1953	Buitengewone Dienst II
	194,5	20,7		1954	1954	
Financieel bestuur	124,1	21,6	196,2	28,6	55,9	74,7
Muntwezen	1,3	1,3		—	—	
Domeinbeheer	7,2	8,1	19,0	—	—	—
Economisch onderzoek	3,2	3,2	6,1	—	—	—
Erediensten	5,8	5,8	2,0	—	—	—
K.N.M.I.	1,9	1,9	4,0	—	—	—
Centrale diensten voor het bestuursapparaat	26,4	27,1	27,7	0,4	3,4	4,5
Binnenlandse veiligheidsdienst	3,9	3,9	—	—	—	—

In deze tabel zijn samengebracht de uitgaven van een aantal diensten van algemene aard, waarvan de kosten niet aan de hiervoor behandelde onderwerpen van Staatszorg kunnen worden toegeerekend.

Onder „Algemeen bestuur” zijn in de eerste plaats opgenomen de uitgaven betreffende het Huis der Koningin, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin, voorts de van het Ministerie van Algemene Zaken en tenslotte de kosten van verspreide afdelingen van algemene aard van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Onder „Financieel bestuur” zijn opgenomen de algemene uitgaven van het Ministerie van Financien, waarvan die voor de Belastingdienst een zeer belangrijk deel uitmaken. De hogere herziene raming voor 1953 is voornamelijk toe te schrijven aan het opvoeren van belangrijke bedragen voor betalingen aan het International Monetary Fund voortvloeiende uit terugkoopverplichtingen en voor bijdragen en kredietverstrekking aan het Waarborgfonds Rechstherstel. Voor 1954 is op de Buitengewone Dienst II gerekend met hogere bedragen voor bouwvoorzieningen, zowel ten behoeve van het nieuwe departementgebouw voor Financien als ten behoeve van de Belastingdienst.

Zodra het wetsontwerp tot invoering van nieuwe rijksdaalder en guldens (Zitting 1952—1953 — 3028) het Staatsblad zal hebben bereikt kan de muntslag worden ter hand genomen. Met de aannak van guldens, waaraan de grootste behoefte bestaat, zal worden begonnen. In 1954 zullen er 50 miljoen worden vervaardigd. Tengevolge hiervan is een hogere raming van de Buitengewone Dienst II voor 1954 noodzakelijk. Hiertegenover staat dat onder de middelen van genoemde dienst een belangrijk hoger bedrag dan voor 1953 is opgenomen.

Zowel ter verhoging van de productiviteit van de bodem als met het oog op de werkverruiming zullen ook in 1954 domeingronden worden verbeterd en op domeingronden boerdertien worden gebouwd.

Het onderdeel „Economisch onderzoek” betreft in hoofdzaak de uitgaven van het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Tot de „Centrale diensten voor het bestuursapparaat” zijn gerekend de afdeling Overheidszaken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Centraal Orgaan voor Rijksstorie van Rijksaankopen, het Rijksinkoopbureau en de Rijksgebouwendienst. De hogere herziene raming 1953 op de Buitengewone Dienst II is een gevolg van het opbrengen van de eerste tranche voor de stichting van een centraal Rijkskantorengebouw. Voor 1954 wordt met de tweede tranche gerekend terwijl tevens gelden worden gevraagd voor aankoop van gronden en panden ten behoeve van de Rijkshuisvesting.

Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgeld

In deze categorie zijn o.m. de ten laste van de Rijksbegroting komende bedragen opgenomen voor de verhoging der pensioenen met een bijzondere toeslag en voor de toekening van kindertoeelagen aan gepensioneerden. De basispensioenen zelve

worden door het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds gefinancierd.

In de samenstelling van het bedrag dat is opgenomen voor de aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds te betalen annuïteiten is geen wijziging gekomen.

Ten aanzien van het onderdeel „Tijdelijke uitkeringen aan voormalig Rijkspersoneel” wordt opgemerkt, dat voor 1954 rekening moet worden gehouden met een hogere raming voor de uitkeringen op grond van de Werkloosheidswet aan arbeidscontractanten die korter dan drie jaar in Rijksdienst zijn geweest.

Nationale Schuld

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemeen	0,5	0,5	0,4	—	—	—
Rente en kosten binnenlandse schuld . .	388,9	392,5	412,4	—	—	—
Rente en kosten buitenlandse schuld . . .	82,0	80,8	75,3	—	—	—
Aflossing binnenlandse schuld	—	—	—	138,9	158,9	154,6
Aflossing buitenlandse schuld	—	—	—	94,2	169,7	162,8
	471,4	473,8	488,1	233,1	328,6	317,4

In hoofdstuk VI en bijlage 16 van deze Nota wordt uitvoerig aandacht gewijd aan omvang, samenstelling en verloop van de Nationale Schuld. Aangaande de in vorenstaande tabel samengevatte begrotingscijfers moge nog het volgende worden opgemerkt.

Sedert de indiening van de begroting 1953 heeft een stijging van de binnenlandse gevestigde schuld plaats gevonden van rond 372 miljoen. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door de uitgifte van de $3\frac{1}{2}$ % Nederlandse Staatslening 1953, groot 200 miljoen, de eerste uitgifte van de $3\frac{1}{2}$ % Nederlandse Staatslening groot 400 miljoen en de tweede uitgifte van de $3\frac{1}{2}$ % Nederlandse Staatslening groot 140 miljoen. In de overzichten van de Nationale Schuld in hoofdstuk VI en bijlage 16 van deze Nota is met de genoemde leningen ad 400 miljoen en 140 miljoen geen rekening gehouden, aangezien deze leningen na 30 Juni 1953 zijn aangegaan. Tegenover deze toename staat een daling door de verplichte delging en door het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen tot een gezamenlijk bedrag van 368 miljoen.

Tengevolge van een en ander is voor de dienst 1954 wegens rente op de binnenlandse gevestigde schuld 14,9 miljoen meer uitgetrokken dan voor 1953 is toegestaan.

In de samenstelling van de binnenlandse vlottende schuld vindt een verschuiving plaats van schatkistpromessen naar hoger rentende meerjarige schatkistbiljetten, waardoor de gemiddelde rentevoet van de vlottende schuld hoger komt te liggen dan in 1953 is aangenomen. Dientengevolge is voor rente op de binnenlandse vlottende schuld 8,6 miljoen meer uitgetrokken dan voor 1953 is toegestaan.

De buitenlandse gevestigde schuld vertoont, tengevolge van de in het lopende jaar verrichte verplichte aflossingen alsmede door de versterkte aflossing van het crediet dd. 7 September 1949 afgesloten met de Belgische Regering, een daling.

Voor rente op deze schuld behoefde om deze reden 5,2 miljoen minder te worden uitgetrokken dan voor 1953. Aangezien de rentedragende buitenlandse vlottende schuld in 1953 geheel zal worden afgelost, is in 1954 hiervoor geen rente meer verschuldigd.

De verplichte aflossingen op de binnenlandse geconsolideerde schuld belopen in 1954 15,7 miljoen meer dan oorspronkelijk voor 1953 is geraamd. Dit is voornamelijk het gevolg van de aflossing op de in 1953 uitgegeven Staatsleningen.

In de raming 1954 is evenmin als in de oorspronkelijke raming 1953 rekening gehouden met de delging van Staatsschuld door het in betaling geven van Investerings- en Belegingscertificaten ter voldoening van oude belastingaanslagen en van Belastingcertificaten. Het in de begroting 1953 uitgetrokken bedrag voor aflossing van binnenlandse schuld is in de herziene raming uit dezen hoofde met 20 miljoen verhoogd.

Tengevolge van de versterkte aflossing van het crediet afgesloten met de Belgische Regering zijn voor aflossing op de buitenlandse gevestigde schuld in de herziene raming 1953 en in de raming 1954 bedragen opgenomen groot respectievelijk 75,5 miljoen en 68,8 miljoen.

Afschrijvingen

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Afschrijvingen	105,0	105,0	113,0	—	—	—

De hogere raming voor 1954 is voornamelijk gebaseerd op de belangrijke uitgaven in 1953 en 1954 voor militaire objecten ten laste van de Buitengewone Dienst II.

Uitgaven verband houdende met de watersnood

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954	Oorspr. vast-gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Algemene uitgaven . .	—	5,9	4,7	—	—	—
Herstel schade hoofden buitenwaterkeringen	—	160,0	100,0	—	—	—
Herstel schade overige overheidseigendommen	—	41,4	29,0	—	—	—
Herstel schade onroerende goederen en schepen	—	40,0	50,0	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep en bedrijf . .	—	45,0	55,0	—	—	—
Landbouwherstel . .	—	50,0	160,0	—	—	—
Evacuatie, reëvacuatie, verzorging evacué's	—	29,7	1,3	—	—	—
Overige hulpverlening	—	28,0	—	—	—	—
	—	400,0	400,0	—	—	—

Zoals in de Memorie van Toelichting op het ontwerp van wet tot wijziging van een aantal hoofdstukken der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 betreffende uitgaven, verband houdende met de watersnood (Zitting 1952—1953, no. 3010), is medegedeeld, zal worden getracht, het herstel van de door de watersnood aangerichte schade in een periode van ongeveer twee jaar tot stand te brengen, althans voor zover de fysieke mogelijkheden zulks toelaten. Bij de vaststelling van de bedragen, welke voor het dienstjaar 1954 voor het herstel van de watersnoodschade zijn uitgetrokken, is dit streven als uitgangspunt genomen.

Het is ook thans nog niet mogelijk de kosten van herstel van de als gevolg van de watersnood beschadigde hoofd- en buitenwaterkeringen nauwkeurig te ramen. Het voor dit doel uitgetrokken bedrag moet daarom als zeer globaal worden aangemerkt.

In dit stadium is eveneens nog moeilijk te zeggen, welk bedrag tenslotte in 1954 nodig zal blijken te zijn voor het herstel van de stormvloedschade in de overige publiekrechtelijke sector. Aan de hand van de thans bekende gegevens wordt dit op 29 miljoen gesteld.

Totaal der middelen	5 125	5 965	5 517
Bijdrage wegens afschrijving	105	105	113
Totaal der middelen (exclusief bijdrage wegens afschrijving)	5 020	5 860	5 404
Dienst II (exclusief bijdrage wegens afschrijving)	169	283	344
Totaal middelen Buitengewone Dienst II	23	23	94
Ontvangen aflossingen	146	260	250
Totaal middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	4 851	5 577	5 060
Overige middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	311	867	552
Belastingen op winst, inkomen en vermogen	41	33	26
Winsten en andere baten van bedrijven	2 270	2 498	2 297
Kostprijsverhogende belastingen	2 229	2 179	2 185
Oorspr. vast-raming 1953	1953	Herz. raming 1953	1954

Samenvattend overzicht der middelen.

Aangezien het grootste deel der Rijksmiddelen, waarbij in het bijzonder aan de belastingen is te denken, geacht moet worden een algemeen karakter te hebben, heeft — anders dan bij de uitgaven — een indeling naar de onderscheidene onderwerpen van Staatszorg hier weinig zin. Volstaan is daarom met een indeling in enkele belangrijke categorieën.

Hieronder volgt een samenvatting van middelenramingen, respectievelijk voor wat betreft de oorspronkelijke raming voor 1953, de herziene raming voor 1953 en de ontwerp-begroting voor 1954.

1. Samenvattend overzicht

III. De middelen van het Rijk

2. Nadere beschouwing der middelen

In deze paragraaf worden aan elke categorie van middelen, die in de hiervoor opgenomen tabel is genoemd, enkele beschouwingen gewijd.

Aan elk van deze beschouwingen is toegevoegd een in tabelarische vorm opgenomen overzicht van de voornaamste onderdelen, waaruit die categorie is samengesteld, met vermelding van de bedragen respectievelijk voor de oorspronkelijke raming 1953, de herziene raming 1953 en de ontwerp-begroting 1954. De belastingmiddelen zijn in één overzicht samengevat. Aan de bijdrage van de Gewone Dienst aan de Buitengewone Dienst II wegens afschrijvingen is geen afzonderlijke beschouwing gewijd, omdat de afschrijvingen reeds bij de uitgaven ter sprake zijn gekomen.

Belastingmiddelen.

Bij een beschouwing van de opbrengst van de aan het Rijksbudget ten goede komende belastingen, dient vooraf te worden opgemerkt, dat de vereveningsheffing en de motorrijtuigenbelasting geheel ten goede aan het Rijk komen, terwijl van de overige belastingen bepaalde percentages toevoelen aan het Gemeentefonds en het Provinciefonds. Overeenkomstig het ontwerp van wet financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten is het aandeel van het Gemeentefonds zowel voor de herziene raming voor 1953 als voor 1954 gesteld op 13 %. Aldus kan het bedrag der belastingmiddelen, dat aan het Rijk ten goede komt, voor 1954 als volgt worden berekend:

De opbrengst (voor aftrek) is geraamd op 5147 mln

Hieraan komt ten bate van

het Gemeentefonds 625 mln

het Provinciefonds 32 "

het Landbouw-Bgalisatiefonds (aandeel gedistilleerd accijns) 8 "

Blijft ten bate van het Rijk (opbrengst na aftrek) 4482 mln

De ramingen wegens Rijksbijdragen in de schade, geleden door particulieren als gevolg van de watersnood, zijn gebaseerd op het bij de Staten-Generaal aangehangige ontwerp van Wet op de Watersnoodschade 1953. (Zitting 1952—1953 — 3009.)

Het ligt in het voorname ook het herstel en de herbouw van de door de watersnood beschadigde of verwoeste panden zo snel mogelijk te doen plaatsvinden. Naar verwachting zullen herbouw en herstel in 1954 in zodanige omvang kunnen plaatsvinden, dat daarmede een bedrag van 50 miljoen zal zijn gemoeit.

Hoewel omtrent de omvang van de met betrekking tot roerende goederen geleden watersnoodschade nog te weinig gereedschap beschikbaar zijn om een enigermate nauwkeurige raming te geven, kunnen de verplichtingen van het Rijk uit hoofde van het herstel in deze sector voorhands globaal op 100 miljoen worden gesteld. Voor 1953 is een bedrag van 45 miljoen uitgetrokken, zodat indien dit bedrag wordt verwerkt, nog 55 miljoen ten laste van het dienstjaar 1954 zal komen.

In verband met het hiervoor vermelde streven zo snel mogelijk de door de watersnood aangerichte schade te herstellen, is ook voor het landbouwherstel het maximum bedrag opgevoerd dat naar verwachting zal kunnen worden verwerkt.

Het voor 1954 uitgetrokken bedrag voor evacuatie, reëvacuatie en verzorging evacueés dient eveneens als een stelpost te worden beschouwd. Mocht dit bedrag onvoldoende blijken, dan zal eventueel met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet een bedrag van 1953 worden overgebracht, daar het zich laat aanzien, dat het voor 1953 uitgetrokken bedrag van ruim 29 miljoen niet geheel benodigd zal zijn.

De opgenomen bedragen zijn bestemd voor het gehele Rijkspersoneel. Uitsplitsing over de onderscheidene begrotingshoofdstukken is op dit moment nog niet mogelijk. De verhoging van 1954 ten opzichte van de herziene raming 1953 is een gevolg van het normaal accres.

Salarisverhogingen, verhoging vacantie-toelage en interim ziektekostenregeling

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
Oorspr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953	Oorspr. vast-raming 1953	Herz. raming 1953
—	48,0	—	50,0
—	—	—	—
—	—	—	—

Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel.

De rubriek „overige hulpverlening” heeft in het bijzonder betrekking op de eerste hulpverlening. Aangezien dit stadium in 1954 achter de rug zal zijn, behoeven niet opnieuw gelden te worden uitgetrokken.

Hoewel dit niet in de cijfers tot uitdrukking komt, is evenals in 1953 in de begroting 1954 de mogelijkheid opengesteld, dat van Rijkswege een subsidie aan het Rampenfonds wordt gegeven.

Een overzicht van de opbrengst der voornaamste belastingen, vóór en na toepassing der hiervoor bedoelde aftrek, volgt hieronder. Daarbij is, teneinde de relatieve betekenis tot uitdrukking te doen komen in het totaal der aan het Rijk ten goede komende belastingopbrengsten, voor 1954 onder het hoofd „na aftrek” behalve het bedrag ook het percentage van het totaal vermeld.

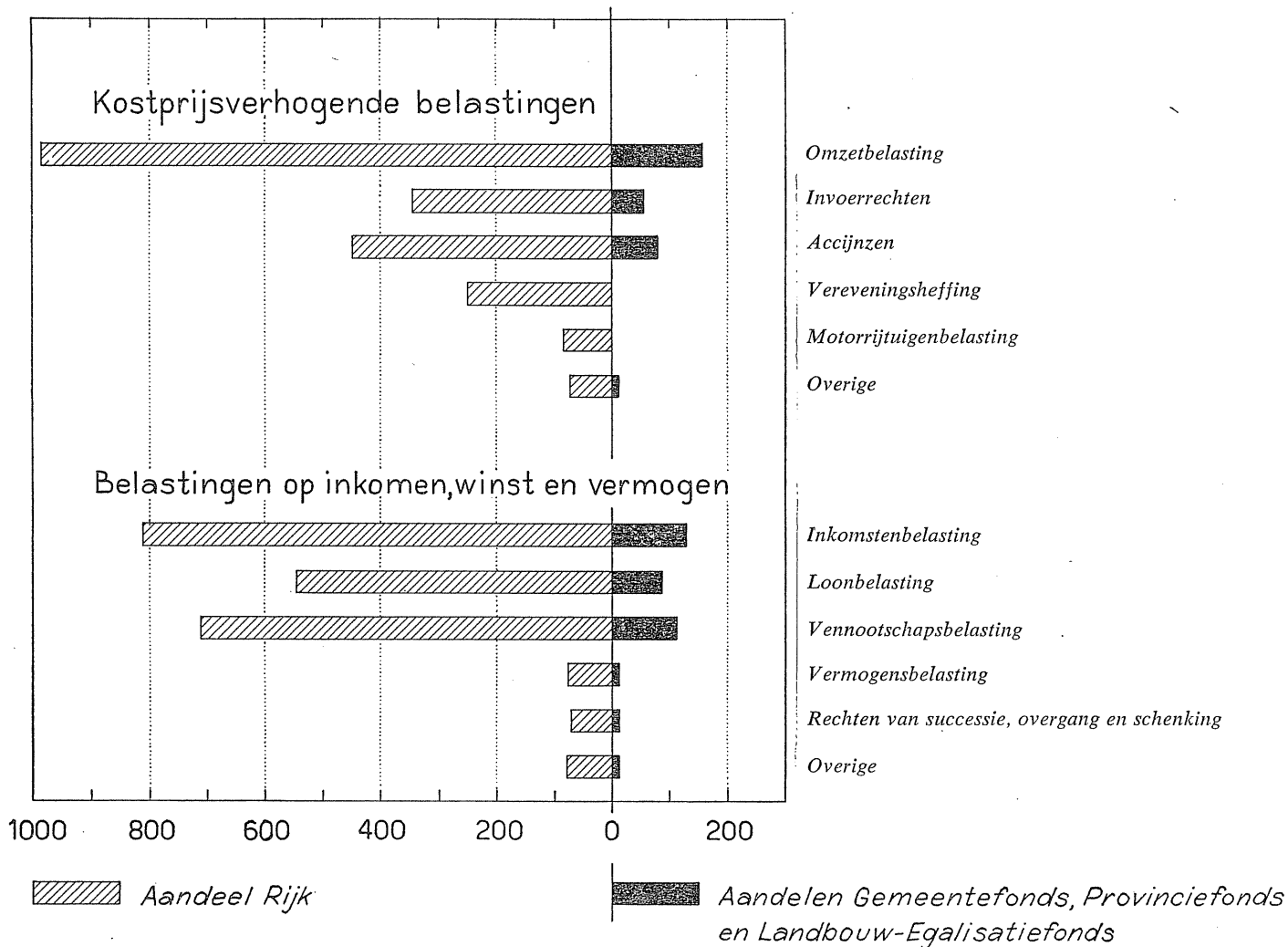
Overzicht der belastingmiddelen

	Vóór aftrek			Na aftrek			
	Oorspr. vastgesteld	Herziene raming		Oorspr. vastgesteld	Herziene raming		Percentage van totaal
	1953	1953	1954	1953	1953	1954	1954
Omzetbelasting	1200	1140	1140	1068	984	984	21,9
Invoerrechten	400	400	400	356	345	345	7,7
Accijnzen	467	547	527	409	465	448	10,0
Vereveningsheffing	240	235	250	240	235	250	5,6
Motorrijtuigenbelasting	80	80	85	80	80	85	1,9
Overige	85	80	84	76	70	73	1,6
Totaal kostprijsverhogende belastingen	2472	2482	2486	2229	2179	2185	48,7

	Vóór aftrek			Na aftrek			
	Oorspr. vastgesteld	Herziene raming		Oorspr. vastgesteld	Herziene raming		Percentage van totaal
	1953	1953	1954	1953	1953	1954	1954
Inkomstenbelasting	875	1025	940	779	885	811	18,1
Loonbelasting	650	680	630	579	587	544	12,1
Vennootschapsbelasting	775	850	825	690	733	712	16,0
Vermogensbelasting	85	88	90	76	76	78	1,7
Rechten van successie, overgang en schenking	90	85	85	80	73	73	1,6
Overige	75	91	91	66	79	79	1,8
Inhaal van belastingachterstand	—	75	—	—	65	—	—
Totaal belastingen op winst, inkomen en vermogen	2550	2894	2661	2270	2498	2297	51,3
Totaal der ten behoeve van het Rijk geheven belastingen	5022	5376	5147	4499	4677	4482	100,0

Vorenstaand overzicht is hierna, voor wat de belastingopbrengsten voor 1954 betreft, grafisch weergegeven.

Opbrengsten van de ten behoeve van het Rijk geheven belastingen in 1954 (in millioenen guldens)

Ten aanzien van de in bovenstaande tabel voor 1953 ver-

reeds een nadere toelichting gegeven.

Wat de rammingen voor 1954 betreft moge nog het volgende

worden opgemerkt. Rekening is gehouden met de ingediende

wetontwerpen tot belastingherziening. De invloed van de be-

doelde maatregelen komt o.m. tot uiting in de daling van de

geraamde opbrengst van de vennootschapsbelasting van 1953

op 1954; met ingang van het boekjaar 1953 (1952/53) —

waarop de ramming voor 1954 betrekking heeft — zal volgens

het ingediende voorstel een tariefsverlaging plaats vinden en

een aftrek terzake van investeringen worden toegestaan. De

voorgenomen belastingverlichting vindt mede haar weerslag in

de verwachte teruggang van de opbrengst van de inkomsten-

belasting, de loonbelasting en de accijns van suiker. Verder zij

gewezen op de afschaffing van de omzetbelasting op huisbrand

en schoofsel, die op zichzelf beschouwd leidt tot een lagere op-

brengst van dit middel.

Zoals reeds in hoofdstuk I van deze Nota onder de aandacht

is gebracht, is — in overeenstemming met de ten aanzien van

de uitgaven gevolgde gedragslijn — een eventuele algemene

loonsverhoging niet in de berekening verdisconteerd.

Voor de niet-kohierbelastingen zijn in de berekening opge-

nommen de verwachte kasontvangsten in 1954. De rammingen der

kohierbelastingen zijn opgesteld overeenkomstig die van 1953;

zij betreffen, wat de inkomsten- en de vermogensbelasting aan-

gaat, de geraamde opbrengst over het in 1954 verdienende in-

komsten resp. het op 1 januari 1954 aanwezige vermogen en

wat de vennootschapsbelasting betreft de geraamde opbrengst

van de belasting over de winst in de boekjaren 1953 en 1952/53.

Hierbij moge worden aangetekend, dat ten aanzien van de ver-

mogens- en de vennootschapsbelasting deze bedragen, gezien

de stand en de te voorzien verdere ontwikkeling der aanslag-

regeling dezer belastingen, tevens kunnen worden geacht een

globale schatting te zijn van de uiteindelijk rekeningscijfers

voor het dienstjaar 1954 (boekingsstijftek 1954/55). Met andere

woorden voorzover verschillen zullen optreden tussen enerzijds

de opbrengsten over de desbetreffende belasting- resp. boek-

jaren en anderzijds de kohierbedragen van het boekingsstijftek

1954/55, zullen deze, naar thans valt te voorzien, van slechts

zeer ondergeschikte betekenis zijn. Ten aanzien van de inkom-

stenbelasting mag er waarschijnlijk wel mede worden gerekend,

dat het rekeningssijfer enigszins hoger zal zijn dan de opbrengst

van het belastingjaar 1954, aangezien voor dit belastingjaar het

verlaagde tarief zal gelden, terwijl in het boekingsstijftek 1954/

1955 ten dele aanslagen zullen worden verantwoord over oudere

belastingjaren dan 1954, geheven volgens het thans nog be-

staande tarief.

Een gespecificeerde opsomming van de geraamde belastingen

is gegeven in bijlage I van deze Nota terwijl voor een nadere

motivatie van de rammingen der afzonderlijke belastingmiddelen

zij verwezen naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp

van wet op de Middelen.

Vermeld zij nog, dat in het vorenstaande geen rekening is

gehouden met opbrengsten van de vermogensaanwabsbelasting

en van de vermogensheffing ineen, welke voor 1954 respec-

tieveijk op 40 en 10 miljoen zijn geraamd. De opbrengsten

van die heffingen in voorgaande jaren zijn opgenomen in

bijlage 10.

Voorts zijn uiteraard buiten beschouwing gelaten de beide

Rijksbelastingen, n.l. de grondbelasting en de personele belas-

ting, waarvan de opbrengst niet ten goede van het Rijk doch ten

baate van de gemeenten en de provincies komt.

Winsten en andere baten van bedrijven

Hoewel de bedrijfsbaten van het Staatsbedrijf van de P.T.T.

onder invloed van de regelmatig toenemende verkeersomvang

een geleidelijke stijging blijven vertonen, stijgen de bedrijfs-

lasten eveneens, zodat na afschrijving op basis van de fiscale

normen voor het eigenlijke verkeersbedrijf geen winst resul-

teert.

De eerste rubriek van het overzicht heeft betrekking op een

groot aantal retributies en andere regelmatig vloeiende midde-

len. De belangrijkste post is het aandeel van het Rijk in de

Overige middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I

Oorspr. gesteld 1953

Herz. ramming 1953

1954

113

200

11

11

72

433

60

66

55

311

867

552

128

11

75

170

120

48

552

48

120

48

552

48

552

48

552

48

opbrengst der luisterbijdragen, dat voor 1954 op 22,4 miljoen wordt geraamd, tegen 20,9 miljoen voor 1953.

De inkomsten wegens vergoedingen enz. konden in de herziene raming aanzienlijk hoger worden geraamd omdat daarbij rekening kon worden gehouden met een bedrag van 87 miljoen wegens heffingen ter egalisatie van kolenprijzen. Zoals reeds eerder is vermeld staat hiertegenover een gelijk bedrag aan uitgaven.

Onder de inkomsten wegens personeelsverhaal zijn begrepen de inhoudingen op grond van artikel 15a van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en op grond van artikel 14 van het Arbeidsovereenkomstenbesluit en de bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen.

De inkomsten wegens rente zijn in de herziene raming 1953 verhoogd omdat daarin is opgenomen een bedrag van 25 miljoen wegens rente op de bij monetaire verdragen met andere landen vastgestelde manipulatiecredieten.

De ontvangsten wegens vrijgegeven tegenwaarde-gelden zijn voor 1953 (herzien) geraamd op 433 miljoen en voor 1954 op 170 miljoen. Van eerstgenoemd bedrag is 230 miljoen bestemd ter bestrijding van in de begroting opgenomen uitgaven verband houdende met de watersnood en 203 miljoen ter bestrijding van andere reeds in de Rijksbegroting opgenomen nog nader aan te wijzen uitgaafposten. Het voor 1954 opgenomen bedrag van 170 miljoen is uitsluitend bestemd ter gedeeltelijke dekking van de uitgaven voor herstel van watersnoodschade.

De ontvangsten wegens liquidatie van vijandelijk vermogen zijn voor 1954 geraamd op 120 miljoen. Opgemerkt wordt, dat deze gelden reeds eerder door het Nederlands Beheersinstituut op een rekening-courant bij de Schatkist zijn gestort.

In de groep andere middelen zijn o.m. opgenomen de boeten en de ontvangsten wegens afgesloten dienstjaren.

Ontvangen aflossingen

	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Ontvangen van:			
Staatsbedrijven	100,1	125,1	130,5
Scheepvaartfonds	1,8	1,8	1,9
Bedrijven in de particuliere sector	7,5	7,5	2,6
Lagere publiekrechtelijke lichamen	17,0	37,1	19,9
Indonesië	14,0	14,0	14,0
Andere	5,4	74,6	81,1
	145,8	260,1	250,0

Uit het vorenstaand overzicht blijkt, dat onder de bedragen, welke het Rijk ontvangt aan aflossingen, die op aan Staatsbedrijven verstrekte kapitalen het overgrote deel vormen. Practisch gaat het hier om aflossingen van de P.T.T. en van de Staatsmijnen; van het voor 1954 geraamde bedrag komt 67,4 miljoen voor rekening van de P.T.T. en 62,6 miljoen voor rekening van de Staatsmijnen.

De aflossingen van lagere publiekrechtelijke lichamen zijn in hoofdzaak aflossingen op voorschotten verstrekt ingevolge artikel 56 der Woningwet.

Het voor Indonesië geraamde bedrag betreft de jaarlijkse aflossing van de lening ad 280 miljoen. Per 30 Juni en 31 December 1954 wordt telkens 7 miljoen afgelost.

In de groep andere aflossingen voor 1953 (herzien) en 1954 zijn o.m. begrepen de aflossingen van voorlopig verstrekte credieten ter financiering van de herbouw of het herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is geleden, respectievelijk tot bedragen van 56 en 75 miljoen.

Overige middelen van de Buitengewone Dienst II *)

	Oorspr. vast- gesteld 1953	Herz. raming 1953	1954
Middelen in verband met het muntwezen	19,5	19,5	83,0
Kapitaalbijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden	2,4	2,4	4,6
Andere middelen	1,2	1,2	5,9
	23,1	23,1	93,5

*) Exclusief de bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijving.

De middelen in verband met het muntwezen betreffen in hoofdzaak de opbrengst van door ontmunting verkregen metaal en de door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munten.

De kapitaalbijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden hebben betrekking op bijdragen van die lichamen in de kosten van Rijkswerken.

Onder de andere middelen is o.m. begrepen een bedrag van 4,6 miljoen wegens verkoop uit voorraad van aardgas.

IV. Sterkte van het Burgerlijk Rijkspersoneel

In de hiernavolgende tabel en grafiek zijn enige gegevens vastgelegd met betrekking tot het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.

Opgemerkt moge worden, dat in het overzicht van de werkelijke sterkte te beginnen met 1953 als peildatum is genomen de laatste dag van de in aanmerking komende maanden, teneinde aansluiting te verkrijgen met de desbetreffende publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Uit deze gegevens blijkt, dat de sterkte in de begroting van

1954 een niet onbelangrijke stijging te zien geeft ten opzichte van die van 1953. Deze stijging wordt in hoofdzaak door het Departement van Oorlog veroorzaakt in verband met de verhoogde militaire inspanning en als gevolg van het streven naar vervanging van militairen door burgerpersoneel.

Bij de beoordeling van een en ander dient in aanmerking te worden genomen, dat de vermelde aantallen voor 1952, 1953 en 1954 uitsluitend betrekking hebben op personeel met een volledige dagtaak, met dien verstande, dat het aantal ambte-

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Omschrijving	Werkelijke sterkte		Begrotingssterkte
	1 Jan. 1952	31 Jan. 1953	
Burgerlijk Rijkspersoneel exclusief Orlog en Marine	48 832	51 733	52 941
Personeel in vaste en tijdelijke dienst . . .	25 475	23 101	22 878
overeenkomst . . .			
Sub-totaal . . .	74 307	74 834	75 819
Burgerlijk Rijkspersoneel Orlog en Marine			
Personeel in vaste en tijdelijke dienst . . .	6 241	7 732	8 383
overeenkomst . . .	15 077	17 088	17 310
Sub-totaal . . .	21 318	24 820	25 693
Totaal . . .	95 625	99 654	101 512
			103 628
			109 776

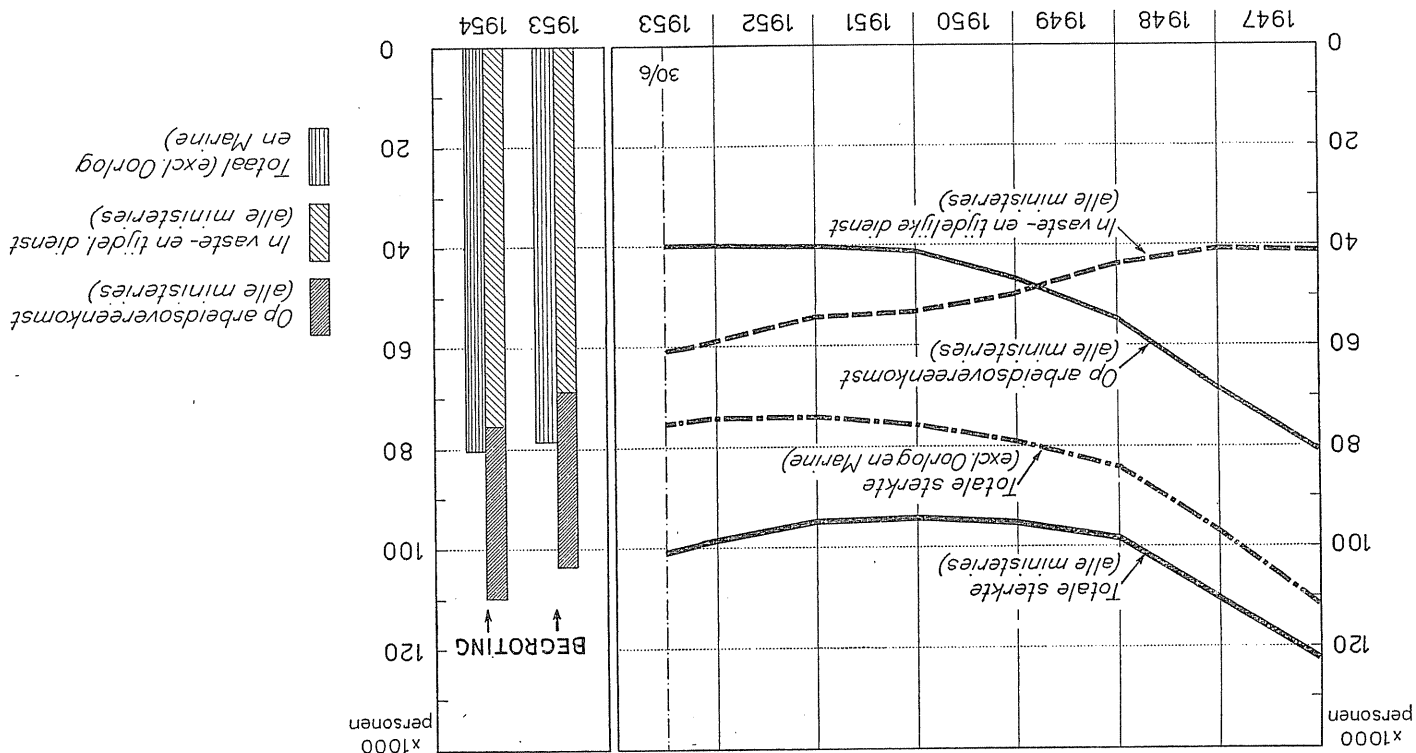
naren met onvoldedige dagtaak (zoals b.v. leraren bij het v.h.m.o., die een beperkt aantal uren hebben) zoveel mogelijk is herleid tot het aantal, dat nodig zou zijn indien een volledige dagtaak werd vervuld.

Buiten beschouwing zijn gelaten het los personeel, het huis-houdelijk personeel als werkers e.d., het personeel met onvolledige dagtaak ten aanzien waarvan een herteiding als hiervoor bedoeld niet mogelijk bleek, het in militaire dienst zijnde personeel, de langdurige zieken, de geschorsten e.d. De gezamenlijke sterkte van het tot die categorieën behorende burgerlijk Rijkspersoneel bedraagt $\pm 10\,000$.

Evenals in vorige jaren is de sterkte van het burgerlijk personeel bij de Ministeries van Orlog en van Marine afzonderlijk tot uitdrukking gebracht en is het personeel, werkzaam bij de Staatsbedrijven, in de opgegeven aantallen niet begrepen.

Voor een overzicht van het verloop der personeelssterkte per Departement wordt verwezen naar bijlage 12.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL

V. Staatsbalans

De Staatsbalans per 31 December 1952, met de vergelijkende cijfers van de balans per ultimo 1951, is hieronder in beknopte vorm weergegeven. In bijlage 15 is een meer gespecificeerde balansopstelling opgenomen waarbij enige toelichtingen zijn gegeven.

Uit de cijfers blijkt een vermindering van het nadelige balanssaldo in 1952 met 1903 miljoen (van 8310 miljoen per ultimo 1951 tot 6407 miljoen per ultimo 1952). Het hieronder opge-

nomen overzicht van de mutaties in het balanssaldo bevat de analyse van deze vermindering. Een nadere toelichting op dit overzicht is eveneens opgenomen in bijlage 15; tenslotte is in die bijlage nog een opstelling gegeven, waaruit het verband blijkt tussen de mutaties in het balanssaldo enerzijds en het vermoedelijk beloop van de begrotingsuitgaven en de middelen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I voor het jaar 1952 anderzijds.

Activa			Gecomprimeerde Staatsbalans per 31 December 1952		Passiva	
	Verge- lijkende cijfers 1951	1952		Verge- lijkende cijfers 1951	1952	
Kas-, bank- en girosaldi	521	1 360	Schulden op korte termijn ¹⁾	10 338	9 527	
Vorderingen op korte termijn (inclusief dispo- sitieruimte op buitenlandse credieten) en vooruitbetalingen	6 700	5 325	Verplichtingen inzake oorlogsschade	3 114	2 728	
Vorderingen op lange termijn	1 359	1 330	Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (inclusief Rijksfondsen)	134	249	
Reparatievorderingen op voormalige vijande- lijke mogendheden	P.M.	P.M.	Nederlandsche Bank voor overneming Rijks- markenbezit ¹⁾	1 500	1 300	
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	2 090	2 090	Verplichtingen verband houdende met de over- eenkomst van Bretton-Woods	2 081	1 977	
Onroerende en roerende goederen	6 965	7 371	Schulden op lange termijn	11 819	11 342	
Staatsbedrijven en deelnemingen in onder- nemingen	3 926	4 091	Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.	P.M.	P.M.	
Bezittingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	Diverse passiva	3 032	3 028	
Diverse activa.	2 147	2 177				
Saldo	8 310	6 407				
	32 018	30 151		32 018	30 151	
Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	3 361	3 817	Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	3 361	3 817	

¹⁾ De schuld aan de Nederlandsche Bank voor overneming van het Rijksmarkenbezit was in 1951 begrepen in de schulden op korte termijn; in verband met het bijzondere karakter van deze schuld kwam het echter gewenst voor terzake een afzonderlijke post in de balans op te nemen.

Overzicht van de mutaties in het balanssaldo gedurende 1952

	Vergelijkende cijfers 1951	1952		Vergelijkende cijfers 1951	1952
I. Lasten betreffende het jaar 1952			II. Baten betreffende het jaar 1952		
1. Lonen en salarissen (incl. sociale lasten).	685	728	1. Belastingen:		
2. Huisvestingskosten, bureaunkosten, reis- en verblijfskosten e.d.	121	135	a. kohierbelastingen	1 680	1 697
3. Kosten van onderhoud, vernieuwing, inrichting en uitbreiding	124	125	b. niet-kohierbelastingen	2 992	2 943
4. Afschrijvingen	255	268		4 672	4 640
5. Rente en bijbehorende kosten	526	480	2. Leveringen en diensten	62	64
6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (excl. bijdragen aan sociale fondsen; zie post 8d)	458	568	3. Rente en winst van bedrijven	93	61
7. Kosten van pensioenen, wachtgelden, e.d.	77	88	4. Overboekingen van de bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank	203	827
8. Bijdragen en subsidies:			5. Overige baten	321	287
a. aan gemeenten en schoolbesturen in de kosten van onderwijs	298	329			
b. aan gemeenten in de kosten van politie	68	71			
c. overige bijdragen aan gemeenten	10	10			
d. aan sociale fondsen	119	117			
e. prijssubsidies	146	85			
f. overige bijdragen en subsidies	292	393			
	933	1 005			
9. Overige lasten	292	371			
Totaal I	3 471	3 768	Totaal II	5 351	5 879

VI. De Nationale Schuld

Evenals zulks in vorige Milliënnota's het geval was, wordt ook in deze Nota een afzonderlijke beschouwing gewijd aan het

Overzicht van de omvang van de Nationale Schuld

Gevestigde binnenlandse schuld	8 573	8 405	30-6-'52	30-6-'53
Schuld aan de Nederlandsche Bank	—	—	—	—
Schatkijspapier in omloop	4 852	5 624	—	—
Schuld van haar in Rijksmarken op de Staat van haar in Rijksmarken luidende bezittingen	800	241	—	—
Daggeldleningen	—	—	—	—
Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	226	362	—	—
Schuld in rekening-courant aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	1 207	1 352	—	—
Munthijften in omloop	141	145	—	—
Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	29	91	—	—
Saldo gemeentefonds (geblokkeerd)	211	127	—	—
Saldo Provinciefonds	3	—	—	—
Schuld in rekening-courant aan de Nederlandse Antillen	1	2	—	—
Schuld in rekening-courant aan Suriname	3	—	—	—
Boekschuld aan de Nederlandsche Bank in gevolge de reeds genoemde overeenkomst van 26 Februari 1947	1 300	1 000	—	—
Vergoeding wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	2 932	2 556	—	—
Totaal binnenlandse schuld	20 505	19 907	—	—
Gevestigde buitenlandse schuld	2 984	2 886	—	—
Vloттende buitenlandse schuld	129	7	—	—
Totaal buitenlandse schuld	3 113	2 893	—	—
Totaal-Generaal	23 618	22 800	—	—

verloop van de Staatsschuld. Het gebruikelijke gedetailleerde overzicht van de ontwikkeling der Staatsschuld sedert de bevrijding is opgenomen in bijlage 16 van deze Nota.

Bijkens nevensstaande tabel heeft de daling van de totale Staatsschuld zich in de periode 30 juni 1952—30 juni 1953 verder voortgezet en wel ditmaal met een bedrag van 818 miljoen, waarvan 598 miljoen betrekking heeft op de binnenlandse schuld en 220 miljoen op de buitenlandse schuld.

Bij de beschouwing van de binnenlandse gevestigde schuld kan worden vermeld, dat in voornoemde periode de uitgifte heeft plaats gevonden van de 3½ % Nederlandse Staatslening 1953, groot 200 miljoen, terwijl voorts nog 0,4 miljoen aan 3 % Investeringscertificaten en 3½ % Beleggingscertificaten werd geplaatst. Niettegenstaande voornoemde consolidaties is in meer-genoemde periode de binnenlandse gevestigde schuld gedaald met 167,9 miljoen, doordat schulddeeling tot een bedrag van 368,3 miljoen plaats vond. Deze delging werd veroorzaakt door verplichte aflossing en amortisatie (door inkoop) ad 139 miljoen, het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen tot een bedrag van 229 miljoen, waaronder slechts 4,2 miljoen aan 2½ % Belastingcertificaten, terwijl voor 0,4 miljoen aflossing werd gevraagd door vanwege de Raad voor het Rechtsherstel in hun recht erkende eigenaren van Staatssobligaties.

Met inachtneming van bovengenoemde mutaties in de gevestigde binnenlandse schuld kan het verloop van de consolidatie van vloттende Staatsschuld en de amortisatie van langlopende binnenlandse leningen na eind 1945 als volgt worden weergegeven (in miljoenen guldens).

Gevestigde schuld per ultimo 1945 5 767

Gecconsolideerde bedragen ultimo 1945—ult. juni 1953 5 382

11 149

Amortisatie door uitlooting en inkoop 1 010

Belastingbetalingen met gecconsolideerde schuld 1 845 2 855

8 294

Koersverschil 3 % \$ lening 1947 wegens devaluatie 111

Gevestigde schuld per ultimo juni 1953 8 405

Een specificatie van de gecconsolideerde bedragen wordt gegeven in bijlage 16 (onderdeel b) bij deze Nota.

Verge-cijfers 1952	Totaal-Generaal	Totaal III	Saldo II—I	Saldo IV—III	Verge-cijfers 1951
73	180	41	176	217	33
290	577	203	—	—	827
176	124	—	—	—	—
63	38	—	—	—	—
652	919	860	2 111	2 379	6 531
			499	—208	1 903
			1 880	—	6 270
			—	—	6 531

IV. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo gunstig beïnvloeden

6. Baten betreffende voorgaande jaren
7. Nog niet onder de middelen verantwoordde bijboekingen op de bijzondere Schatkist-Nederlandsche Bank per ultimo 1952
8. Hogere raming van de over 1951 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen
9. Lagere raming van de op de balans 1951 opgenomen verplichtingen inzake oorlogsschade
10. Diverse mutaties

De vlottende binnenlandse schuld (waarin niet zijn begrepen de boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 en de vergoedingen wegens geleden oorlogsschade) steeg in de periode van 30 Juni 1952 tot en met 30 Juni 1953 met 246 miljoen. Deze stijging werd o.a. veroorzaakt doordat aan de Nederlandsche Bank krachtens de aanvullende overeenkomst op de overeenkomst van 26 Februari 1947 nopens de overgang op de Staat van in Rijksmarken luidende bezittingen van de Nederlandsche Bank een bedrag van 300 miljoen aan schatkistpapier ter hand werd gesteld onder gelijktijdige vermindering van de boekschuld van het Rijk van 1300 miljoen tot 1000 miljoen. Voorts werd krachtens

monetaire overeenkomsten aan buitenlandse circulatiebanken netto 42 miljoen aan schatkistpapier ter beschikking gesteld.

De totale buitenlandse schuld is in de periode van 30 Juni 1952 tot 30 Juni 1953 gedaald met 220 miljoen.

Op de kortlopende schuld werd in de genoemde periode 122 miljoen afgelost, terwijl geen nieuwe schuld werd aangegeven.

Op de langlopende buitenlandse schuld is 92 miljoen afgelost, waartegenover 6 miljoen schuld is opgenomen. Voorts is door koerswijziging in verband met de instelling van een vrije valutamarkt de tegenwaarde van deze schuld gedaald met 12 miljoen.

VII. De kasontwikkeling van het Rijk

De Rijksbegroting 1954, in de vorm waarin zij, opgesteld overeenkomstig de voorschriften van de Comptabiliteitswet, in de hoofdstukken I t/m III van deze Nota is gepresenteerd, kan

geen volledig beeld geven van de te verwachten ontwikkeling der Rijksfinanciën in het komende kalenderjaar. Met name geeft de begrotingsopstelling geen duidelijk inzicht in het waarschijn-

Overzicht van de kasmutaties van het Rijk

Ontvangsten	1951	1952 ¹⁾			1953 1e half- jaar ²⁾	Betalingen	1951	1952 ¹⁾			1953 1e half- jaar ²⁾
		1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal				1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal	
<i>Budgetaire ontvangsten en betalingen</i>											
1. Ontvangsten in geld uit belastingen	4 613	2 505	2 620	5 125	2 306	3. Aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld	146	49	93	142	44
2. Overige begrotingsontvangsten excl. overboekingen van de tegenwaarde-rekening	667	208	433	641	282	4. Aflossing van buitenlandse staatsschuld	126	74	69	143	97
						5. Betalingen op grond van credietverstrekking aan Indonesië.	284	1	3	4	—
						6. Overige betalingen ten laste van de begroting	4 638	2 368	2 568	4 936	2 358
						Kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties	5 194	2 492	2 733	5 225	2 499
							86	221	320	541	89
	5 280	2 713	3 053	5 766	2 588		5 280	2 713	3 053	5 766	2 588
<i>Overige ontvangsten en betalingen</i>											
Kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties	86	221	320	541	89	15. Aflossing van kortlopende buitenlandse staatsschuld	93	61	128	189	201
7. Overboekingen van de tegenwaarde-rekening	203	791	36	827	7	16. Netto aflossing van schatkistpapier en daggeldleningen (zie ook post 10)	669	351	—	344	—
8. Opnemning van langlopende binnenlandse staatsschuld	228	—	1	1	198	17. Aflossing op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947	—	200	—	200	300
9. Opnemning van buitenlandse staatsschuld	90	40	28	68	3	18. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 11)	80	—	—	—	—
10. Netto plaatsing van schatkistpapier en daggeldleningen (zie ook post 16)	—	—	7	—	206	19. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 (zie ook post 13)	2	63	—	—	288
11. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 18)	—	94	20	114	115	20. Diverse posten	1	81	139	220	104
12. Saldo mutaties in rekeningen-courant	196	62	12	74	35	21. Toeneming gezamenlijke kastegoeden van het Rijk (zie ook post 14)	—	452	387	839	—
13. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 (zie ook post 19)	—	—	230	167	—						
14. Vermindering gezamenlijke kastegoeden van het Rijk (zie ook post 21)	42	—	—	—	240						
	845	1 208	654	1 792	893		845	1 208	654	1 792	893

¹⁾ Als gevolg van salderingen van bedragen aan de ontvangsten- resp. uitgavenzijde wijken de bedragen in de totaalkolom in enkele gevallen af van de som van de voorenstaande bedragen betreffende het eerste en het tweede halfjaar.

²⁾ Voorlopige cijfers.

lijke verloop van de kasuitgaven en -ontvangsten, welke in die periode op grond van de begroting zullen plaats hebben. Toch moet aan het beschikbaar komen van gegevens betreffende de kasontwikkeling van het Rijk in een bepaald tijdvak grote betekenissen worden toegekend, in het bijzonder, wanneer men de overheidsfinanciën wil plaatsen in het grotere kader van de economische en financiële ontwikkeling der gehele volkshuishouding. Dit geldt niet alleen voor de beoordeeling van de toekomst, doch ook voor die van het verleden. Immers, ook de cijfers van de Rijksrekeningen over de afgelopen jaren hebben, althans uit dit gezichtspunt gezien, slechts betrekkelijke waarde. Het is op grond van deze overweging, dat in deze Miljoenennota, evenals in de vorige Nota is geschied, enige beschouwingen aan dit onderwerp worden gewijd. In dit hoofdstuk zullen daarbij de realisatiecijfers onder het oog worden gezien en wel voor zover betrekking hebbende op de periode 1 januari 1951—30 juni 1953, terwijl in hoofdstuk VIII nader op de voor geheel 1953 en voor 1954 te verwachten ontwikkeling zal worden ingegaan.

De realisatiecijfers over de genoemde periode zijn samen-gevat in het voorstaand overzicht. Opgemerkt zij, dat de gedeeling van dit overzicht wijkt enigermate af van die, welke in de voorgaande Miljoenennota's is gevolgd. Anders dan voorheen zijn thans in de berekening van het saldo van budgetaire ontvangsten en betalingen mede betrokken de ten laste van de begroting komende aflossingen van langlopende binnenlandse Staatsschuld en van buitenlandse Staatsschuld. Deze wijziging is in de eerste plaats een gevolg van het streven om in het eerste deel van de opstelling (de posten 1 t/m 6) zoveel mogelijk de realisatie op kasbasis van het gehele begrotingsbeleid tot uitdrukking te brengen. Aangezien de kasprognoses eveneens in principe alle kasuitgaven en -ontvangsten op grond van de begroting omvatten, wordt aldus mede de onderlinge vergelijkbaarheid van prognose en realisatie bevorderd.

De in de posten 1 t/m 6 opgenomen begrotingstransacties (waarbij de overboekingen van de tegenwaarde-rekening, op grond van het bijzondere karakter, in dit verband buiten beschouwing bleven) resulteerden zowel in 1951, 1952 als in het eerste halfjaar 1953 in een overschot van kasontvangsten boven betalingen. Het kasoverschot gaf in 1952 t.o.v. 1951 een stijging te zien van ruim 450 miljoen; een tweetal factoren speelden hierbij een rol. Enerzijds vertoonden de belastingontvangsten in 1952 t.o.v. het voorafgaande jaar een aanzienlijk accres. Dit accres — dat uitsluitend de kohierbetalingen betreft — hangt in de eerste plaats samen met de versnelling van de aanslagregeling bij de vennootschapsbelasting, terwijl voorts de inhaal van belastingachterstand in 1952 een cumulatieve bijdrage heeft veroorzaakt. Anderzijds hing de stijging van het kasoverschot samen met de vermindering van de betalingen op grond van creditverstreking aan Indonesië, welke een gevolg is van de uitputting in 1951 van het aan Indonesië verleende credit ad 280 miljoen. Een tegengesteld invloed op het kasoverschot ging uit van de stijging van het niveau der overige begrotingsbetalingen in 1952 met ca 300 miljoen, welke voor een groot deel werd veroorzaakt door het oplopen van de militaire kasuitgaven in dat jaar met ca 150 miljoen tot 1257 miljoen (incl. uitgaven gefinancierd met tegenwaarde-gelden). Ten opzichte van de overeenkomstige periode van 1952 bleef het niveau van de begrotingsbetalingen in het eerste halfjaar 1953 vrijwel ongewijzigd. De kasuitgaven voor militaire doeleinden beliepen in laatstgenoemde periode 579 miljoen en die in verband met de watersnood 107 miljoen. De belangrijkste mindering van het kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties is dan ook grotendeels het gevolg van de daling van de belastingontvangsten, welke na 1952 intrad. Laatstgenoemde inhaal van achterstand en versnelling van de aanslagregeling ontwikkeling vindt haar verklaring in de omstandigheid, dat lastigontvangsten, welke na 1952 intrad. Laatstgenoemde thans een aanmerkelijk geringere invloed uitoeenen, waardoor

de ontvangsten uit hoofde van de kohierbetalingen op een aanzienlijk lager niveau zijn gekomen. Voorts is de afnemende belastingen een gevolg van het feit, dat in dit overzicht, evenals ten aanzien van het herzien begrotingsbeleid 1953 elders in deze Nota is geschied, rekening is gehouden met de voorgestelde verhoging van het aandeel van het Gemeentefonds in de belastingopbrengst van 10,3 tot 13 %.

In het overzicht komt duidelijk naar voren, dat een kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties niet mag worden vereenzelvigd met een verbetering in de kaspositie van het Rijk. De kasstegevoeden van de centrale overheid worden immers, behalve door het saldo van begrotingsontvangsten en -betalingen mede beïnvloed door een groot aantal andere mutaties, welke zijn ondergebracht in de rubriek „Overige ontvangsten en betalingen“. De posten 14 en 21 vertonen dan ook bedragen, welke veelal aanmerkelijk afwijken van de in de betreffende periode gerealisierde kasoverschotten uit hoofde van begrotingstransacties.

Voor een nadere specificatie van de kasstegevoeden zij verwezen naar het slot van dit hoofdstuk. Daaruit blijkt, dat met name het saldo bij de Nederlandse Bank sedert ultimo 1951 aanzienlijk is toegenomen. Deze toename zou, in samenhang met de uit het betalingsbalansoverschot voortvloeiende grote ruimte op de geldmarkt, zeer aanzienlijk groter zijn geweest, indien niet het Rijk de onbepaalde afgifte van schatkistpapier op 1 juli 1952 had gestaakt. Ten aanzien van een aantal afzonderlijke posten uit bovenstaand overzicht moge nog het volgende worden opgemerkt.

Post 1. Hierin zijn uitsluitend begrepen de in geld geïnde belastingen voorzover ten goede komende aan het Rijk. Behalve de aflossing van langlopende buitenlandse schuld omvat deze post ook de ten laste van de begroting gebrachte koersverliezen op kortlopende buitenlandse schuld uit hoofde van de devaluatie.

Post 7. Van het bedrag der overboekingen in het eerste halfjaar 1952 ad 791 miljoen werd 750 miljoen aangewend voor aflossing van een gedeelte van de schuld aan de Nederlandse Bank, ontstaan door overnemingen van het R.M. bezit; 200 miljoen hiervan betrof de boekschuld, 550 miljoen schatkistpapier.

Posten 9 en 15. Het in 1952 opgenomen bedrag bestond geheel uit langlopende leningen, waarvan de door de M.S.A. verstrekte lening ad \$ 16 miljoen de belangrijkste component vormde. In de voor het tweede halfjaar 1952 en het eerste halfjaar 1953 vermelde aflossingen zijn begrepen terugbetalingen aan het I.M.F. ten bedrage van resp. \$ 27 en \$ 48 miljoen. Bovendien werd in het eerste halfjaar 1953 de bij de Chase National Bank opgenomen lening ad \$ 15 miljoen vervroegd afgelost.

Post 17. Behalve door de aflossing in het eerste halfjaar 1952 ad 200 miljoen, waarvan reeds in de toelichting op post 7 sprake was, verminderde de boekschuld aan de Nederland-sche Bank in de eerste helft van 1953 met 300 miljoen door omzetting tot dit bedrag in schatkistpapier uit hoofde van met de Bank bereikte overeenstemming inzake het permanent karakter van de daling van de schatkistpapierportefeuille beneden de stand per 1 juli 1952. Het in deze periode netto geplaatste bedrag aan schatkistpapier ad 206 miljoen (vergelijk post 10) is mede door deze omzetting beïnvloed.

Post 20. Het uitgavensaldo in 1952 en in het eerste halfjaar 1953 is o.m. toe te schrijven aan het feit, dat meer aan gemeenten en provinciën is uitgekeerd uit hoofde van hun belastingaandeel (rechtstreeks zowel als via het Gemeentefonds en het Provinciefonds) dan aan belastingen, ten goede komende aan deze lichamen, is ontvangen.

Post 14 en 21. Van de gezamenlijke kastegoeden van het Rijk en van de daarin opgetreden mutaties kan de volgende specificatie worden gegeven.

	31 Dec. 1950	31 Dec. 1951	30 Juni 1952	31 Dec. 1952	30 Juni 1953
Saldo bij de Ned. Bank	218	151	622 ²⁴	882	968
Postrekeningen van 's Rijks schatkist	115	127	120	255	27
Comptabelen	230	243	231	223	125
Totaal	563	521	973	1 360	1 120
Mutatie t.o.v. vorige ultimo .		—42	+452	+387	—240

VIII. De betekenis van de begroting 1954 voor 's Rijks kas

In de aanhef van het voorgaande hoofdstuk werd reeds gesteld, dat de begroting 1954, in de vorm waarin zij thans wordt ingediend, geen duidelijk inzicht geeft in het waarschijnlijk verloop van de kasuitgaven en -ontvangsten, welke in samenhang met de begrotingsuitvoering in 1954 zullen plaats hebben. De belangrijkste oorzaken, welke kunnen leiden tot een van het begrotingsbeeld afwijkend kasverloop, betreffen in de eerste plaats de zogenaamde overloop van uitgaven en ontvangsten van 1953 naar 1954 en van 1954 naar 1955, voorts de overboekingen van uitgaven, welke voor toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet zijn aangewezen en tenslotte het niet gepaard gaan van alle begrotingsuitgaven en -inkomsten met kasmutaties.

Alvorens nader in te gaan op de te verwachten kasontwikkeling in het komende kalenderjaar, moge in herinnering worden gebracht, dat in de Millioenennota 1953 voor de eerste maal een globale schatting is gegeven van de waarschijnlijke ontwikkeling van de kaspositie van het Rijk in samenhang met de gezamenlijke begrotingstransacties, en wel voor de jaren 1952 en 1953. Onder het voorbehoud, dat in de cijfers belangrijke onzekerheidsmarges waren begrepen, werd toen de verwachting uitgesproken, dat in het kalenderjaar 1952 de uit de begroting voortvloeiende kasontvangsten de betalingen uit dien hoofde met circa 125 miljoen zouden overtreffen, doch dat voor 1953 rekening moest worden gehouden met een nadelig saldo van betalingen en ontvangsten in de orde van grootte van 700 miljoen.

Wat 1952 betreft moet thans worden geconstateerd, dat de feitelijke ontwikkeling aanmerkelijk gunstiger is geweest. Zoals blijkt uit het overzicht van de kasmutaties, opgenomen in hoofdstuk VII, werd in dat jaar een kasoverschot op grond van begrotingstransacties gerealiseerd van 541 miljoen. Daarbij zij opgemerkt, dat dit totaal in zoverre niet geheel vergelijkbaar is met de prognose van 125 miljoen, dat in dit laatste bedrag, in tegenstelling tot de uitkomst der nacalculatie, geen rekening was gehouden met begrotingsuitgaven, te financieren met uit de tegenwaarde-rekening afkomstige middelen; deze beliepen in 1952 90 miljoen.

Een belangrijke oorzaak van de afwijking is geweest het omvangrijke bedrag, dat aan kohierbelastingen werd ontvangen. De invloed op deze ontvangsten uitgeoefend door de inhaal van achterstand in de aanslagregeling en in de invordering heeft de terzake indertijd bestaande verwachtingen nog overtroffen. Bovendien werd, tegen de verwachting in, einde 1952 reeds een aanzienlijk bedrag aan voorlopige aanslagen vennootschapsbelasting over het boekjaar 1952 voor de vervaldatum voldaan. Ook diverse andere middelen hebben rijkelijker gevloeid dan kon worden voorzien.

Voor het overige wordt het verschil tussen prognose en realisatie verklaard door het achterblijven van de betalingen. Het in 1952 geringe stijgingstempo van de militaire uitgaven heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld.

Ten aanzien van de kasontwikkeling in 1953 zij er in de eerste plaats aan herinnerd, dat blijkens de in hoofdstuk VII opgenomen gegevens gedurende het eerste halfjaar het bud-

getaire kasoverschot 89 miljoen heeft belopen. Hierin is reeds een aanwijzing gelegen, dat de in de vorige Millioenennota gegeven prognose van het kastekort van 700 miljoen, waarbij uiteraard geen rekening was gehouden met de gevolgen van de watersnood, op zich zelf beschouwd te pessimistisch is geweest. Mede in dit licht gezien kwam het noodzakelijk voor, voor het lopende jaar een nieuwe schatting op te stellen, waarbij met de thans beschikbare gegevens werd rekening gehouden.

Onder het noodzakelijke voorbehoud van het bestaan van aanzienlijke onzekerheidsmarges — het jongste verleden heeft dat voldoende aangetoond — mag thans worden verwacht, dat het gehele jaar 1953 een kastekort zal opleveren in de orde van grootte van 350 à 450 miljoen. De in de begroting 1953 opgenomen ontvangsten aan tegenwaarde-gelden ad in totaal 433 miljoen zijn daarbij buiten beschouwing gebleven. Ook is bij de prognose geen rekening gehouden met de niet in de begroting opgenomen uitgaven, welke met tegenwaarde-gelden zullen worden gefinancierd.

Ten dele is het verschil met de vorige schatting een gevolg van een hogere raming der kasontvangsten uit hoofde van belastingen. Niettemin zullen naar verwachting deze ontvangsten ten opzichte van die in 1952 een belangrijke teruggang ondergaan, enerzijds als gevolg van de aanzienlijk geringere invloed van de inhaal van achterstand en van de versnelling der aanslagregelingen, anderzijds doordat voor 1953 rekening moet worden gehouden met de verhoging van het aandeel van het Gemeentefonds van 10,3 tot 13 %. Tegenover deze laatste factor staat evenwel, dat de oorspronkelijk in de begroting opgenomen uitkering aan het Gemeentefonds wegens verlies van ondernemingsbelasting kon komen te vervallen.

De tweede belangrijke factor, welke tot het gunstiger beeld heeft geleid, is gelegen in een verlaging van de raming van de militaire uitgaven. De over 1952 en de eerste helft van 1953 bekend geworden gegevens maakten het noodzakelijk, het voor het gehele lopende jaar geschatte niveau te herzien.

Tenslotte zullen naar zich laat aanzien voorraadmutaties bij het Landbouw-Egalisatiefonds per saldo een gunstige invloed uitoefenen op de kaspositie van het Rijk. Bij het opstellen van de oorspronkelijke raming van het kastekort medio 1952 kon daarmee nog geen rekening worden gehouden.

Daartegenover staat, dat in de nieuwe raming uiteraard is rekening gehouden met de uitgaven samenhangende met de watersnood.

Gesteld tegenover het in het eerste halfjaar 1953 gerealiseerde kasoverschot blijkt uit deze prognose voor het gehele jaar, dat voor het tweede halfjaar een omvangrijk kastekort wordt verwacht. De oorzaak is gelegen in een hoger uitgaven-niveau. Naar de ervaring leert worden namelijk tegen het einde van het jaar een aantal betalingen van aanzienlijke omvang verricht. Evenzeer is van belang, dat de uitgaven in verband met de watersnood in het eerste halfjaar relatief gering waren, terwijl ook met een stijging van de militaire kasuitgaven moet worden gerekend.

Evenals voor 1953 is nagegaan, hoe in 1954, uitgaande van de ter beschikking staande begrotingscijfers, het waarschijnlijk

De vraag rijst, of het Rijk ter dekking van dit tekort in 1954 voldoende middelen zal kunnen aantrekken. De te ontvangen tegenwaarde-gelden moeten daarbij in eerste instantie buiten beschouwing blijven, aangezien het beschikbaar komen dezer middelen niet gepaard gaat met het onttrekken van middelen aan het verkeer in het komende jaar.

De dekkingsmogelijkheden dienen uiteraard te worden bezien in samenhang met de behoeften van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van de particuliere sector. De gegevens over de lagere publiekrechtelijke lichamen (exclusief de overheidsbedrijven) een jaarlijkse behoefte aan dekkingsmiddelen in de orde van grootte van 800 miljoen. De particuliere sector is in het recente verleden niet slechts in staat geweest, de eigen financieringsbehoeften in totaal gezien, te dekken, maar heeft, afgezien van de via de levensverzekeringsmaatschappijen en pensioen- en verzekeringsfondsen beschikbaar komende middelen ad globaal 800 miljoen, de laatste anderhalfjaar aanzienlijke financieringsoverschotten kunnen kweken. In 1952 was de Overheid dan ook in staat een bedrag van rond 1,5 miljard op de kapitaalmarkt op te nemen. Indien zich geen onverwachte ontwikkelingen voordoen, zoals een plotselinge sterke stijging van de vooraadavorming, mag in grote trekken voor de naaste toekomst een voortduren van deze situatie worden verwacht.

Dit betekent, dat de financieringstekorten van het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen slechts dan uit beschikbaar komende nieuwe besparingen zouden kunnen worden gekt, indien en voor zover het totale door het Rijk te financieren uitgavensaldo een bedrag in de orde van grootte van 700 à 800 miljoen niet zou overtreffen. Het geschatte kas-tekort voor 1954 beloopt in het gunstigste geval 800 miljoen, zonder dat daarbij in aanmerking zijn genomen de niet neutrale bestedingen van tegenwaarde-gelden en de uitgaven, waarvoor nog geen wettelijke regeling is tot stand gekomen.

verloop zal zijn van de kasontwikkeling van het Rijk, althans voor zover samenhangende met budgetaire transacties. Het resultaat van de schattingen wijst voor het komende jaar in de richting van een budgetair kasstekort in de orde van grootte van 800 à 1100 miljoen. Hoewel uiteraard op de ervaringen, verkregen uit de toetsing van vroegere prognoses aan de realisaties, is voortgebouwd, zij er ook dikmaal met nadruk op gewezen, dat in de schattingen aanzienlijke onzekerheden zijn begrepen.

Een zeer moeilijk te ramen post is o.m. de omvang der militair-kasuitgaven. Het valt moeilijk te voorspellen, in hoeverre de factoren, welke in het jongste verleden het stijgingstempo dezer uitgaven hebben gedrukt, ook nog in de toekomst werkzaam zullen zijn. Wel moet men in ieder geval met een stijging rekenen.

Evenals voor 1953 zijn de in de begroting opgenomen te ontvangen tegenwaarde-gelden buiten beschouwing gelieven. Anderzijds is evenmin rekening gehouden met de niet in de begroting opgenomen uitgaven, te financieren met tegenwaarde-gelden, zomede met te verwachten uitgaven, welke zullen voortvloeien uit wettelijke regelingen, die op het tijdstip van indiening der begroting nog niet tot stand waren gekomen. Blijkens de bovenvermelde raming is het beeld voor 1954 belangrijk ongunstiger dan dat voor 1953. Een van de oorzaken is uiteraard de stijging der militaire uitgaven. Voorts is van betekenis, dat de kaspositie van het Rijk in 1953, zoals reeds opgemerkt, hoogstwaarschijnlijk per saldo gunstig zal worden beïnvloed door voortaanmutaties bij het Landbouweconomisch Instituut; er zijn geen aanwijzingen, die rechtvaardigen, de achtereuitgang voor uit enige verdere daling van de kas-ontvangsten uit hoofde van belastingen in samenhang met het ten einde lopen van de inhaal van belastingachterstand, terwijl ook de belastingverlagingen hun invloed zullen doen gelden. Blijkens het voorgaande zal, naar het zich laat aanzien, het Rijk in 1954 op grond van de ingediende begroting een kasstekort van 800 à 1100 miljoen moeten financieren. Daarbij is dan, zoals gezegd, nog geen rekening gehouden met additionele uitgaven te financieren met tegenwaarde-gelden en met de nog

De Rijksmiddelen en -uitgaven vormen een belangrijk bestanddeel van het nationaal inkomen en de nationale bestedingen. De invloed, welke van de overheidsfinanciën uitgaat op de economische ontwikkeling, is daardoor van grote betekenis. Bij gevolg kan er niet mede worden volstaan, de ontvangsten- en uitgavenpolitiek van de Staat uitsluitend te beoordelen naar budgetaire maatstaven; beide immers dienen te worden afgezet op de algehele economische ontwikkeling van de volkshuishouding.

Uit een oogpunt van verantwoord conjunctureel beleid houdt deze laatste stelling in, dat van de overheidsfinanciën, naar gelang van de ontwikkeling in de particuliere sector, voor zover mogelijk een stimulerende dan wel remmende invloed zal dienen uit te gaan. Indien bij de bedrijfs- en gezinshuishoudingen een deflatoire ontwikkeling aan de dag treedt in de vorm van doppositingsverschijnselen, zal het in beginsel aanbeveling verdienen, dat de overheid compenserend optreedt door het toepassen van een politiek van vermindering van de effectieve koopkracht; voorzover daarbij wordt overgegaan tot een verhoging van het peil der overheidsuitgaven, is als aanvulling een politiek van leningen, gericht op het aantrekken van de in de private sector opgepotte koopkracht, wenselijk. Bij een inflatoire ontwikkeling geldt, dat de overheid in principe remmend zal moeten optreden. In beide gevallen zal, al naar gelang de omstandigheden, het accent kunnen liggen bij een wijziging van de belastingpolitiek dan wel van het uitgavenbeleid.

Aan het financiële beleid moet men niet slechts de eis stellen, dat het is gericht op het bevorderen en handhaven van een zo

In overeenstemming met de vooropgezette algemene gezichts- punten heeft tijdens de afgelopen jaren het budgettaire beleid veranderingen ondergaan, die in verschillende opzichten een afspiegeling vormen van de zich wijzigende economische om- standigheden. Voor het kenschetsen van de algemene achter- gronden, die voor het huidige budgettaire beleid vooral bepa- lend zijn, is het noodzakelijk, deze veranderingen hier volledig te inventariseren. Als uitgangspunt kan worden ge- kozen het bekende regeringsprogramma van Maart 1951, dat — ofschoon op verschillende punten inmiddels verzacht of door latere maatregelen in zijn effect gecompenseerd — op de huidige economische toestand nog steeds een zeker invloed uitoefent. Dit programma bezat in de eerste plaats een con- junctueel aspect. Het beoogde de sterke bestedingsdrang, op- getreden na het uitbreken van de Koreaanse oorlog, tegen te gaan, ten einde een dreigende uitputting van de goud- en deviezenreserves te voorkomen. Daarnaast waren structurele aspecten in het geding. Een beperking van de civiele natio-

evenwichtig mogelijk conjunctuure ontwikkeling. Een tweede dient bij te dragen tot de oplossing van bestaande structurele problemen; met name onder de huidige omstandigheden treedt dit aspect, zoals in het vervolg zal worden toegeelicht, op de voorgrond.

Niet altijd zal één budgetair beleid de verwezenlijking van beide genoemde doelstellingen optimaal kunnen dienen. Het toekennen van een zekere prioriteit aan één van beide wordt dan noodzakelijk.

nale bestedingen moest worden afgedwongen, enerzijds ten einde de omschakeling op vergrote militaire bestedingen mogelijk te maken en anderzijds ter compensatie van de duurzame vermindering der buitenlandse hulp.

Het budgetaire beleid speelde bij deze maatregelen een belangrijke rol. Herinnerd zij aan de belastingverhogingen, de versnelde belastinginzing, de subsidieverlagingen en de bezuinigingen op de civiele overheidsuitgaven.

Reeds in de vorige Millioenennota kon worden vastgesteld, dat het onderhavige programma, ondersteund door credietbeperkende maatregelen van de centrale bank, zijn uitwerking niet had gemist. Mede als gevolg van een reactie op de voorafgegane versterkte aankopen kwam niet alleen aan de bestaande betalingsbalanstekorten een einde, doch werden sedert het derde kwartaal van 1951 aanzienlijke overschotten gerealiseerd. In tegenstelling tot hetgeen een jaar geleden werd verwacht, zijn deze overschotten tijdens de tweede helft van 1952 en de eerste helft van 1953 niet verminderd. Terwijl zich in de periode van medio 1951 tot medio 1952 een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans voordeed van rond 1560 miljoen, hebben het tweede halfjaar 1952 en het eerste halfjaar 1953 volgens voorlopige gegevens tezamen een surplus opgeleverd van ten naaste bij 1800 miljoen. De netto goud- en deviezenvoorraad van de centrale bank steeg van medio 1951 tot medio 1952 uiteindelijk met circa 1750 miljoen. Tot het midden van 1953 trad per saldo een verdere toeneming op van circa 1440 miljoen, waarmee een peil werd bereikt van rond 4150 miljoen. Hierbij dient men in aanmerking te nemen, dat tijdens het eerste halfjaar 1953 enige bijzondere schuldaflossingen plaats vonden en door particuliere banken een kortlopend crediet werd verstrekt aan België; in totaal was met deze transacties een bedrag gemoeid van circa 340 miljoen. Een welkom gevolg van deze ontwikkeling is geweest, dat de tevoren hoogst onvoldoende goud- en deviezenreserves thans een peil hebben bereikt, dat voor het opvangen van schokken belangrijk vergrote mogelijkheden biedt. Hierbij is mede van belang, dat de verhouding tot het totaal der aanwezige primaire en secundaire liquiditeiten gedurende de laatste twee jaren regelmatig is verbeterd. Medio 1951 omvatte de netto goud- en deviezenvoorraad 10 % van het totaal der genoemde liquiditeiten. Per medio 1952 en medio 1953 waren deze percentages gestegen tot respectievelijk 25 en 36. Het is in het bijzonder aan de door de Overheid gekweekte overschotten en de daarmee gepaard gaande geldvernietiging te danken geweest, dat deze laatste ontwikkeling zich heeft kunnen voordoen.

Aan een gunstige externe positie — in de zin van een toestand van betalingsbalansoverschotten op lopende rekening groter dan de verplichte aflossingen op de buitenlandse schuld — kunnen ondertussen ook nadelen verbonden zijn. Met name is dit het geval, indien zij zich voordoet ten koste van een contractieproces van de binnenlandse bedrijvigheid. Zoals bekend is dit laatste in de loop van 1951 en 1952 inderdaad tot op zekere hoogte opgetreden. Gedurende een aantal maanden was de gemiddelde dagproductie in de industrie lager dan in de overeenkomstige maand van het voorgaande jaar, terwijl de werkloosheid een toeneming vertoonde. De Regering heeft op deze ontwikkeling vooral gereageerd door het treffen van een aantal budgetaire voorzieningen. In de loop van 1952 werden in een drietal fasen additionele middelen ter verruiming van de werkgelegenheid beschikbaar gesteld. Tezamen met enkele partiële belastingverlagingen, die op hetzelfde doel waren gericht, vergden deze maatregelen circa 300 miljoen. In de vorige Millioenennota werd er voorts op gewezen, dat ook de oorspronkelijke begroting 1953 reeds in het teken stond van een verruiming van uitgaven ter bevordering van de werkgelegenheid.

Inmiddels heeft, met name in de eerste helft van dit jaar, de binnenlandse bedrijvigheid zich duidelijk hersteld. De industriële productie bereikte haar tot dusverre hoogste stand, waarbij het peil van de eerste helft van 1951 en 1952 met resp. 7 en 11 % werd overschreden. Ook de werkloosheid vertoonde in de loop van dit jaar een opmerkelijke daling.

Naast de door de Regering getroffen werkverruimende maatregelen zijn het vooral de omvangrijke herstelwerkzaamheden in verband met de watersnood geweest, die de bedrijvigheid in dit jaar merkbaar hebben gestimuleerd.

De verliezen en de schade, die door de stormramp zijn ontstaan, zijn ernstig. Alleen reeds de rechtstreekse gevolgen van de watersnood voor de Rijksfinanciën zullen, zoals bekend, naar voorlopige schatting resulteren in een stijging van de Rijksuitgaven van ten minste 800 miljoen. Wel mag het een gelukkige omstandigheid worden genoemd, dat de ramp ons land trof op een tijdstip, waarop de financiële toestand geleidelijk zo zeer was versterkt, dat ingrijpende beperkende maatregelen achterwege konden blijven. Deze bleven, voorzover het budget betreft, beperkt tot het terugnemen van een deel van de voor het verruimen van de werkgelegenheid toegestane middelen.

Op grond van het voorgaande mag met voldoening worden geconstateerd, dat de huidige economische toestand in verschillende opzichten als gunstig is aan te merken. Daartegenover mag echter niet uit het oog worden verloren, dat op langere termijn ons land zich nog steeds voor de zware taak ziet gesteld, werkgelegenheid te scheppen voor de gestadig groeiende beroepsbevolking. Het is in verband daarmee een ongunstig verschijnsel, dat de investeringsactiviteit thans een zekere terugslag blijkt te vertonen. Het vraagstuk van de werkgelegenheid op lange termijn eist hierdoor meer nog dan tevoren de voortdurende aandacht op. Ook in dit geval heeft de wenselijkheid tot aanpassing van de economische politiek zijn weerslag gevonden in het financiële beleid. Tezamen met de noodzaak van budgetaire compensatie van een deel der komende huurverhoging en de wenselijkheid van verlichting van belastingdruk voor verschillende inkomensgroepen is het verlangen, de werkgelegenheid op lange termijn te bevorderen door middel van het scheppen van versterkte prikkels tot investering, de drijfveer geweest tot het indienen van het complex van voorstellen tot belastingverlaging, dat thans bij de Staten-Generaal ahangig is. Deze maatregelen zullen, gezien de terugwerkende kracht van sommige daarvan, het budgetaire beeld voor 1953 enigszins beïnvloeden. Hun effect zal zich echter in hoofdzaak eerst ten aanzien van de begroting 1954 doen gelden.

De belastingverlagingen zijn er mede de oorzaak van, dat in 1954 in samenhang met de financiering van de Rijksbegroting naar alle waarschijnlijkheid een belangrijk kastekort zal optreden. Zoals in hoofdstuk VIII van deze Nota reeds werd toegelicht mag, gezien de omvangrijke middelen, die regelmatig in de particuliere sector belegging zoeken, redelijkerwijze worden aangenomen, dat een groot deel van dit tekort op niet-inflationaire wijze zal kunnen worden gedekt.

Het ware overigens onjuist, de mogelijkheden tot belastingverlaging uitsluitend te toetsen aan het beeld van de begroting 1954 en het daaruit voortvloeiende monetaire perspectief. De belastingverlagingen immers beogen onder meer de productieve kracht van de Nederlandse volkshuishouding op lange termijn te versterken en zij zullen ook gedurende latere jaren de budgetaire en monetaire toestand beïnvloeden. Een lichtpunt is daarbij, dat de omvangrijke uitgaven ten behoeve van de watersnood dan voor het overgrote deel tot het verleden zullen behoren. Op iets langere termijn mag voorts rekening worden gehouden met een vermindering van de lasten van de oorlogsschadevergoedingen. Daar staan echter andere factoren tegenover. Enerzijds zal het budgetaire en monetaire effect van de belastingverlagingen na 1954 aanvankelijk nog toenemen. Anderzijds mag niet worden vergeten, dat, als gevolg van niet-financiële factoren, bij de militaire uitgaven thans een zeer grote achterstand is ontstaan. Uit hoofde van de door ons land in internationaal verband aanvaarde verplichtingen zal deze achterstand in de toekomst moeten worden ingelopen, hetgeen in overwegende mate eerst na 1954 zal kunnen geschieden. Uit een eng budgetair standpunt gezien rijst hier geen probleem, daar de voor het financieren van deze achterstand benodigde middelen reeds sedert 1951 geleidelijk in de schatkist zijn gevloeid. Niettemin zal deze ontwikkeling op zich zelf beschouwd niet nalaten, de interne en externe monetaire toe-

stand — die in laatste instantie mede de toetssteen moet vormen voor de mogelijkheden tot belastingverlaging — ongunstig te beïnvloeden.

Bij het beoordeelende van de ontwikkeling van de betalingsbalans is voorts van betekenis, dat zich in dit jaar bij de voorraden, voorzover de gegevens strekken, nog steeds geen toerneming heeft voorgedaan. Het is duidelijk, dat deze toestand in het licht van een zich gestadig uitbreidende productie op de duur niet kan blijven voortbestaan.

In het voorafgaande zijn enkele algemene gezichtspunten bezien, die bij het beoordeelen van de begroting 1954 van betekenis zijn. Kenmerkend voor deze begroting is enerzijds het bij voortdurende hoge niveau der uitgaven (niet slechts in absolute zin, doch ook in relatie tot het nationale inkomen). Het nog steeds hoge peil der militaire uitgaven, de voortgaande uitkeringen van oorlogsschade, de nog altijd omvangrijke lasten van de nationale schuld, de uitgaven als gevolg van de watersnood, zomede de bedragen gemoed met een groot aantal verdere noodzakelijke voorzieningen, verklaren dit beeld. Ander-

zijds staat de nieuwe begroting in het teken der belastingverlagingen. Zoals in hetgeen eerder werd opgemerkt ligt besloten, zijn het vooral structurele overwegingen geweest, te weten de belangen van de werkgelegenheid op lange termijn en de volkshuisvesting die tot deze verlagingen de aanleiding hebben gevormd. Daarnaast heeft de wenselijkheid van een verlichting van belastingdruk voor verschillende inkomensgroepen, zoals gemotiveerd in de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Tweede Kamer inzake de aanhangige belastingontwerpen, een rol gespeeld.

De begroting 1954 vormt, gezien de omvang van het te verwachten kaskort en de daarvoor aanwezige dekkingsmogelijkheden, een aanwijzing, dat — mede als gevolg van de belastingverlagingen — de grenzen van het in het komende jaar financieel mogelijke kunnen geacht worden te zijn bereikt.

De Minister van Financiën,
VAN DE KIEFT.

BIJLAGEN

bij de

NOTA, BETREFFENDE DE TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN, BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1954

Algemene begrotingsoverzichten

	Blz.
1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor het dienstjaar 1954	2
2. Analyse van de begrotingen 1952, 1953 en 1954 aangepast aan de methode van de nationale boekhouding	5
3. Overzicht van de diensten 1951 en 1952	12

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1947 tot en met 1954	15
5. Overzicht van de in de begroting 1954 opgenomen uitgaven voor rechtstreekse investeringen door het Rijk	19
6. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken begrepen in het bouwprogramma 1954	26
7. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen voor herstel van oorlogsschade	27
8. Overzicht van de in de begrotingen 1953 en 1954 geraamde bedragen voor herstel van watersnoodschade	28
9. Overzicht van de aanwending van de ten laste van de dienst 1953 beschikbaar gestelde algemene werkgelegenheidscredieten	29

Analyses van de middelen

10. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1947 tot en met 1954	30
11. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1953 en 1954	32

Bijzondere overzichten en onderwerpen

12. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel	33
13. De budgetaire betekenis van de met tegenwaarde-gelden te financieren additionele uitgaven	34
14. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiek-rechtelijke lichamen	35
15. Staatsbalans	37
16. Overzichten van de ontwikkeling van de Nationale Schuld en van de consolidaties sinds 1945	42

1. Algemene verzamelaar der ontwerp-Rijksbegroting voor het dienstjaar 1954

I. GEWONE DIENST

Hoofdstukken		Raming 1953		Raming 1954	
		Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
I.	Huis der Koningin	2 550 000	Memorie	2 550 000	Memorie
II.	Hoge Colleges van Staat enz.	4 293 660	84 200	4 475 500	55 200
II A.	Algemene Zaken	2 249 435	29 800	2 464 000	36 200
III.	Buitenlandse Zaken	90 087 212	4 618 150	91 076 012	5 612 600
IV.	Justitie	128 797 850	20 281 050	132 997 540	20 922 450
V.	Binnenlandse Zaken	204 089 358	5 079 700	249 861 236	4 853 200
VI.	Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	493 983 509	36 276 900	534 837 581	38 804 150
VII A 1.	Nationale Schuld	586 910 500	67 868 436	608 622 200	79 209 322
VII B.	Financiën	286 249 249	4 548 813 650	162 003 479	4 530 014 973
VIII A.	Oorlog	1 013 937 400	5 846 400	1 070 570 700	6 969 600
VIII B.	Marine	227 500 000	8 442 750	232 368 000	8 724 600
IX A.	Wederopbouw en Volkshuisvesting Verkeer en Waterstaat	105 779 025	2 172 000	124 388 625	2 689 000
IX B.	Economische Zaken	162 034 470	27 285 452	177 581 038	20 441 973
X.	Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	47 641 550	14 989 500	56 120 900	16 559 900
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	104 895 050	11 389 400	108 768 450	13 232 500
XII.	Sociale Zaken en Volksgezondheid Maatschappelijk Werk	536 248 677	8 652 344	611 542 223	9 277 904
XII A.	Maatschappelijk Werk	37 852 255 ¹⁾	948 100 ¹⁾	70 829 500	4 109 000
XIII.	Overzeese Rijksdelen	16 109 580	203 050	37 833 340	177 566
XIV.	Onvoorzien Uitgaven	45 030 000	Memorie	30 030 000	Memorie
Totaal		4 096 238 780	4 762 980 882	4 308 920 324	4 761 690 138
Saldo		+ 666 742 102		+ 452 769 814	

II. BUITENGEWONE DIENST I
Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter

Hoofdstukken		Raming 1953		Raming 1954	
		Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
IV.	Justitie	8 409 000	3 188 000	7 241 200	3 403 000
V.	Binnenlandse Zaken	1 020 705	17 000	1 002 636	13 500
VI.	Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	2 500 000	—	2 500 000	—
VII A 1.	Nationale Schuld	—	Memorie	—	—
VII B.	Financiën	409 345 570	60 041 000	892 881 210	291 020 000
VIII A.	Oorlog	289 800	—	117 100	—
IX A.	Wederopbouw en Volkshuisvesting Verkeer en Waterstaat	121 375 000	940 000	125 099 000	1 040 000
IX B.	Economische Zaken	8 725 970	1 200 000	8 135 071	1 712 000
X.	Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	3 739 200	17 616 200	1 975 450	328 200
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	9 168 000	84 900	12 629 900	90 000
XII.	Sociale Zaken en Volksgezondheid Maatschappelijk Werk	506 500	553 300	205 000	556 900
XII A.	Maatschappelijk Werk	33 092 305 ¹⁾	4 335 000 ¹⁾	—	—
Totaal		598 172 050	87 975 400	1 051 786 567	298 163 600
Saldo			— 510 196 650		— 753 622 967

¹⁾ De grote verschillen zowel bij de uitgaven als bij de middelen tusschen 1953 en 1954 worden veroorzaakt, doordat uitgaven en middelen welke in 1953 op de Buitengewone Dienst I voorkwamen, voor 1954 zijn overgebracht naar de Gewone Dienst.

III. GEWONE DIENST EN BUITENGEWONE DIENST I

Hoofdstukken	Raming 1953		Raming 1954	
	Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
I. Huis der Koningin	2 550 000	Memorie	2 550 000	Memorie
II. Hoge Colleges van Staat enz. . .	4 293 660	84 200	4 475 500	55 200
II A. Algemene Zaken	2 249 435	29 800	2 464 000	36 200
III. Buitenlandse Zaken	90 087 212	4 618 150	91 076 012	5 612 600
IV. Justitie	137 206 850	23 469 050	140 238 740	24 325 450
V. Binnenlandse Zaken	205 110 063	5 096 700	250 863 872	4 866 700
VI. Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	496 483 509	36 276 900	537 337 581	38 804 150
VII A 1. Nationale Schuld	586 910 500	67 868 436	608 622 200	79 209 322
VII B. Financiën	695 594 819	4 608 854 650	1 054 884 689	4 821 034 973
VIII A. Oorlog	1 014 227 200	5 846 400	1 070 687 800	6 969 600
VIII B. Marine	227 500 000	8 442 750	232 368 000	8 724 600
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	227 154 025	3 112 000	249 487 625	3 729 000
IX B. Verkeer en Waterstaat	170 760 440	28 485 452	185 716 109	22 153 973
X. Economische Zaken	51 380 750	32 605 700	58 096 350	16 888 100
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	114 063 050	11 474 300	121 398 350	13 322 500
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	536 755 177	9 205 644	611 747 223	9 834 804
XII A. Maatschappelijk Werk	70 944 560	5 283 100	70 829 500	4 109 000
XIII. Overzeese Rijksdelen	16 109 580	203 050	37 833 340	177 566
XIV. Onvoorzien uitgaven	45 030 000	Memorie	30 030 000	Memorie
Totaal	4 694 410 830	4 850 956 282	5 360 706 891	5 059 853 738
Saldo	+ 156 545 452			— 300 853 153

IV. BUITENGEWONE DIENST II

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

Hoofdstukken	Raming 1953		Raming 1954	
	Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
II. Hoge Colleges van Staat enz. . .	85 000	—	68 000	—
III. Buitenlandse Zaken	1 420 000	29 000	1 000 000	20 000
IV. Justitie	2 626 900	Memorie	4 697 900	Memorie
V. Binnenlandse Zaken	6 049 800	174 000	1 128 000	195 600
VI. Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	22 234 483	730 500	24 714 407	834 090
VII A 1. Nationale Schuld	233 125 100	107 480 000	317 515 700	115 560 000
VII B. Financiën	107 749 893	36 017 139	167 492 270	176 044 798
VIII A. Oorlog	146 956 800	Memorie	103 955 200	Memorie
VIII B. Marine	95 500 000	10 000	92 632 000	10 000
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	10 150 000	16 267 000	21 500 000	17 638 000
IX B. Verkeer en Waterstaat	172 313 041	49 855 000	177 695 000	74 712 100
X. Economische Zaken	95 015 000	61 245 500	113 955 000	67 451 250
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	13 719 700	449 500	17 484 800	1 113 100
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	3 446 500	124 500	3 634 000	130 000
XII A. Maatschappelijk Werk	5 430 000	1 510 000	3 725 000	2 835 000
Totaal	915 822 217	273 892 139	1 051 197 277	456 543 938
Saldo		— 641 930 078		— 594 653 339

V. GEHELE DIENST

Hoofdstukken		Ramming 1953		Ramming 1954	
Uitgaven		Middelen		Uitgaven	
I.	Huis der Koningin	Memorie	5 124 848 421	6 411 904 168	5 516 397 676
II.	Hoge Colleges van Staat enz. . .	84 200	—	2 550 000	—
II A.	Algemene Zaken	29 800	—	2 464 000	—
III.	Buitenlandse Zaken	4 647 150	—	92 076 012	—
IV.	Justitie	23 469 050	—	144 936 640	—
V.	Binnenlandse Zaken	5 270 700	—	251 991 872	—
VI.	Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	37 007 400	—	562 051 988	—
VII A 1.	Nationale Schuld	175 348 436	—	926 137 900	—
VII B.	Financiën	4 644 871 789	—	1 222 376 959	—
VIII A.	Oorlog	5 846 400	—	1 174 643 000	—
VIII B.	Marine	8 452 750	—	325 000 000	—
IX A.	Wederopbouw en Volkshuisvesting	19 379 000	—	270 987 625	—
IX B.	Verkeer en Waterstaat	78 340 452	—	363 411 109	—
X.	Economische Zaken	93 851 200	—	172 051 350	—
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	11 923 800	—	138 883 150	—
XII.	Sociale Zaken en Volksgezondheid	9 330 144	—	615 381 223	—
XII A.	Maatschappelijk Werk	6 793 100	—	74 554 500	—
XIII.	Overzeese Rijksdelen	203 050	—	37 833 340	—
XIV.	Onvoorziene uitgaven	Memorie	—	30 030 000	—
Totaal		5 610 233 047	—	6 411 904 168	—
Saldo		45 030 000	—	5 516 397 676	—

2. Analyse van de begrotingen 1952, 1953 en 1954 aangepast aan de methode van de nationale boekhouding

In deze bijlage is het cijfermateriaal van de begrotingen 1952, 1953 en 1954 gegroepeerd naar categorieën volgens de methode van de nationale boekhouding. Naast de indeling van de uitgaven naar functionele gezichtspunten in hoofdstuk II der Nota en de indeling der middelen in enkele belangrijke groepen in hoofdstuk III is ook de hierbedoelde indeling van veel belang voor het verkrijgen van een inzicht in de betekenis der begrotingen voor onze volkshuishouding. Een zodanige cijferopstelling kan bovendien dienen als basis voor vergelijkende begrotingsstudies met andere landen en dient tenslotte een bouwsteen te vormen voor het op te stellen nationaal budget.

De opgenomen bedragen hebben voor 1952 betrekking op de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar, voor 1953 op het herzien begrotingsbeeld en voor 1954 op de ontwerp-begroting. Dit brengt met zich mede, dat bij de cijfers voor 1953 en 1954 geen rekening is gehouden met overboekingen ingevolge artikel 24 der Comptabiliteitswet en met de financiering van uitgaven met tegenwaarde-gelden, althans wat dit laatste betreft, voor zover niet anders bij de desbetreffende rekening is vermeld.

Het overzicht is gesplitst in een zevental rekeningen, welke elk een speciaal aspect van de Rijksbegroting voor de volkshuishouding belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt nl. beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland, zowel te zijnen eigen behoeve (materiële uitgaven) als ten behoeve van de particuliere sector, de lagere publiekrechtelijke lichamen en het buitenland. Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-) goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Aan de andere kant worden door de overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd (diverse exploitatie-ontvangsten), terwijl bovendien bijdragen in de diensten van het Rijk worden ontvangen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van het buitenland. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden, welk netto-beroep voor 1954 wordt geraamd op 2638 miljoen. Een wijziging in deze uitgaven en ontvangsten heeft niet alleen monetaire betekenis, maar beïnvloedt ook rechtstreeks de individuele behoeftebevrediging van de particuliere sector.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht enerzijds de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland te ontvangen rente en winst en anderzijds de verschuldigde rente op de Staatsschuld, en de bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven.

In rekening III worden de inkomensstromen van en naar het Rijk weergegeven, waarbij sprake is van een overdracht van inkomensgelden om niet. Bij de desbetreffende posten kan geen rechtstreeks verband worden gelegd tussen inkomen en tegenprestatie. Deze rekening belicht de inkomenshervredelende werkzaamheid van de Rijksoverheid.

De saldi van de rekeningen I, II en III tezamen vormen het z.g. exploitatiesaldo van het Rijk. Dit saldo geeft aan het verschil tussen de lopende inkomsten en de lopende uitgaven en verdient speciale aandacht, omdat het de spaaractiviteit van het Rijk in de inkomenssfeer belicht. Voor 1954 bedraagt het exploitatie-saldo van het Rijk 460 miljoen. Dit bedrag aan besparingen van het Rijk strekt tot financiering van vermogensoverdrachten zoals oorlogsschadevergoedingen en premieregeling woningbouw.

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil, dat hierop in plaats van de inkomensoverdrachten de vermogenshervredelende activiteit van het Rijk tot uitdrukking wordt gebracht. Afgezien van de vermogenshef-

fingen, welke buiten beschouwing werden gelaten, zijn hierbij in de huidige tijd speciaal de oorlogsschadevergoedingen en de vergoedingen wegens watersnoodschade van belang.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV, vermeerderd met het saldo van de niet in die rekeningen opgenomen uitgaven en ontvangsten, geeft een inzicht in de totale vermogensmutatie van het Rijk. Dit totaal, dat voor 1954 neerkomt op een vermogensverlies van 401 miljoen, is te vergelijken met het saldo van de Gewone Dienst + de Buitengewone Dienst I + het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Op rekening V wordt wederom een reëel beroep van het Rijk zelf op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van de directe bruto-investeringen en de afschrijvingen geeft de netto-toeneming van de kapitaal-goederen van het Rijk aan. De aandacht wordt er op gevestigd, dat naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst II staan vermeld, in de onderhavige rekening onder de directe bruto-investeringen ook zijn opgenomen, het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de uitgaven voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen), welke in de bestaande opstelling van de Rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst of de Buitengewone Dienst I worden gebracht. De afschrijvingen werden dienovereenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst II.

Worden in rekening V „Directe Investeringsen” uitsluitend die investeringen opgenomen, welke rechtstreekse investeringen van het Rijk zijn, in rekening VI „Indirecte Investeringsen” worden die investeringen samengebracht, die *formeel* in de Rijksbegroting als kapitaalverstrekking worden beschouwd doch *materieel* een investering zijn van de Rijksoverheid. Als voorbeeld moge worden genoemd de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds voor land- en waterbouwkundige werken.

Voorts worden onder rekening VI opgenomen deelnemingen in investeringen van de particuliere sector.

In rekening VII worden nog de overige begrote balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zich zelf. Het zal eveneens duidelijk zijn, dat het saldo van deze rekening tezamen met het bedrag der netto-directe en -indirecte investeringen gelijk moet zijn aan het saldo van de Buitengewone Dienst II.

In aansluiting op de vorengenoemde rekeningen wordt nog een totaal-overzicht van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds van de Rijksbegroting gegeven, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan het onderscheid in reële uitgaven van het Rijk, welke een beroep doen op de nationale middelen, en in overgedragen gelden, welke rechtstreeks ten bate van de overige sectoren van het economisch leven komen. De eerste groep van uitgaven werd zoveel mogelijk gesplitst naar militair apparaat, onderwijs en het overige burgerlijke apparaat. Van de Buitengewone Dienst II is eveneens een resumé opgenomen.

Tenslotte wordt in een overzicht van de Gehele Dienst een inzicht gegeven in het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen, welk netto-beroep voor 1954 2868 miljoen bedraagt.

Rekening I. Consumptie

A. Lasten

Onder „Bijdragen in diensten van de particuliere sector” vallen in het algemeen de subsidies, welke niet voor werken zijn bestemd en ook niet het karakter hebben van een inkomens- of vermogensoverdracht, doch worden gegeven ten behoeve van het bijzonder onderwijs, de verpleging e.d. dus voor het ver-

B. Baten

Onder de „Bijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen in diensten van het Rijk” worden ontvangsten samengebracht wegens diensten door het Rijk verleend, in welke diensten door lagere publiekrechtelijke lichamen wordt bijgedragen. Hieronder worden o.m. opgenomen de bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijksonderwijsinstellingen.

Rekening II. Rente, verlies en winst

A. Lasten

De post „Bijdragen in exploitatie-verliezen van bedrijven” heeft zowel op Staatsbedrijven als op bedrijven uit de particuliere sector betrekking.

Rekening VI. Indirecte investeringen

A. Debet

Het algemene karakter van deze rekening werd reeds in het voorgaande besproken.

De post „Investeringen via fondsen” van deze rekening betreft de kapitaalversrekkingen aan fondsen als bedoeld in artikel 87 van de Comptabiliteitswet, welke door de fondsen voor investeringsdoeleinden worden gebruikt.

Voor de post „Investeringen via Staatsbedrijven” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Staatsbedrijven zijn die bedrijven waarvoor artikel 88 van de Comptabiliteitswet toepassing heeft gevonden.

Onder de post „Deelnemingen in investeringen van derden” zijn samengebracht deelnemingen in investeringen van de particuliere sector, derhalve van particuliere bedrijven en instellingen, en van bedrijven welke, hoewel in feite eigendom van de Rijksoverheid, een privaatrechtelijke bedrijfsvorm hebben. Een deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven alsvooren bedoeld, wordt, wanneer die deelneming leidt tot investeringen door die bedrijven, hieronder verantwoord.

De overige posten spreken voor zichzelf.

B. Credit

Rekening VII. Overige vermogensmutaties.

A. Debet

De post „Kapitaalverstrekingen aan particuliere bedrijven” brengt die uitgaven samen, waarin de Staat kapitaal ter leen verstrekt aan particuliere bedrijven, waaronder hier worden verstaan alle bedrijven met uitzondering van de Staatsbedrijven ex artikel 88 van de Compabiliteitswet.

De post „Woningbouwvoorschotten” vindt toepassing zowel voor woningbouwvoorschotten aan woningbouwverenigingen, waarbij de gemeenten als tussenpersonen optreden als voor die gevallen waarin de gemeenten zelf de woningen bouwen.

De post „Kapitaalverstrekingen buitenland” wordt ook gebruikt voor kapitaalverstrekingen aan overzeese Rijksdelen.

B. Credit

De post „Aflossingen door particuliere bedrijven” omvat die gevallen, waarin de Staat aflossing ontvangt op door hem tegen de een of andere vorm van schuldbekentenis aan particuliere bedrijven verstrekt kapitaal.

I. Consumptie

(in miljoenen guldens)

Lasten

Baten

Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954	Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954
<i>Lonen en salarissen (incl. sociale lasten) . . .</i>	<i>815</i>	<i>961</i>	<i>1032</i>	<i>Personeelsverhaal . . .</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>11</i>
Burgerlijk apparaat . .	376	389	391	Burgerlijk apparaat . .	8	8	8
Militair apparaat ¹⁾ . .	390	470	535	Militair apparaat . .	2	2	2
Onderwijs	49	54	56	Onderwijs	1	1	1
Salarisverhoging etc. .	—	48	50	<i>Diverse exploitatie-ontvangsten</i>	<i>176</i>	<i>134</i>	<i>138</i>
<i>Materiële uitgaven . .</i>	<i>449</i>	<i>530</i>	<i>545</i>	Burgerlijk apparaat . .	137	90	101
Burgerlijk apparaat . .	146	177	152	Militair apparaat . .	9	12	5
Militair apparaat . . .	292	340	378	Onderwijs	30	32	32
Onderwijs	11	13	15	<i>Bijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen in diensten van het Rijk</i>	<i>7</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<i>Bijdragen in diensten van de particuliere sector</i>	<i>436</i>	<i>494</i>	<i>500</i>	Onderwijs	3	3	3
Uitgaven voor onderwijs	323	343	379	Overige	4	2	3
Overige uitgaven . . .	113	151	121	<i>Bijdragen van het buitenland in diensten van het Rijk</i>	<i>7</i>	<i>1</i>	<i>8</i>
<i>Bijdragen in diensten van lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	<i>159</i>	<i>220</i>	<i>168</i>	<i>Saldo I (netto-consumptie)</i>	<i>2 133</i>	<i>2 711</i>	<i>2 638</i>
Uitgaven voor onderwijs	75	75	78				
Uitgaven voor politie .	70	71	72				
Overige uitgaven van consumptieve aard .	14	74	18				
<i>Bijdragen in diensten van het buitenland . . .</i>	<i>39</i>	<i>51</i>	<i>17</i>				
<i>Afschrijvingen ²⁾ . . .</i>	<i>436</i>	<i>606</i>	<i>539</i>				
Burgerlijk apparaat . .	133	168	165				
Militair apparaat . . .	289	434	369				
Onderwijs	14	4	5				
	2 334	2 862	2 801		2 334	2 862	2 801

¹⁾ Inclusief het burgerpersoneel van de Departementen van Oorlog en van Marine en inclusief de beloningen in natura aan het militair personeel.

²⁾ In het hier vermelde bedrag is, behalve de in de Rijksbegroting opgenomen post voor afschrijvingen, tevens een bedrag begrepen overeenkomende met de bedragen wegens groot-onderhoud van werken en wegens aanschaffing van roerende goederen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. Deze bedragen komen in rekening V onder de bruto-investeringen voor, doch worden in de Rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst gebracht.

II. Rente, verlies en winst

<i>Rente en kosten van binnenlandse schuld . .</i>	<i>374</i>	<i>407</i>	<i>420</i>	<i>Rente van vorderingen op het binnenland . . .</i>	<i>69</i>	<i>60</i>	<i>62</i>
<i>Rente en kosten van buitenlandse schuld . . .</i>	<i>116</i>	<i>81</i>	<i>75</i>	<i>Rente van vorderingen op het buitenland . . .</i>	<i>24</i>	<i>37</i>	<i>13</i>
<i>Bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven</i>	<i>6</i>	<i>8</i>	<i>5</i>	<i>Aandeel in exploitatie-winsten van bedrijven .</i>	<i>43</i>	<i>34</i>	<i>27</i>
				<i>Saldo II</i>	<i>360</i>	<i>365</i>	<i>398</i>
	496	496	500		496	496	500

Laften III. Inkomensoverdrachten Baten

998	1 151	929		998	1 151	929	
				81	62	130	Overdrachten aan gezinnen
							zinnen
							Noodvoorziening ouden
							van dagen
							Loonbijdragen Dienst
							Overige overdrachten
							aan gezinnen
							Overdrachten aan pen-
							sioenfondsen
							Overdrachten aan socia-
							le fondsen
							Prisverlagende subsidies
							Via het Landbouw-Ega-
							lisatiefonds
							Egalisatie kolonprijsen .
							Huilverlagende subsi-
							dies rechtstreeks aan
							derden
							Huilverlagende subsi-
							dies via of aan lagere
							publieke rechten li-
							chamen
							Bijdragen in inkomens-
							overdrachten van lage-
							re publieke rechten li-
							chamen aan derden .
4 482	4 613	4 651	Belastingbaten	539	545	505	Overdrachten aan gezin-
2 185	2 179	2 192	Kostprijsverhogende be-	228	225	207	nen
2 297	2 434	2 459	lastingen	75	59	77	Overige overdrachten
			komen en vermogen	236	261	221	aan gezinnen
P.M.	65	400	Per saldo inhaal van be-				lastingachterstand .
			Boeten en opbrengst ver-				Overdrachten aan pen-
12	17	15	beurd verklaarde goe-	177	248	138	sioenfondsen
			deren	116	188	107	Overdrachten aan socia-
			Heffingen in verband met	61	60	31	le fondsen
			de prijspolitiek	100	126	85	Prisverlagende subsidies
— 3 496	— 3 648	— 4 139	Saldo III.	100	213	85	Via het Landbouw-Ega-
							lisatiefonds
							Egalisatie kolonprijsen .
							Huilverlagende subsi-
							dies rechtstreeks aan
							derden
							Huilverlagende subsi-
							dies via of aan lagere
							publieke rechten li-
							chamen
							Bijdragen in inkomens-
							overdrachten van lage-
							re publieke rechten li-
							chamen aan derden .

IV. Vermogensoverdrachten

Zie voor noten blz. 9.							
Overdrachten aan gezin- nen	161	212	192	Overdrachten ten laste van de particuliere sec- tor ⁴⁾	2	1	1
Orlogsschadevergoe- dingen ¹⁾	161 ²⁾	191	166	Bijzondere kapitaalwin- sten ⁵⁾	848	493	290
Rampschadevergoedin- gen	—	1	1 + 15	Overdrachten ten laste van het buitenland	—	—	8
Overdrachten aan bedrij- ven	285	337	541	Saldo IV	— 243	469	824
Orlogsschadever- goedingen ¹⁾	208 ³⁾	177	242				
Overige overdrachten	77	45	50				
Rampschadevergoedin- gen	—	115	249				
Overdrachten ten behoe- ve van de woningbouw	54	102	105				
Premieregeling woning- bouw	54	102	105				
Overdrachten aan lagere publieke rechtelijke li- chamen	92	282	245				
Orlogsschadevergoe- dingen	54	56	71				
Rampschadevergoedin- gen ³⁾	38	46	45				
Overdrachten aan het buitenland	15	30	40				

Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds

Lasten				Baten			
Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954	Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954
<i>Bruto consumptie . . .</i>	2 334	2 862	2 801	<i>Diverse ontvangsten . .</i>	201	151	163
Burgerlijk apparaat en onderwijs	1 363	1 618	1 519	Burgerlijk apparaat en onderwijs	183	136	148
Militair apparaat . . .	971	1 244	1 282	Militair apparaat . . .	18	15	15
<i>Rente en bijdragen in verliezen</i>	496	496	500	<i>Rente en aandelen in winsten</i>	136	131	102
<i>Inkomensoverdrachten .</i>	929	1 151	998	<i>Inkomensoverdrachten .</i>	5 068	4 799	4 494
t.b.v. particuliere sector	799	1 089	917	t.l.v. particuliere sector	5 068	4 799	4 494
t.b.v. publieke sector . .	130	62	81	<i>Vermogensoverdrachten .</i>	2	1	9
<i>Vermogensoverdrachten .</i>	607	963	1 123	t.l.v. particuliere sector	2	1	1
t.b.v. particuliere sector	500	651	838	t.l.v. het buitenland .	—	—	8
t.b.v. publieke sector . .	92	282	245	<i>Bijzondere kapitaal-winsten</i>	848	493	290
t.b.v. buitenland	15	30	40	<i>Afgesloten dienstjaren .</i>	16	2	2
<i>Afgesloten dienstjaren .</i>	109	10	9	<i>Nadelig saldo (Vermogensverlies)</i>	— 1 796	— 60	401
<i>Kosten werkgelegenheidspolitiek</i>	—	35	30	Saldi I, II, III en IV . .	— 1 889	— 103	374
				Saldo afgesloten dienstjaren	93	8	7
				Kosten werkgelegenheidspolitiek	—	35	30
	4 475	5 517	5 461		4 475	5 517	5 461

V. Directe investeringen

Debet				Credit			
<i>Nieuwe werken</i>	394	366	354	<i>Afschrijvingen ¹⁾ . . .</i>	436	606	539
Waterstaatswerken . .	51	71	84	Burgerlijk apparaat . .	133	168	165
Bestuursapparaat en domeinen	53	39	43	Militair apparaat . . .	289	434	369
Militair apparaat . . .	280	238	197	Onderwijs	14	4	5
Onderwijs	10	18	21	<i>Verkoop van onroerende goederen</i>	11	—	6
Overige	—	—	9	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke lichamen in investeringen van het Rijk .</i>	—	3	5
<i>Groot-onderhoud van werken ¹⁾</i>	78	117	102	<i>Saldo V (netto directe investeringen)</i>	283	258	230
Waterstaatswerken . .	52	76	77				
Bestuursapparaat en domeinen	18	26	17				
Militair apparaat . . .	8	15	8				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen) ¹⁾</i>	258	384	324				
Burgerlijk apparaat . .	9	12	12				
Militair apparaat . . .	236	369	308				
Onderwijs	13	3	4				
	730	867	780		730	867	780

¹⁾ Zie noot 2 bij rekening I.

Noten van blz. 8.

¹⁾ In deze bedragen zijn opgenomen tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen ter vervanging van voorlopige verstrekte credieten tot een totaal bedrag van 103 miljoen.

²⁾ Hieronder is tevens opgenomen de bijdrage voor reconstructie Indische koopvaardijvloot tot een bedrag van 88 miljoen, welk bedrag grotendeels in vroeger jaren is betaald.

³⁾ Inclusief het door het Rijk uitgevoerde dijkherstel.

⁴⁾ De bijzondere heffingen zijn buiten beschouwing gelaten.

⁵⁾ In de hierbij vermelde bedragen is voor 1952 rond 827 miljoen begrepen wegens beschikbaar gekomen gelden uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank, voor 1953 433 miljoen en voor 1954 170 miljoen.

VI. Indirecte investeringen

Debet

Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954	Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954
Investeren via fondsen	53		63	Aflossingen door fondsen	—	2	3
Zuiderzeefonds	53		63	Aflossingen door Staats-bedrijven	153		131
Investeren via Staats-bedrijven	155		187	P.T.T.	93	77	68
P.T.T.	92		100	Staatsmijnen	54	60	63
Overige	54		87	Overige	6	1	—
Deelnemingen in investeringen van derden	19		2	Saldo VI (netto indirecte investeringen)	74		125
	227	252	259		227	252	259

Debet

VII. Overige vermogensmutaties

Credit

Kapitaalverstrekkingen binnenland	172	108	10	58	39	Aflossingen binnenland	35	44	106	102
Gezinnen	108	49	10	34	6	Door gezinnen	3	44	106	102
Particuliere bedrijven	49	7	10	34	16	Door particuliere bedrijven	10	24	106	102
Woningbouwvoor-schotten	7	4	10	17	17	Van woningbouwvoor-schotten	19	18	106	102
Lagere publiekrechtelijke lichamen	8	—	4	—	—	Door lagere publiekrechtelijke lichamen	3	20	106	102
Kapitaalverstrekkingen buitenland	18		19		25	Aflossingen door het buitenland	—	14	106	102
Affossingen Nationale Schuld	391		329		317	Ontvangsten in verband met aan- en ontnun-tingen	9	20	106	102
Binnenland	305	159	170		154	Saldo VII	556	285	106	102
Buitenland	86				163				106	102
Uitgaven in verband met aan- en ontnun-tingen	19		19		57				106	102
	600	425	438		438		600	425	438	

Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst)

Debet

Credit

Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954	Omschrijving	vermoedelijke uitkomsten 1952	herziene raming 1953	ontwerp-begroting 1954
<i>Bruto directe investeringen</i>	730	867	780	<i>Afschrijvingen</i>	436	606	539
Burgerlijk apparaat en onderwijs	206	245	268	Burgerlijk apparaat en onderwijs	147	172	170
Militair apparaat	524	622	513	Militair apparaat	289	434	369
<i>Bruto indirecte investeringen</i>	227	252	259	<i>Indirecte investeringen</i>	153	140	134
Via fondsen en Staats-bedrijven	208	250	258	Aflossingen door fondsen en Staatsbedrijven	153	140	134
Deelneming in overige investeringen	19	2	1	<i>Verkoop van onroerende goederen</i>	11	—	6
<i>Kapitaalverstrekkingen</i>	190	77	64	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke lichamen in investeringen van het Rijk</i>	—	3	5
<i>Aflossingen</i>	391	329	317	<i>Aflossingen</i>	35	120	116
<i>Uitgaven in verband met aan- en ontmuntingen</i>	19	19	57	<i>Ontvangsten in verband met aan- en ontmuntingen</i>	9	20	83
<i>Afgesloten dienstjaren</i>	1	1	—	<i>Nadelig saldo</i>	914	656	594
				Saldo afgesloten dienstjaren	1	1	—
				Saldo V, VI en VII	913	655	594
	1 558	1 545	1 477		1 558	1 545	1 477

Gehele Dienst (netto)

Uitgaven				Middelen			
<i>Netto-consumptie</i>	2 133	2 711	2 638	<i>Saldo (netto beroep van het Rijk op de nationale middelen)</i>	2 416	2 969	2 868
Burgerlijk apparaat en onderwijs	1 180	1 482	1 371				
Militair apparaat	953	1 229	1 267				
<i>Netto directe investeringen</i>	283	258	230				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	48	70	86				
Militair apparaat	235	188	144				
	2 416	2 969	2 868		2 416	2 969	2 868

II. Dienstjaar 1952

(in miljoenen guldens)

	Uitgaven			Middelen			Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi		
	Oor- spronkelijk vastgestelde begroting	Herziene raming volgens Millioenen- nota 1953	Ver- moedelijke uitkomsten	Oor- spronke- lijke raming	Herziene raming volgens Millioenen- nota 1953	Ver- moedelijke uitkomsten	Oor- spronkelijk vastgestelde begroting	Herziene raming volgens Millioenen- nota 1953	Ver- moedelijke uitkomsten
Gewone Dienst	3 779	4 061	3 795	4 702	5 098	5 384	+ 923	+ 1 037	+ 1 589
Buitengewone Dienst I .	513	807	595	10	43	887	— 503	— 764	+ 292
Nadelig saldo Landbouw- Egalisatiefonds	110	76	85	—	—	—	— 110	— 76	— 85
Totaal . . .	4 402	4 944	4 475	4 712	5 141	6 271	+ 310	+ 197	+ 1 796
Buitengewone Dienst II .	844	1 094	1 222	272	286	308	— 572	— 808	— 914
Gehele Dienst . . .	5 246	6 038	5 697	4 984	5 427	6 579	— 262	— 611	+ 882

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat zowel aan de uitgaven- als aan de middelenzijde de vermoedelijke uitkomsten aanzienlijk afwijken van de in de Millioenennota 1953 opgenomen herziene ramingen voor 1952. Ter verklaring van deze verschillen moge het volgende dienen.

Bij de uitgaven van de Gewone Dienst doet zich evenals in 1951 de omstandigheid voor dat de ten laste van de dienst 1952 te brengen militaire uitgaven beneden het defensie-plafond blijven. In verband hiermede kan voor de Gewone Dienst met 177 miljoen minder worden volstaan. Daarentegen dient voor de militaire uitgaven op de Buitengewone Dienst II op 12 miljoen meer te worden gerekend dan bij de herziene raming werd voorzien.

Bij de uitgaven van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst II dient er verder op te worden gewezen, dat in de herziene raming geen rekening was gehouden met uitgaven, welke worden gefinancierd met tegenwaarde-gelden. In de vermoedelijke uitkomsten zijn deze uitgaven, voor de Gewone Dienst 68 miljoen en voor de Buitengewone Dienst II 23 miljoen belopende, wel opgenomen. Van het totaal bedrag ad 91 miljoen was 46,5 miljoen bestemd voor agrarische projecten en 37,3 miljoen voor militaire doeleinden.

Ten aanzien van de uitgaven van de Gewone Dienst moet nog worden opgemerkt dat in de herziene raming van 1952 was opgenomen de in schuldbrieven uit te keren bijdrage aan het Koopvaardij-pensioenfonds ad 70 miljoen. Aangenomen werd dat de desbetreffende regeling in 1952 tot stand zou komen. Dit is evenwel niet geschied, zodat de post thans van de begroting 1952 is afgevoerd en geplaatst is op de begroting 1953.

Als oorzaken van belangrijke verschillen bij de uitgaven van de Gewone Dienst kunnen tenslotte worden genoemd: de rente en kosten van gevestigde binnenlandse schuld 6 miljoen minder dan de herziene ramingscijfers, rente en kosten van vlottende binnenlandse schuld 68 miljoen minder, bijdragen te voldoen aan het Internationale Monetair Fonds in goud of in vreemde valuta, voortvloeiende uit terugkoopverplichtingen 8 miljoen minder en de Rijksbijdragen in sociale voorzieningen ten behoeve van werklozen 20 miljoen meer.

Ter verklaring van het lager bedrag der uitgaven van de Buitengewone Dienst I moge het volgende dienen.

In de herziene raming 1952 was een bedrag opgenomen ad 102,5 miljoen wegens tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen ter vervanging van voorlopig verstrekte credieten. Wegens de omvangrijke werkzaamheden welke

aan de omzetting van reeds verstrekte credieten waren verbonden kon jaarlijks slechts een gedeelte worden afgewerkt. Naar thans kan worden voorzien zal ten laste van 1952 slechts 7 miljoen worden gebracht.

Ook de vermoedelijke uitkomsten voor de overige oorlogsschade-artikelen geven een belangrijk lager bedrag te zien dan de herziene ramingen. Zo kan voor de bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen met 32 miljoen, voor het landbouwherstel met 15 miljoen, voor de uitkeringen in verband met vrijstelling van bestedingsplicht met 11 miljoen en voor de vergoedingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid bezettingshandelingen met 8 miljoen minder worden volstaan. Daarentegen dienen de bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen, die tot een bedrijf behoren, 9 miljoen hoger te worden gesteld.

Als belangrijk verschil voor de Buitengewone Dienst I moge nog worden genoemd de post wegens premien ten behoeve van de bouw van woningen, welke post in de vermoedelijke uitkomsten 28 miljoen lager is uitgetrokken dan in de herziene raming.

Ten aanzien van de uitgaven van de Buitengewone Dienst II kan nog worden opgemerkt, dat thans de credietverstrekking aan Nieuw-Guinea 7 miljoen hoger dient te worden gesteld dan in de herziene raming was geraamd en de amortisatie en aflossing van gevestigde binnenlandse schuld 78 miljoen hoger.

Tegenover deze posten, welke volgens de vermoedelijke uitkomsten hoger zullen zijn, dan in het vorig jaar kon worden gezien, kunnen als posten, welke thans belangrijk lager worden geraamd, genoemd worden de kapitaalverstrekking en de leningen aan de N.V. Artillerie-Inrichtingen (34 miljoen), de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds (13 miljoen), de voorschotten voor werken uit te voeren door anderen dan het Rijk in het belang van de werkverruiming (25 miljoen) en de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen (18 miljoen).

Tenslotte moge er de aandacht op gevestigd worden dat thans ten laste van de Buitengewone Dienst II de voorschotten zijn gebracht welke — in afwachting van de totstandkoming van de wet op de Materiële Oorlogsschaden — in de jaren 1947 tot en met 1950 aan oorlogsslachtoffers waren uitgekeerd ter overbrugging van het verschil tussen de herbouw- en herstelkosten van onroerend goed en de krachtens vroegere oorlogsschaderegelingen toegekende bijdragen naar het prijspeil van 9 Mei 1940. Het betrof hier een bedrag van 132 miljoen, waarmee bij de herziene raming volgens de Millioenennota 1953 geen rekening was gehouden.

Ook bij de vermogensbeheersing heeft voortnamelijk het tempo zelfs minder op te brengen dan een jaar geleden werd verwacht. Het bedrag van de aanstaande uitgaven zal daarom waarschijnlijk lager uitvallen dan de verwachte uitgaven van 1967.

Als belangrijkste verschillen welke de niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst volgens de vermoedelijke uitkomsten vertonen ten opzichte van de herziene raming, mogen worden genoemd een hogere renteontvangst voor verleende voorschotten ingevolge art. 56 der woningwet (6 miljoen), en een hogere uitkering van P.T.T. ad 6 % over de bedrijfskosten der verkeersdiensten (10 miljoen).

Ten aanzien van de hoger geraamde middelen van de Buitengewone Dienst I moet er op worden gewezen dat vrijgegeven tegenwaardegeelden in het kader van het Europese Herstelprogramma in de herzienige raming van het vorig jaar niet zijn opgenomen. Thans is bekend, dat ten bate van de dienst 1952 827 miljoen is vrijgegeven. Van deze 827 miljoen werd een bedrag van 750 miljoen bestemd voor schuldllossing, een bedrag van 52 miljoen voor de financiering van civiele projecten en 25 miljoen voor de financiering van militaire projecten.

Als oorzaken, welke invloed hebben uitgeoefend op het verschil tussen de middelen van de Buitengewone Dienst II, opgenomen in de vermoedelijke uitkomsten en in de herziene raming, kunnen worden genoemd: een grotere aflossing van verstrekt kapitaal door de P.T.T. (39 miljoen) en een lagere opbrengst van door ontuning verkregen metaal (17 miljoen).

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1947 tot en met 1954

In deze bijlage wordt aan de hand van een aantal overzichten een beeld gegeven van het verloop der uitgaven van de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1947 tot en met 1954.

De in deze overzichten opgenomen cijfers voor de jaren 1947 tot en met 1949 zijn ontleend aan de vastgestelde Rijksrekeningen, die voor 1950 aan de door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening, die voor 1951 aan de voorlopige rekeningscijfers, die voor 1952 betreffen de vermoedelijke uitkomsten, voor 1953 zijn zowel de cijfers ontleend aan de oorspronkelijk vastgestelde begroting als de cijfers ontleend aan de herziene raming opgenomen, terwijl de cijfers voor 1954 zijn ontleend aan de ingediende begroting.

Opgenomen zijn tabellen voor:

a. de uitgaven van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatie-(crisis-)fonds (tabellen I en IV);

b. de uitgaven van de Buitengewone Dienst II (tabellen II en V);

c. de uitgaven van de Gehele Dienst (tabellen III en VI).

Teneinde de relatieve betekenis van de Rijksuitgaven voor de Nederlandse economie beter te doen uitkomen zijn, behalve tabellen waarin de uitgaven in miljoenen guldens zijn vermeld, ook tabellen opgenomen waarin de uitgaven zijn uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen.

Voor vergelijkingsdoeleinden zijn in het jaar 1947 bepaalde uitgaven (met name oorlogsschadeuitkeringen) van de Buitengewone Dienst II naar de Buitengewone Dienst I overgebracht, aangezien deze uitgaven in volgende jaren op de Buitengewone Dienst I drukken. Door deze omstandigheden wijken de cijfers van de begrotingsdiensten in sommige jaren enigszins af van de cijfers in de vastgestelde Rijksrekeningen.

Tenslotte zij nog opgemerkt dat het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds in het overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg, voorkomende in hoofdstuk II van de Nota, opgenomen is onder de uitgaven voor Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij, terwijl het nadelig saldo in onderstaande tabellen is opgenomen onder de categorie Prijs subsidies.

I. Uitgaven Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en nadelig saldo Landbouw-Egalisatie-(crisis-)fonds (in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest. 1953	herziene raming 1953	1954
Defensie	708,5	1 068,4 ¹⁾	715,6	838,0	859,5	1 077,8	1 252,4	1 252,4	1 309,2
Buitenlandse betrekkingen	26,1	33,8	38,0	53,6	50,3	57,4	61,4	63,8	65,5
Overzeese Rijksdelen	10,3	13,4	14,5	79,1	27,9	19,6	16,2	26,7	37,7
Politie en justitie	153,9	185,6	206,6	204,8	290,8	211,3	212,9	215,2	215,7
Onderwijs en cultuur	289,9	326,3	343,7	376,2	416,2	476,3	493,8	494,7	535,2
Waterstaat	71,0	82,4	79,7	97,3	100,9	109,6	127,1	132,7	142,2
Verkeer	47,6	54,8	83,6	54,6	65,9	58,4	62,5	62,5	62,2
Handel en nijverheid	265,7	186,9	179,7	81,5	44,5	47,8	51,5	151,5 ²⁾	66,8
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij Prijs subsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	94,0	116,4	98,4	99,4	101,5	144,7	99,7	101,1	106,2
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	594,3	570,2	323,1	241,7	143,1	84,9	80,0	126,0	100,0
Volkshuisvesting	415,0	352,6	371,0	459,4	603,6	725,5	710,2	860,3	765,5
Herstel van oorlogsschade	22,4	20,6	39,8	49,8	76,6	137,6	196,5	198,9	219,0
Diensten van algemene aard	835,9	748,3	488,8	473,0	456,3	452,3	430,4	455,5	501,8
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	151,4	193,5	443,2 ³⁾	178,4	160,6	211,1	194,5	263,2	196,2
Nationale Schuld ⁴⁾	48,1	65,8	64,8	78,3	88,2	85,9	85,8	85,8	86,4
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	640,9	596,9	572,4	521,2	510,6	475,1	471,4	473,8	488,1
Uitgaven verband houdende met de watersnood	118,3	—	11,0	—	176,0	—	123,1	—	—
Uitgaven verband houdende met de Duitse bezetting	—	—	—	—	—	—	—	400,0	400,0
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel	7,9	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal exclusief afschrijvingen	—	—	—	—	—	—	—	48,0	50,0
Afschrijvingen	4 501,2	4 615,9	4 073,9	3 886,3	4 172,5	4 375,3	4 669,4	5 412,1	5 347,7
Totaal-Generaal	—	—	—	89,9	98,0	100,0	105,0	105,0	113,0
Totaal-Generaal	4 501,2	4 615,9	4 073,9	3 976,2	4 270,5	4 475,3	4 774,4	5 517,1	5 460,7

¹⁾ Hieronder is begrepen een bedrag van 422,3 miljoen wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

²⁾ Inclusief 87 miljoen wegens uitgaven ter egalisatie van kolonprijzen.

³⁾ Inclusief uitgaven voortvloeiende uit de devaluatie van de gulden in 1949 ad 281,2 miljoen.

⁴⁾ In deze categorie is begrepen voor koersverlies op de aflossing van vlottende buitenlandse schuld als gevolg van de devaluatie van de gulden in 1949: voor 1950 48,8 miljoen, voor 1951 35,2 miljoen en voor 1952 35,2 miljoen.

II. Uitgaven Buitengewone Dienst II

(in miljoenen guldens)									
Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest.	herzien. raming	1954
Defensie	41,8	79,3	52,1	88,5	239,9	301,9	247,6	247,6	196,6
Buitenlandse betrekkingen ¹⁾	179,9	—	23,9	89,8	2,2	2,1	1,4	1,4	26,0
Overzeese Rijksoverheden	—	—	2,0	283,9 ²⁾	—	17,0	—	19,1	—
Politie en justitie	—	1,2	2,4	1,9	2,6	1,4	2,6	2,6	4,7
Onderwijs en cultuur	0,0	3,2	4,8	4,7	8,4	13,3	22,5	23,2	26,3
Waterstaat	48,1	64,0	64,3	73,2	94,3	107,4	139,0	123,2	140,3
Verkeer	155,7	95,2	113,1	173,8	433,3 ³⁾	98,7	111,4	111,9	110,1
Handel en nijverheid	17,7	59,3	35,0	79,7	124,2	92,6	95,0	95,0	114,1
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	3,4	10,4	4,2	7,8	10,3	15,7	12,1	10,3	15,1
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	0,2	0,2	0,2	2,1	9,9	9,3	10,6	11,0	8,5
Volkshuisvesting	123,7	161,2	27,5	2,5	14,6	8,9	10,0	10,2	17,3
Herstel van oorlogsschade	—	10,0	0,5	—	3,0	135,1 ⁴⁾	1,9	1,9	0,1
Diensten van algemene aard	2,7	44,6	13,1	34,2	11,1	27,8	28,6	55,9	74,7
Nationale Schuld	44,0	17,0	47,6	139,9	342,6	391,0	233,1	328,6	317,4
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	5,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	622,2	545,6	390,7	982,0	1 296,4	1 222,2	915,8	1 043,9	1 051,2

¹⁾ Onder deze categorie zijn opgenomen wegens: a. deelneming in het International Monetary Fund; in 1947: 178,9 miljoen; in 1949: 22,5 miljoen; in 1950: 81,7 miljoen; b. deelneming in de International Bank for Reconstruction and Development; in 1947: 1,0 miljoen; in 1949: 0,5 miljoen; in 1950: 6,9 miljoen.

²⁾ Inclusief een bedrag van 280 miljoen wegens creditversterking aan Indonesië.
³⁾ Hierin is begrepen een bedrag van 290 miljoen wegens kapitaal-deelneming in de Nederlandse Spoorwegen.
⁴⁾ Inclusief een bedrag van 132 miljoen wegens voorlopig versprekte credieten ter aanvullende financiering van de herbouw of het herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is geleden.

III. Uitgaven Gehele Dienst

(in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest.	herzien. raming	1954
Defensie	750,3	1 147,7	767,7	926,5	1 099,4	1 379,7	1 500,0	1 500,0	1 505,8
Buitenlandse betrekkingen	206,0	33,8	61,9	143,4	52,5	59,5	62,8	65,2	91,5
Overzeese Rijksoverheden	10,3	—	16,5	363,0	27,9	36,6	16,2	45,8	37,7
Politie en justitie	153,9	186,8	209,0	206,7	293,4	212,7	215,5	217,8	220,4
Onderwijs en cultuur	289,9	329,5	348,5	380,9	424,6	489,6	516,3	517,9	561,5
Waterstaat	119,1	146,4	144,0	170,5	195,2	217,0	266,1	257,9	282,5
Verkeer	203,3	150,0	196,7	228,4	499,2	157,1	173,9	174,4	172,3
Handel en nijverheid	283,4	246,2	214,7	161,2	168,7	140,4	146,5	246,5	180,9
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	97,4	126,8	102,6	107,2	111,8	160,4	111,8	111,4	121,3
Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	594,3	570,2	323,1	241,7	143,1	84,9	80,0	126,0	100,0
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	415,2	352,8	371,2	461,5	613,5	734,8	720,8	871,3	774,0
Volkshuisvesting	146,1	181,8	67,3	52,3	91,2	146,5	206,5	209,1	236,3
Herstel van oorlogsschade	835,9	758,3	489,3	473,0	459,3	587,4	432,3	457,4	501,9
Diensten van algemene aard	154,1	238,1	456,3	212,6	171,7	238,9	223,1	319,1	270,9
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden	48,1	65,8	64,8	78,3	88,2	85,9	85,8	85,8	86,4
Nationale Schuld	684,9	613,9	620,0	661,1	853,2	866,1	704,5	802,4	805,5
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	123,3	—	11,0	—	176,0	—	123,1	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de Duitse bezetting	7,9	—	—	—	—	—	—	—	—
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel	—	—	—	—	—	—	—	48,0	50,0
Totaal exclusief afschrijvingen	5 123,4	5 161,5	4 464,6	4 868,3	5 468,9	5 597,5	5 585,2	6 456,0	6 398,9
Afschrijvingen	—	—	—	89,9	98,0	100,0	105,0	105,0	113,0
Totaal-Generaal	5 123,4	5 161,5	4 464,6	4 958,2	5 566,9	5 697,5	5 690,2	6 561,0	6 511,9

IV. Uitgaven Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en nadelig saldo Landbouw-Egalisatie- (crisis-)fonds
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest. 1953	herziene raming 1953	1954
Defensie	5,87	7,51	4,48	4,73	4,38	5,31	6,01	6,01	6,16
Buitenlandse betrekkingen	0,22	0,24	0,24	0,30	0,26	0,28	0,29	0,30	0,31
Overzeese Rijksdelen	0,08	0,09	0,09	0,45	0,14	0,10	0,08	0,13	0,18
Politie en justitie	1,28	1,31	1,29	1,16	1,49	1,04	1,02	1,04	1,02
Onderwijs en cultuur	2,40	2,29	2,15	2,12	2,12	2,34	2,37	2,38	2,52
Waterstaat	0,59	0,58	0,50	0,55	0,52	0,54	0,61	0,64	0,67
Verkeer	0,39	0,39	0,52	0,31	0,33	0,29	0,30	0,30	0,29
Handel en nijverheid	2,20	1,31	1,13	0,46	0,23	0,24	0,24	0,74	0,31
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	0,78	0,82	0,62	0,56	0,52	0,71	0,48	0,49	0,50
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	4,92	4,01	2,03	1,36	0,73	0,42	0,39	0,60	0,47
Volkshuisvesting	3,44	2,48	2,32	2,59	3,07	3,58	3,41	4,14	3,60
Herstel van oorlogsschade	0,19	0,14	0,25	0,28	0,39	0,68	0,94	0,95	1,03
Diensten van algemene aard	6,92	5,26	3,06	2,67	2,32	2,23	2,07	2,18	2,36
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	1,25	1,36	2,78	1,01	0,81	1,04	0,93	1,26	0,92
Nationale Schuld	0,40	0,46	0,40	0,44	0,45	0,43	0,41	0,41	0,41
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	5,31	4,19	3,59	2,94	2,60	2,34	2,27	2,27	2,30
Uitgaven verband houdende met de watersnood	0,98	—	0,07	—	0,90	—	0,60	—	—
Uitgaven verband houdende met de Duitse bezetting	—	—	—	—	—	—	—	1,92	1,88
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de fi- nanciële positie van het Rijkspersoneel	0,07	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal exclusief afschrijvingen	—	—	—	—	—	—	—	0,23	0,23
Afschrijvingen	37,29	32,44	25,52	21,93	21,26	21,57	22,42	25,99	25,16
	—	—	—	0,51	0,50	0,49	0,50	0,50	0,53
Totaal-Generaal	37,29	32,44	25,52	22,44	21,76	22,06	22,92	26,49	25,69

V. Uitgaven Buitengewone Dienst II
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest. 1953	herziene raming 1953	1954
Defensie	0,35	0,56	0,33	0,50	1,22	1,49	1,19	1,19	0,92
Buitenlandse betrekkingen	1,49	—	0,15	0,51	0,01	0,01	0,01	0,01	0,12
Overzeese Rijksdelen	—	—	0,01	1,60	—	0,08	—	0,09	—
Politie en justitie	—	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Onderwijs en cultuur	—	0,02	0,03	0,03	0,04	0,07	0,11	0,11	0,12
Waterstaat	0,40	0,45	0,40	0,41	0,48	0,53	0,67	0,60	0,66
Verkeer	1,29	0,67	0,71	0,98	2,21	0,48	0,53	0,54	0,52
Handel en nijverheid	0,15	0,42	0,22	0,45	0,63	0,45	0,46	0,45	0,54
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	0,03	0,07	0,02	0,04	0,05	0,08	0,05	0,05	0,07
Volkshuisvesting	0,00	0,00	0,00	0,01	0,05	0,04	0,05	0,05	0,04
Herstel van oorlogsschade	1,03	1,13	0,18	0,02	0,08	0,04	0,05	0,05	0,08
Diensten van algemene aard	—	0,07	0,00	—	0,02	0,67	0,01	0,01	0,00
Nationale Schuld	0,02	0,31	0,08	0,19	0,06	0,14	0,14	0,27	0,35
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	0,36	0,12	0,30	0,79	1,75	1,93	1,12	1,58	1,50
Totaal	0,04	—	—	—	—	—	—	—	—
	5,16	3,83	2,45	5,54	6,61	6,02	4,40	5,01	4,94

VI. *Uitgaven Gehele Dienst*
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest. 1953	herziening 1953	1954
Defensie	6,22	8,07	4,81	5,23	5,60	6,80	7,20	7,20	7,08
Buitenlandse betrekkingen	1,71	0,24	0,39	0,81	0,27	0,29	0,30	0,31	0,43
Overzeese Rijksgdelen	0,08	0,09	0,10	2,05	0,14	0,18	0,08	0,22	0,18
Politie en justitie	1,28	1,32	1,31	1,17	1,50	1,05	1,03	1,05	1,04
Onderwijs en cultuur	2,40	2,31	2,18	2,15	2,16	2,41	2,48	2,49	2,64
Westerstaat	0,99	1,03	0,90	0,96	1,00	1,07	1,28	1,24	1,33
Verkeer	1,68	1,06	1,23	1,29	2,54	0,77	0,83	0,84	0,81
Handel en nijverheid	2,35	1,73	1,35	0,91	0,86	0,69	0,70	1,19	0,85
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	0,81	0,89	0,64	0,60	0,57	0,79	0,53	0,54	0,57
Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	4,92	4,01	2,03	1,36	0,73	0,42	0,39	0,60	0,47
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	3,44	2,48	2,32	2,60	3,12	3,62	3,46	4,19	3,64
Volkshuisvesting	1,22	1,27	0,43	0,30	0,47	0,72	0,99	1,00	1,11
Herstel van oorlogsschade	6,92	5,33	3,06	2,67	2,34	2,90	2,08	2,19	2,36
Diensten van algemene aard	1,27	1,67	2,86	1,20	0,87	1,18	1,07	1,53	1,27
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden	0,40	0,46	0,40	0,44	0,45	0,43	0,41	0,41	0,41
Algemene uitkeringen aan provincien en gemeenten	1,02	—	0,07	—	0,90	—	0,60	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de Duitse bezetting	0,07	—	—	—	—	—	—	—	—
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregele tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel	—	—	—	—	—	—	—	0,23	0,23
Totaal exclusief afschrijvingen	42,45	36,27	27,97	27,47	27,87	27,59	26,82	31,00	30,10
Afschrijvingen	—	—	—	0,51	0,50	0,49	0,50	0,50	0,53
Totaal-Generaal	42,45	36,27	27,97	27,98	28,37	28,08	27,32	31,50	30,63

5. Overzicht van de in de begroting 1954 opgenomen uitgaven voor rechtstreekse investeringen door het Rijk

Verleden jaar is het oude overzicht van de investeringen, welke een meerjarig karakter dragen, aangevuld met de éénjarige investeringen en daardoor uitgegroeid tot een overzicht van alle rechtstreekse investeringen door het Rijk, uit welks samenvatting een indruk kan worden verkregen van de totale investeringsactiviteit van het Rijk.

Bij de samenstelling van het overzicht werd slechts de Buitengewone Dienst II in beschouwing genomen. Deze beperking is thans los gelaten omdat ten laste van de Buitengewone Dienst I belangrijke investeringen plaats vinden bij het herstel van de oorlogsschade aan overheidseigendommen.

Hierbij wordt echter opgemerkt dat de investeringen, welke het Rijk bij het dijkherstel tot stand brengt en waarvan de kosten eveneens op de Buitengewone Dienst I drukken, niet in het overzicht zijn opgenomen omdat deze investeringen naar waterschappen e.d. zullen worden afgestoten.

Zoals gebruikelijk zijn op de voor de laatste jaren (ditmaal dus 1953 en 1954) geraamde begrotingsbedragen voor zover dat mogelijk bleek correcties aangebracht in verband met de overbrenging van bedragen van het vorige dienstjaar of naar het volgende dienstjaar (toepassing artikel 24 Comptabiliteitswet). Op die wijze wordt een beter inzicht verkregen in de werkelijk te verwachten uitgaven voor elke investering.

Investeringen, waarmede een kleiner bedrag dan f 100 000 is gemoeid, zijn als steeds buiten beschouwing gelaten.

Uit het overzicht voor 1953 is vorig jaar de volgende totaalopstelling afgeleid:

Investeringen in 1953 in uitvoering	Totale kosten	Uitgaven		
		vóór 1953	in 1953	na 1953
Burgerlijke investeringen . . .	1589	793	209	587
Militaire investeringen . . .	1032	347	347	338
	2621	1140	556	925

Een overeenkomstige samenvatting van het overzicht van het jaar 1954 leidt tot de volgende cijfers:

Investeringen in 1954 in uitvoering	Totale kosten	Uitgaven		
		vóór 1954	in 1954	na 1954
Burgerlijke investeringen . . .	1833	965	243	625
Militaire investeringen . . .	918	541	176	201
	2751	1506	419	826

Van de uitgaven in 1954 wordt hieronder een specificatie gegeven. Ter vergelijking worden ook de cijfers voor 1953 vermeld.

	1953	1954
<i>Burgerlijke investeringen</i>	209	243
Onderwijs	20	21
Domeinen	9	6
Waterstaat	39	69
Zuiderzeewerken	103	103
Overige	38	44
<i>Militaire investeringen</i>	347	176
Oorlog	143	59
Marine	204	117

Uit deze vergelijking blijkt, dat op slechts enkele onderdelen een wijziging van betekenis in de omvang der investeringen zal optreden. Bij het onderdeel Waterstaat zijn de belangrijkste factoren bij de toeneming: de werken in het Delta-gebied (6 miljoen), de havens en de kanalen (4 miljoen), de wegen (7 miljoen) en de Velsertunnel (6 miljoen). Bovendien leidde het opnemen in het overzicht voor 1954 van investeringen ten laste van de Buitengewone Dienst I bij dit onderdeel tot een schijnbare verhoging met 5 miljoen.

De investeringstotalen voor de militaire departementen blijven belangrijk terug te zullen lopen. In de Nota is in dit verband reeds de aandacht gevestigd op de verschuiving van de militaire uitgaven van kapitaalsector naar exploitatie-sector, welke verschuiving voortvloeit uit het gereedkomen van de grote bouwprojecten van leger en luchtmacht en uit de voortgang, welke bij het aanbouwprogramma van de marine is gemaakt.

(in duizenden gulden)

Investeringen in uitvoering in 1954	Jaar van aan- vang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1952	Ge- corrigeerde raming 1953	Ge- corrigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
BUITENGEWONE DIENST I							
Ministerie van Verkeer en Waterstaat							
Art. 299. Vernieuwing sluizencomplex te Vlissingen.	1949	1955	11 700	8 120	2 700	750	130
Herstelwerken buitenhaven Vlissingen . .	1946	1956	3 700	2 340	—	300	1 060
Viaduct over het Roermondsche Plein te Venlo	1952	1954	700	200	400	100	—
Herbouw brug over de Maas te Venlo . . .	1953	1955	2 500	—	1 000	1 250	250
Herbouw provisorisch hersteld gedeelte Wilhelminabrug Maastricht	1954	1955	1 200	—	—	500	700
Herbouw Eefdense brug over het Twenthekanaal in de Rijksweg Zutphen-Deventer.	1952	1955	700	150	50	250	250
Herbouw Exelse brug over het Twenthekanaal in de weg Deventer-Laren-Lochem	1953	1955	650	—	100	450	100
Herbouw Lonnekerbrug over het Twenthekanaal bij Enschede	1954	1954	200	—	—	200	—
Herbouw brug over het Kanaal Almelo-Noordhorn in de weg Denekamp-Ootmarsum	1954	1955	200	—	—	100	100

Investeringen in uitvoering in 1954		Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooling	Vermoe- de- lijke totale kosten	Vermoe- delijk be- loof tot uitgaven- en met 1952	Ge- corrigeerde raming 1953	Ge- corrigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
BUITENGEWONE DIENST II								
Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin								
Art. 46. Restauratie Vergaderzaal Eerste Kamer der Staten-Generaal	1953	1954	1954	118	—	38	80	—
Ministerie van Buitenlandse Zaken								
Art. 171. Gebouwen buitenlandse vertegenwoordigingen	1954	1954	1954	1 000	—	—	1 000	—
Ministerie van Justitie								
Art. 247. Bouw gerechts- hof te Arnhem	1954	1957	1954	4 300	—	—	100	4 200
Art. 248. Verbouw arrondissementsrechtbank te Assen en bouw van een conciergewoning	1954	1955	1954	220	—	—	150	70
Art. 248. Verbouw arrondissementsrechtbank te Assen en bouw van een conciergewoning	1954	1955	1954	220	—	—	150	70
Middelburg	1954	1955	1954	171	—	—	150	21
Verbouw en aanleg centrale verwarmings- installatie arrondissementsrechtbank te Rotterdam	1953	1954	1953	200	—	150	50	—
Verbouw arrondissementsrechtbank te Utrecht	1953	1955	1953	530	—	150	275	105
Art. 249. Uitbreiding kantongerechtigd te 's-Gravenhage	1953	1954	1953	175	—	100	75	—
Art. 252. Bouw van 17 woningen bij de strafgevangenis te Arnhem	1954	1955	1954	242	—	—	125	117
Verbouwwingen aan de jeugdgevangenis te Vught	1953	1955	1953	550	—	170	200	180
Aanleg waterleiding strafgevestigd te Norg	1953	1955	1953	850	—	50	250	550
Bouw vleugel Huis van Bewaring II, Arm- sterdam	1954	1955	1954	650	—	—	360	290
Verbouw en uitbreiding Huis van Bewa- ring te Breda	1954	1955	1954	450	—	—	150	300
Verbouw Huis van Bewaring te Zwolle	1954	1955	1954	450	—	—	200	250
Art. 254. Verbouw en uitbreiding psychopathen- asyl Avereest	1954	1956	1954	750	—	—	400	350
Ministerie van Binnenlandse Zaken								
Art. 137. Voortzetting restauratie Abdijcomplex Middelburg	1951	1955	1951	2 265	485	835	603	342
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen								
Art. 533. Kantorengebouw Kanonstraat 's-Gravenhage	1954	1955	1954	450	—	—	300	150
Art. 536. Uitbreiding Rijkskweekschool te Deventer	1954	1955	1954	160	—	—	85	75
Art. 538. Bouw en inrichting Rijks H.B.S. te Den Helder	1952	1954	1952	624	—	500	124	—
Uitbreiding Rijks H.B.S. te Sneek	1953	1954	1953	228	—	120	108	—
Uitbreiding Rijks H.B.S. te Assen	1953	1955	1953	204	—	50	100	54
Art. 540. Uitbreiding Rijksnijverheidsschool te Waalwijk	1953	1955	1953	600	—	100	200	300

Investerings in uitvoering in 1954	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoede-lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven-belooft tot en met 1952	Ge-corrigeerde raming 1953	Ge-corrigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
Art. 543. Rijksuniversiteit te Leiden:							
gebouw X academisch ziekenhuis	1951	1954	2 970	1 203	1 156	611	—
bouw fysiologisch laboratorium	1953	1955	2 800	—	400	850	1 550
uitbreiding anorganisch-chemisch labora- torium met een vleugel voor fysische chemie	1953	1954	730	—	325	405	—
aanbouw vleugel zoölogisch laboratorium	1954	1955	1 100	—	—	300	800
uitbreiding laboratorium voor geologie en mineralogie	1954	1955	300	—	—	100	200
Art. 544. Rijksuniversiteit te Leiden:							
inrichting van nieuwe en vergrote gebou- wen voor:							
experimentele histologie	1953	1954	150	—	100	50	—
neurologie	1952	1954	175	15	150	10	—
inwendige geneeskunde II	1953	1954	150	—	25	125	—
fysische scheikunde	1952	onbek.	420	50	120	50	200
overige afdelingen	1954	onbek.	1 465	—	—	590	875
Art. 545. Academisch Ziekenhuis te Leiden:							
voltooiing gebouw VI	1952	1954	610	26	509	75	—
uitbreiding en herinrichting afd. kinderge- neeskunde	1953	1955	800	—	60	100	640
Art. 546. Academisch Ziekenhuis te Leiden:							
inrichting van gebouw X	1952	1954	700	200	400	100	—
Art. 548. Rijksuniversiteit te Utrecht:							
bouw van laboratorium voor propaedeu- tische en analytische scheikunde	1953	1956	5 500	—	1 000	1 000	3 500
bouw veterinaire instituten	1954	1957	3 000	—	—	690	2 310
verbouw en uitbreiding tandheelkundig instituut	1954	1958	5 000	—	—	50	4 950
Art. 549. Rijksuniversiteit te Utrecht:							
verbetering outillage voor talrijke onder- wijsvakken	1953	onbek.	1 633	—	868	400	365
Art. 552. Rijksuniversiteit te Groningen:							
bouw bacteriologisch laboratorium	1953	1955	1 605	—	600	500	505
bouw polikliniek tandheelkunde (1e etappe)	1953	1955	1 000	—	100	750	150
verbouw natuurkundig laboratorium . . .	1953	1956	3 000	—	300	750	1 950
bouw laboratorium voor pharmacie	1954	1956	1 500	—	—	100	1 400
uitbreiding academiëgebouw	1954	1955	500	—	—	25	475
Art. 555. Technische Hogeschool te Delft:							
uitbreidingsplan	1951	onbek.	32 300	3 700	9 000	7 500	12 100
Art. 556. Technische Hogeschool te Delft:							
voorlopig inrichtingsplan	1952	onbek.	12 000	3 053	2 215	3 115	3 617
Art. 563. Uitbreiding Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage	1953	1954	350	—	100	250	—
Ministerie van Financiën							
Art. 246. Nieuw departementsgebouw	1954	1956	7 000	—	—	1 000	6 000
Art. 262. Bouw Centraal Belastinggebouw te Am- sterdam	1952	1956	7 592	30	1 720	2 250	3 592
Uitbreiding Belastinggebouw te 's-Graven- hage	1954	1955	3 470	—	—	400	3 070
Bouw Centraal Belastinggebouw te Eind- hoven	1954	1956	2 000	—	—	500	1 500
Bouw Rijkskantorengebouw te Terneuzen	1954	1955	450	—	—	200	250
Art. 264. Droogmaking en ontginning van gronden onder Landsmeer, IJpendam en Oostzaan (Twiske-plan)	1941	1958	8 500	4 610	530	668	2 692
Art. 265. Aankoop van gronden en ontginning en verbetering van deze gronden in het com- plex „de Kleine Geest” in het Lage Mid- den van Friesland	1953	1957	10 400	—	2 000	2 300	6 100
Ontginningswerken „de Zeggepolder” te Terheyden	1950	1954	350	181	98	71	—

Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoe- delijke totale kosten	Vermoe- delijk beloop tot uitga- ven en met 1952	Ge- cor- rigeerde raming 1953	Ge- cor- rigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
1954	1956	350	—	30	100	220
1954	1958	500	—	—	100	400
1954	1954	958	—	—	958	—
1954	1954	1 597	—	—	1 597	—
1954	1954	229	—	—	229	—
1954	1954	672	—	—	672	—
1954	1954	112	—	—	112	—
Ministerie van Oorlog						
Art. 180. Waterstaatkundige en verdedigingswerken	1954	1 650	—	—	1 650	—
Bouw en verbouw van militaire werk- plaatsen	1954	1 830	—	—	1 830	—
Aanleg van schietbanen, sport- en oefen- terreinen, bestratingen en afwateringen c.a.	1954	890	—	—	890	—
Bouw van bureel-, les-, logies- en andere gebouwen	1954	11 454	—	—	11 454	—
Bouw en verbouw van gebouwen c.a. ten behoeve van geneeskundige verzorging . . .	1954	1 062	—	—	1 062	—
Bouw van garages en magazijnen c.a. . .	1954	20 645	—	—	20 645	—
Aankoop van gebouwen en terreinen c.a.	1954	2 000	—	—	2 000	—
Bouw van een laboratorium voor de Rijks Verdedigings-Organisatie/T.N.O.	1955	5 600	2 288	2 000	1 200	112
Art. 181 Bouw en verbouw van marechaussee- kazernes met bijbehorende gebouwen. . . .	1954	1 000	—	—	1 000	—
Art. 184. Uitbreiden en verbeteren van start- en rol- banen c.a.	1954	1 730	—	—	1 730	—
Bouw en verbouw van operationele gebou- wen c.a.	1954	4 097	—	—	4 097	—
Bouw en verbouw van niet-operationele gebouwen c.a.	1954	2 453	—	—	2 453	—
Bouw en verbouw van gebouwen voor le- gering, accommodatie en magazijnen . . .	1954	4 673	—	—	4 673	—
Aankoop van terreinen ten behoeve van de uitbreiding van vliegvelden	1954	1 120	—	—	1 120	—
Uitvoering van cultureeltechnische- en ca- mouflagewerkzaamheden op vliegvelden .	1954	1 200	—	—	1 200	—
Uitvoering van vliegveiden op vliegveld- heden op vliegvelden en aan daarbij beho- rende gebouwen	1954	1 411	—	—	1 411	—
Ministerie van Marine						
Art. 115. Aanbouw en aanschaffingen: 2 kruisers	1938	160 000	106 700	30 400	18 000	4 900
6 onderzeebootsjagers 1947	1954	229 500	106 000	74 000	20 000	29 500
6 onderzeebootsjagers 1949	1956	246 000	56 000	74 400	40 000	75 600
4 onderzeeboten	1949	70 500	4 000	22 860	3 700	39 940
Art. 116. Aanbouw 14 mijnenvegers	1952	76 300	6 050	13 000	22 000	35 250
Art. 119. Uitbreiding Rijkszeehavens te Nieuwediep. Electriciteitsvoorziening van basis Den Helder	1949	51 000	29 700	6 500	7 000	7 800
Opbouw van 19 magazijnen	1952	11 260	3 000	2 800	2 600	2 860
Uitbreiding munitiemagazijnen (jaarplan 1954)	1954	600	—	—	600	—
Bouw van woningen te Curacao	1953	1 750	—	590	890	270
Art. 120. Bouw van een marinehospitaal	1954	5 000	—	—	650	4 350
Art. 121. Bouw van 1 loodasfhaalvaartuig	1953	900	—	300	600	—
Art. 122. Bouw van 1 betonningsvaartuig	1954	1 200	—	—	300	900

Investerings in uitvoering in 1954	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoedelijke totale kosten	Vermoedelijk uitgavenbeloop tot en met 1952	Ge-corrigeerde raming 1953	Ge-corrigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting							
Art. 92. Aankoop en inrichting van een pand voor de huisvesting van het bureau van de Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting in Limburg	1954	1954	200	—	—	200	—
Art. 98. Bouw Rijkskantorengedebouw 1e v. d. Boschstraat te 's-Gravenhage	1953	1956	10 500	—	500	2 500	7 500
Bouw Rijkskantorengedebouw Nieuwe Uitleg te 's-Gravenhage.	1954	1955	400	—	—	100	300
Ministerie van Verkeer en Waterstaat							
Art. 304. Omhoogbrengen emplacement Leiden N.S. en wijziging Leiden S.S.	1949	1954	7 940 ¹⁾	4 670	2 270	1 000	—
Art. 305. Aanbrengen bijzondere voorzieningen bij overwegen i.v.m. de intensivering van het wegverkeer	1954	1954	310	—	—	310	—
Art. 312. Vliegveld Eelde	1952	1955	7 600	3 005	3 255	500	840
Art. 313. Bouw Rijksluchtvaartschool te Eelde . .	1953	1954	6 000	—	2 500	3 500	—
Art. 322. Indijking Biesbosch en watervrij maken gebied van Donge en Oude Maasje	1940	onbek.	40 000	11 500	2 000	4 000	22 500
Overige werken in het Deltagebied ter beveiliging tegen stormvloed en tot verbetering van de waterstaatkundige toestand .	1948	onbek.	onbek.	10 900	500	6 000	onbek.
Art. 323. Verruiming Pannerdensch Kanaal	1949	1955	9 500	6 100	1 300	1 700	400
Kanaliseren Nederrijn en Lek en IJsselverbetering	1951	onbek.	67 000	650	1 000	2 900	62 450
Art. 324. Aanleg nieuwe veerhaven te Breskens . .	1954	1956	3 000	—	—	1 250	1 750
Verbetering haven Delfzijl	1954	1955	1 500	—	—	750	750
Art. 325. Amsterdam-Rijnkanaal	1932	1956	90 000	76 700	7 800	4 000	1 500
Verbetering Noordzeekanaal	1954	onbek.	20 000	—	—	1 000	19 000
Verbetering Apeldoornsch Kanaal	1954	1958	11 000	—	—	2 000	9 000
Art. 327. Rijksweg no. 1, aanleg gedeelte Muiden-Naarden	1953	1957	10 000	—	250	2 000	7 750
Rijksweg no. 2, Amsterdam-Utrecht, aanleg van één rijbaan	1939	1954	34 000	28 700	4 500	800	—
Rijksweg no. 3, verbetering gedeelte Rotterdam-Gouda	1953	1956	6 000	—	1 450	1 700	2 850
Rijksweg no. 4, verbetering bij de Haagse Schouw	1953	1956	3 000	—	800	500	1 700
Rijksweg no. 4a, Ypenburg-Haarlemmermeer	1937	1957	31 000	11 000	1 750	4 200	14 050
Rijksweg no. 7, verbetering gedeelte De Hulk-Grosthuisen	1952	1954	1 100	300	100	700	—
Rijksweg no. 9, aanleg gedeelte Beverwijk-Uitgeest en verbetering gedeelte Haarlem-Velsen	1953	1957	6 000	—	100	1 000	4 900
Rijksweg no. 15, aanleg gedeelte Geldermalsen-Kesteren	1954	1958	8 000	—	—	1 000	7 000
Rijksweg no. 22, Utrecht-Hilversum	1954	1958	6 000	—	—	100	5 900
Rijksweg no. 23, zuidelijke rondweg om Amersfoort	1953	1956	6 000	—	500	1 500	4 000
Rijksweg no. 25, Utrecht-Driebergen-Arnhem, omlegging bij Renkum	1954	1955	1 000	—	—	240	760
Rijksweg no. 28, Zuiderzeestraatweg, aanleg rijwielpaden	1938	1955	3 000	1 700	350	400	550
Rijksweg no. 28, aanleg nieuwe wegvakken Zevenhuizen-Harderwijk en Wezep-Katterveer	1954	1958	10 000	—	—	100	9 900
Rijksweg no. 31, werken voor langzaam verkeer op het gedeelte Zwolle-Meppel . .	1948	1956	1 550	75	150	160	1 165
Rijksweg no. 48, wegverlegging bij Dieren	1953	1955	1 000	—	150	350	500
Rijksweg no. 64/65, traverse door Vught	1953	1956	3 000	—	250	570	2 180

¹⁾ De totale kosten bedragen f 25 000 000, waarvan f 7 940 000 ten laste van het Rijk komt.

Investeringen in uitvoering in 1954													
Jaar van aanvang	Vermoe-lijk jaar van vol-tooling	Vermoe-de-lijke totale kosten	Vermoe-de-lijk beloop tot uitgaven- en met 1952	Ge-raming gecorrigeerde 1953	Ge-raming gecorrigeerde 1954	Ten laste van volgende begrotingen							
1954	1955	500	—	—	250	250							
1952	1955	850	80	200	300	270							
1953	1955	1 500	—	100	100	1 300							
1953	1956	4 000	—	500	1 500	2 000							
1953	1954	550	—	200	350	—							
1953	1955	940	—	275	620	45							
1953	1954	900	—	300	600	—							
1953	1955	2 000	—	300	1 000	700							
1953	1954	520	—	200	320	—							
1954	1954	4 000	3 600	150	250	—							
1940	1958	100 000	9 300	12 000	14 000	64 700							
1950	1955	10 000	5 975	2 600	1 000	425							
1954	1954	4 200	—	—	4 200	—							
1953	1954	933	—	700	233	—							
Ministerie van Economische Zaken													
1954	1956	1 800	—	—	700	1 100							
1954	1955	700	—	—	150	550							
1952	1954	23 300	7 500	12 400	3 400	—							
1954	1955	18 400	—	—	16 400	2 000							
1954	1954	575	—	—	575	—							
1954	1954	350	—	—	350	—							
1954	1955	350	—	—	50	300							
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening													
1952	1954	1 330	171	979	180	—							
1954	1954	1 086	—	700	386	—							
1953	1955	1 975	—	350	600	1 025							
1956	1956	2 000	—	—	150	1 850							
1954	1954	150	—	—	150	—							
1955	1955	450	—	100	250	100							
1956	1956	2 000	—	—	250	1 750							
1953	1954	732	—	409	577	—							
1954	1954	700	26	487	56	—							

Investerings in uitvoering in 1954	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoedelijke totale kosten	Vermoedelijk uitgavenbeloop tot en met 1952	Ge-corrigeerde raming 1953	Ge-corrigeerde raming 1954	Ten laste van volgende begrotingen
Art. 417. Aankoop van te verbeteren gronden door de Stichting tot het beheren van landbouwgronden (Cultuurtechnische dienst)	1954	1954	250	—	—	250	—
Art. 424. Uitgaven in verband met de huisvesting van ambtenaren (herverkaveling noodgebieden)	1954	1954	550	—	—	550	—
Art. 425. Aankoop van onroerende goederen, alsmede afkoop van lasten drukkende op tot het Staatsbosbeheer behorende gronden .	1954	1954	100	—	—	100	—
Art. 426. Bouw van woningen en andere opstallen door het Staatsbosbeheer	1954	1954	100	—	—	100	—
Art. 428. Bouw instituut voor visserij-onderzoek te IJmuiden	1953	1954	828	—	400	428	—
Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid							
Art. 314. Verbouw Rijksgesticht te Grave.	1953	1955	850	—	—	250	600
Art. 316. Bouw Rijksinstituut voor de volksgezondheid te Bilthoven	1952	onbek.	9 979	490	1 039	1 471	6 979
Art. 317. Bouw Rijksarbeidsbureau te Rotterdam .	1954	1955	450	—	—	100	350
Bouw Rijksarbeidsbureau Lage Nieuwstraat te 's-Gravenhage	1954	1955	350	—	—	150	200
Ministerie voor Maatschappelijk Werk							
Art. 119. Bouw van kampen voor huisvesting Ambonezen	1954	1954	500	—	—	500	—
Zuiderzeefonds							
Art. 22-23. Afsluitdijk en voorzieningen in het belang van afwatering en scheepvaart . .	1919	1960	158 000	147 700	370	150	9 780
Art. 24-35. Waterbouwkundige werken Noord-Oostelijke Polder.	1936	1956	150 000	127 700	6 050	5 950	10 300
Art. 36-58. Landbouwkundige werken Noord-Oostelijke Polder.	1942	1957	460 000	228 000	58 200	49 600	124 200
Art. 59-71. Waterbouwkundige werken Oostelijk Flevoland	1950	1962	275 000	59 000	35 000	47 000	134 000
Art. 74-75. Afwerkingsprogramma Wieringermeer .	1945	1956	3 500	1 300	630	700	870

6. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken begrepen in het bouwprogramma 1954

Ter toelichting zij allereerst opgemerkt, dat de militaire werken niet in het overzicht zijn opgenomen. Ten aanzien van deze werken is in de Nota reeds gewezen op de omstandigheid, dat de grote bouwprojecten van land- en luchtmacht beginnen gereed te komen.

Evenmin omvat het bouwprogramma werken waarvan de kosten beneden f 2000 liggen. Als gevolg hiervan konden normale onderhoudswerken dus buiten beschouwing worden gelaten.

De cijfers (in miljoenen guldens), welke het overzicht vermeldt, zijn niet gebaseerd op de aantallen woningen en andere gebouwen, welke gereed komen, maar op de te verwerken bedragen, m.a.w. op de voortgang van de werken, welke in uitvoering zijn of worden genomen.

De voor 1953 verwachte productie gaat belangrijk uit boven de aanvankelijk voor dat jaar opgestelde prognose. Uit de cijfers blijkt, dat het vermoedelijk mogelijk zal zijn, de bouwkundige voorzieningen, welke in 1953 in het kader van het herstel van de watersnoodschade worden getroffen tot stand te brengen zonder het oorspronkelijke bouwprogramma te beknoften. Wel zullen bij de uitvoering verschuivingen tussen de verschillende sectoren optreden. Zo zal de verwachte productie van woningen en scholen belangrijk boven het oorspronkelijk plan uitgaan, terwijl de productie van boerderijen

en de productie in de sectoren nijverheid en handel en verkeer naar het zich laat aanzien enigszins bij de aanvankelijke opzet ten achter zullen blijven.

Wat de woningen en scholen betreft zal vorenstaande ontwikkelingen zich naar verwachting ook in 1954 voortzetten. Voor deze categorieën zijn in het bouwprogramma 1954 aanzienlijk hogere volumina gereserveerd. Deze verhogingen en de hogere raming van de productie aan weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken zijn de voornaamste factoren, welke er ondanks dat het bouwprogramma 1954 op een hoger totaal wordt gesteld dan dat, waarmede thans voor 1953 wordt gerekend.

Van het bouwprogramma 1954 komt in ronde cijfers 770 miljoen voor rekening van het Rijk, 500 miljoen voor rekening van de lagere publiekrechtelijke lichamen en 675 miljoen voor rekening van het Rijk een afzonderlijke specificatie gegeven. Opgemerkt zij, dat de daarin voorkomende bedragen niet in alle gevallen direct aansluiten op de ramingen in de begroting. Deze ramingen zullen immers — en dat geldt in het bijzonder voor de directe investeringen van het Rijk — in vele gevallen nog wijziging ondergaan, doordat met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet overschotten van het ene dienstjaar naar het volgende dienstjaar worden overgebracht.

Aard der werken		Bouwprogramma 1953		Bouwprogramma 1954	Waarvan t.l.v. Rijksbegroting 1954	Bouw door R.G.D. bemiddeling K. en W.	Bouw niet door bemiddeling Rijksgebruikswaarschuldendienst		Totaal
		oor-spronkelijk plan	ver-wachte productie						
Woningen	680	80	60	780	263	252	105	6	115
Woningbouw					20	141	105	6	115
Premiebouw					192				115
Herbouw Oorlogsschade					300				115
Vrije bouw					5				115
Uitbreiding woningen					16				115
Boerderijen					54				115
Noord-Oost polder (incl. woningen)					43				115
Domijnen					12				115
Oude land					2				115
Andere agrarische gebouwen					29				115
Nijverheid					28				115
Technische hogeschool					8				115
Staatsmijnen					10				115
Overige					10				115
Handel en Verkeer					55				115
P.T.T.					18				115
Noord-Oost polder					1				115
Overige					102				115
Gezondheidszorg en hygiëne					37				115
Kerken					27				115
Scholen					20				115
Overige bijzondere gebouwen					110				115
Overheid					20				115
Overheidsgebouwen					15				115
Herstel oorlogsschade gebouwen					4				115
Buitengewoon onderhoud gebouwen					7				115
Verbouw gebouwen					80				115
Weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken					285				115
Rijkswaterstaat (incl. Zuiderzeewerken)					114				115
Noord-Oost polder					1				115
Cultuurt Technische dienst					20				115
Overige					150				115
Herstel watersnoodschade					160				115
Herbouw woningen					20				115
Herstel woningen					5				115
Weg- en waterbouwkundige werken					115				115

7. Overzicht van de in de begroting 1954 geraamde bedragen voor herstel van oorlogsschade

In de begroting voor 1954 zal een bedrag van f 501 889 390 voor herstel van oorlogsschade worden aangevraagd. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Algemeen beheer en overige algemene uitgaven	8 577 890	<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volks-huisvesting)</i>	
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		Uitgaven in verband met de beschikbaarstelling van noodwoningen en noodwinkels, zomede verdere getroffen noodvoorzieningen	100 000
Vergoeding aan de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. voor het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Staat in verband met de uitkering van de Rijksbijdragen in materiële oorlogsschade	400 000	Bijdragen in de kosten van vervanging van provisorische elektrische geleidingen	1 000
Kosten van de Commissie van beroep voor Militaire Vorderingen	2 000	Bijdragen aan gemeenten voor noodwoningen en noodwinkels (aflossing annuïteiten)	625 000
Apparaatskosten Scheidsgerecht voor de Oorlogsschade	51 380	Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf	62 000 000
Apparaatskosten Commissariaat voor Oorlogsschade	4 091 010	<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Commissie van advies, bedoeld in artikel 71, lid 4, van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	5 000	Bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen, die tot een bedrijf behoren, of tot het uitoefenen van een beroep dienen	62 000 000
<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volks-huisvesting)</i>		Landbouwherstel	30 000 000
Uitgaven verbonden aan het taxeren van oorlogsschade	608 000	<i>Hoofdstuk VII (Financiën)</i>	
Uitgaven voor onderzoek en advies n.a.v. ingediende beroepschriften tegen tegemoetkomingen, vastgesteld op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	60 000	Financiering Landbouwherstel	30 000 000
Bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw	1 100 000	Herstel overige oorlogsschade	29 020 500
Apparaatskosten Provinciale Directies Wederopbouw	2 000 000	<i>Hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld)</i>	
<i>Hoofdstuk XI (Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening)</i>		Rente verschuldigd over in de jaren 1940 tot 1945 in de kas van de Nederlandse Regering te Londen gedeponeerde opbrengsten van particuliere ladingen	337 500
Apparaatskosten Rijksdienst voor Landbouwherstel	260 500	Rente aan oorlogsschadegerechtigden	7 130 000
Herstel schade overheidseigendommen	77 555 000	Rente wegens uitgestelde betaling van uitkeringen inzake de vlootreconstructie grote en korte vaart	143 000
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Kosten van adviezen, taxaties e.d.	5 000	Rente over door derden verstrekte crediten ten behoeve van aanvullende herstel financiering	800 000
Bijdragen wederopbouw lagere publiekrechtelijke lichamen	70 000 000	Vergoeding aan de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. voor geleden verliezen op voor risico van de Staat verleende bijzondere crediten aan bedrijven, die oorlogsschade hebben geleden	3 250 000
Wederopbouw van door oorlogsgeweld getroffen domeinen (Rentamt Wieringermeer)	50 000	Bijdragen en extra-bijdragen in verband met schade door eigen verzet	1 700 000
<i>Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)</i>		Vergoedingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid bezettingshandelingen	11 000 000
Wederopbouw Rijkswaterstaat	7 500 000	Verliezen geleden op herstelcredit B, verstrekt door de Nederlandsche Mid-denstandsbank N.V.	75 000
Herstel schade onroerende goederen en schepen	294 736 000	Verliezen geleden op door de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. bij wijze van voorschot op de Rijksbijdrage in de oorlogsschade verstrekte crediten	75 000
<i>Hoofdstuk VI (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen)</i>		Nagekomen betalingen van afgewikkelde schade-artikelen	2 500 000
Herstel van monumenten van geschiedenis en kunst	2 500 000	<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volks-huisvesting)</i>	
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		Uitgaven in verband met de puinoprui-ming	1 500 000
Bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen, alsmede uitkeringen van vergoedingen wegens ten name van het Rijk onteigende opstellen	225 010 000	Vergoeding wegens puinonteigening, voor zover deze niet als bijdrage in de materiële oorlogsschade wordt verleend	200 000
Uitkeringen, voortvloeiende uit onthef-fing van bestedingsplicht, verleend op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	7 000 000	<i>Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)</i>	
Tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden ter vervanging van voorlopig verstrekte crediten enz.	56 000 000	Schadevergoedingen Zee- en Luchtvaart-verzekeringswet 1939	Memorie
Bijdragen in oorlogsschade aan schepen	3 500 000	<i>Hoofdstuk XII A (Maatschappelijk Werk)</i>	
		Uitkeringen aan of t.b.v. ge(re)ëvacueerde ondernemingen, instellingen enz.	310 000

Zowel in de begroting voor 1953 als voor 1954 is een bedrag van 400 miljoen voor herstel van watersnoodschade opgenomen. Deze bedragen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Ingediende suppletie begroting 1953	Ontwerp- begroting 1954
Algemene uitgaven	5 900 000	4 750 000
Algemene Zaken	—	—
Kosten van voorlichtingsmateriaal enz.	100 000	—
Binnenlandse Zaken	—	—
Vervanging van het verloren gegane materiaal bestemd voor de Bescherming Bevolking	50 000	—
Financiën	—	—
Apparaatskosten Rampschade- bureaux	540 000	1 947 500
Wederopbouw en Volkshuisvesting	610 000	341 500
bureaux	1 400 000	275 000
Taxatiekosten	2 000 000	—
Barakkenbouw voor huisvesting van arbeiders in de noodgebieden . .	—	—
Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	—	—
Apparaatskosten Rampschade- bureaux	700 000	1 106 000
Vergoedingen voor verrichte werkzaamheden door derden	1 080 000	—
Sociale Zaken en Volksgezondheid	—	—
Kosten van inrichting der barakken voor huisvesting van arbeiders in de noodgebieden	500 000	—
Herstel schade hoofd- en buitenwaterkeringen	160 000 000	100 000 000
Verkeer en Waterstaat	—	—
Herstel van hoofd- en buitenwaterkeringen, alsmede van binnenwaterkeringen waarvan het herstel nodig is voor het herstel van hoofd- en buitenwaterkeringen	160 000 000	100 000 000
Herstel schade overige overheids-eigendommen	41 400 000	29 000 000
Financiën	—	—
Bijdragen in schade publiekrechtelijke lichamen	20 000 000	24 000 000
Herstel schade aan gebouwen, gronden, dijken enz. van Domeinen en het Kroon domein	3 300 000	—
Oorlog	—	—
Herstel schade aan roerende en onroerende goederen	4 650 000	—
Marine	—	—
Herstel schade aan roerende en onroerende goederen	3 350 000	—

9. Overzicht van de aanwending van de ten laste van de dienst 1953 beschikbaar gestelde algemene werkgelegenheidscredieten

In de oorspronkelijke begroting voor het dienstjaar 1953 werd op hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven) een bedrag van 40 miljoen geraamd voor „Kosten werkgelegenheids-politiek”. Reeds in December 1952 besloot de Regering, als een der voorzieningen t.b.v. de werkgelegenheid een verhoging van deze post met 50 miljoen aan te vragen teneinde op korte termijn een groot aantal openbare werken te kunnen doen uitvoeren. Zoals reeds eerder vermeld, heeft de Regering evenwel na de watersnood van 1 Februari jl. besloten, van het in totaal op deze begrotingspost beschikbare bedrag (90 miljoen), voorlopig niet meer te besteden dan 70 miljoen.

Bij de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake het wetsontwerp tot wijziging van hoofdstuk XIV der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 (Zitting 1952—1953 — 2923 — no. 5) is een specificatie overgelegd van alle werken, welke in het begin van dit jaar met behulp van gelden uit de vorengenoemde begrotingspost zijn aangevat ter bestrijding van de werkloosheid. Ook zijn reeds — zij het uiteraard voorlopig op bescheiden schaal — in beginsel enkele bedragen toegezegd voor enige in het a.s. najaar aan te vangen openbare werken.

In totaal is tot dusver van vorenbedoelde 70 miljoen rond 56 miljoen besteed, c.q. toegezegd. Dit laatste bedrag is als volgt te verdelen over de verschillende Departementen:

Sociale Zaken en Volksgezondheid	44,7 mln
(t.w. rond 6,7 miljoen voor aanleg van waterleidingen en rond 38 miljoen voor subsidies t.b.v. diverse objecten van lagere publiekrechtelijke lichamen, in hoofdzaak gemeenten)	
Verkeer en Waterstaat	9,9 „
(t.b.v. de Rijkswaterstaat)	
Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	0,7 „
(Staatsbosbeheer)	
Financiën	0,3 „
(Domeinen)	
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	0,1 „
(Monumenten zorg)	

Bovendien is op hoofdstuk XIV der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 een bedrag van 5 miljoen uitgetrokken voor kosten, verbonden aan het nemen van maatregelen ter voorbereiding van toekomstige werkverruiming. Op de overeenkomstige begrotingspost voor het dienstjaar 1952 was een bedrag van 7,5 miljoen uitgetrokken. Ten laste van laatstgenoemd dienstjaar werd evenwel slechts f 2 817 600 besteed. Het restant ad f 4 682 400 kan met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet worden toegevoegd aan de eerdergenoemde post van 5 miljoen voor het dienstjaar 1953, zodat in totaal voor 1953 meer dan 9,5 miljoen voor dit doel beschikbaar is. Zoals bekend is het de bedoeling, met behulp van deze gelden de totstandkoming te bevorderen van een extra voorraad voor uitvoering gereede werkplannen, voldoende voor ongeveer een jaar. Hiertoe worden zowel bijdragen verstrekt ten behoeve van de voorbereiding van objecten door lagere publiekrechtelijke lichamen als voor het treffen van voorbereidingen (aanstelling van daartoe nodig extra personeel, grondaankopen etc.) door de daarvoor in aanmerking komende Rijksdiensten. Het tot dusver uit dezen hoofde ten laste van het dienstjaar 1953 bestede, c.q. toegezegde bedrag beloopt in totaal ruim 4 miljoen, van welk bedrag de volgende globale verdeling kan worden gegeven:

Sociale Zaken en Volksgezondheid	2,0 mln
(subsidies aan lagere publiekrechtelijke lichamen)	
Verkeer en Waterstaat	1,2 „
(t.w. voor kosten, verbonden aan de aanstelling van extra personeel bij de Rijkswaterstaat 0,7 miljoen en voor grondaankopen, opmetingen, enz. 0,5 miljoen)	
Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	0,8 „
(personeelsuitbreiding Cultuurtechnische Dienst)	

Hierbij zij nog aangetekend dat omtrent verdere voorzieningen voor de hierbedoelde voorbereiding het overleg regelmatig wordt voortgezet, met name met de lagere publiekrechtelijke organen.

10. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1947 tot en met 1954

Het grootste deel van de Rijksmiddelen, waarbij in het bijzonder aan de belastingmiddelen is te denken, moet geacht worden een algemeen karakter te hebben en niet in direct verband te staan met een bijzondere functie van de Staat. In verband hiermede heeft een indeling naar de onderscheidende onderwerpen van Staatszorg, zoals dit bij de uitgaven is geschied, ten aanzien van de middelen weinig zin.

Volstaan is daarom met een indeling in enkele categorieën, waarbij o.a. enkele belangrijke baten, welke een exceptioneel karakter dragen, naar voren zijn gebracht.

Bij de belastingen is onderscheid gemaakt tussen de kostprijsverhogende belastingen en de belastingen op winst, inkomen en vermogen. In de bedragen wegens opbrengst van belastingen op winst, inkomen en vermogen is voor de jaren 1947 tot en met 1952 de bate wegens inhaal van belasting-achterstand begrepen. Ook t.a.v. de herziene ramming 1953 is dit het geval. De kolommen 1953 oorspronkelijke ramming en 1954 zijn echter exclusief de inhaal van belastingachterstand. Zoals in de Nota reeds is opgemerkt, bestaat de verwachting, dat aan het dienstjaar 1954 vrijwel geen baten uit hoofde van inhaal van achterstand ten goede zullen komen.

Tot de exploitatiebaten van bedrijven zijn behalve de baten van de eigenlijke Staatsbedrijven ook die van De Nederlandse Bank en van andere bedrijven in de particuliere sector gerekend. Tot deze laatste bedrijven behoren o.m. de Nederlandse Aardolie maatschappij, de N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie en de N.V. Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken.

De inkomsten wegens rente betreffen ontvangen rente van Staatsbedrijven en tal van andere instellingen.

Middelen met een uitzonderlijk karakter zijn de baten, voortvloeiende uit monetair operaties, de vrijgegeven tegenwaarde-gelden, de baten wegens herstelbetalingen, enz.

Als baten, voortvloeiende uit monetair operaties, zijn aangemerkt de tegoedschrijvingen aan 's Rijks middelen in verband met de devaluaties van de gulden tegen het einde van de oorlog en in 1949, zomede de baten in verband met de geld-zuivering.

Ten aanzien van de vrijgegeven tegenwaarde-gelden in het kader van de Amerikaanse hulpverlening zij nog aangestekend, dat het hier gaat om de totale vrijgave, ongeacht de bestemming, welke aan de beschikbaar gekomen middelen is gegeven. Een buitengewoon karakter hebben voorts ook de baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie van vijandelijk vermogen. Onder de gerecupereerde goederen is het naar Nederland teruggevoerde monetair goud mede begrepen.

De diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I vormen een conglomeraat van inkomsten wegens prestatie van diensten en levering van goederen door het Rijk, wegens boeten en opbrengst van verbruide klarde goederen, wegens luisterbijdragen en andere speciale heffingen, wegens bijzondere bijdragen, enz.

Bij de middelen van de Buitengewone Dienst II is volstaan met een splitsing in ontvangen aflossingen en overige middelen. De bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijving staat tegenover de overeenkomstige post op de uitgavenbegroting en heeft voor de hoogte der Rijksmiddelen alleen boekhoudkundige betekenis. Het is derhalve gewenst deze post geheel afzonderlijk te houden.

Tenslotte wordt nog opgemerkt, dat teneinde aansluiting te verkrijgen met de elders in deze Nota vermelde cijfers der middelen in het hierna opgenomen overzicht der middelen de opbrengsten der bijzondere heffingen buiten beschouwing zijn gelaten. Volledigheidshalve zijn deze opbrengsten echter in een afzonderlijke tabel samengevat.

*Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1947 tot en met 1954
(exclusief bijzondere heffingen)*

Omschrijving	1947	1948	1949	1950	1951	1952	oorspr. vastgest. 1953	herziene raming 1953	1954
Kostprijsverhogende belastingen	1 152,9	1 568,3	1 715,9	1 994,8	2 319,5	2 192,8	2 229,3	2 179,0	2 185,0
Belastingen op winst, inkomen en ver- mogen	2 070,2	1 745,5	1 991,5	2 026,0	2 458,4	2 858,5	2 269,8	2 498,0	2 297,0
Winsten en andere baten van bedrijven	17,0	27,6	33,4	86,4	60,0	42,5	40,9	33,3	25,9
Inkomsten wegens rente	58,0	72,5	106,3	72,1	78,8	92,4	71,9	96,9	75,0
Ontvangen aflossingen ¹⁾	28,2	38,5	23,1	10,2	1,3	—	—	—	—
Baten voortvloeiende uit monetaire operaties	100,1	—	389,5	131,3	6,3	—	—	—	—
Vrijgegeven tegenwaarde-gelden	—	240,0	305,0	278,7	203,0	827,0 ²⁾	Memorie	433,0	170,0
Baten wegens herstelbetalingen, gerecu- pereerde goederen en liquidatie vijan- delijk vermogen	121,7	32,6	33,6	20,2	72,8	7,2	60,0	65,7	120,0
Diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	429,0	365,6	365,6	306,2	359,9	250,6	179,1	271,0	187,0
Totaal Middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	3 977,1	4 090,6	4 963,9	4 925,9	5 560,0	6 271,0	4 851,0	5 576,9	5 059,9
Ontvangen aflossingen ¹⁾	79,2	199,1	112,5	255,2	172,6	189,5	145,8	260,1	250,0
Diverse middelen Buitengewone Dienst II	15,3	8,9	27,0	91,0	30,4	18,8	23,1	23,1	93,5
Totaal Middelen Buitengewone Dienst II (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	94,5	208,0	139,5	346,2	203,0	208,3	168,9	283,2	343,5
Totaal der middelen (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	4 071,6	4 298,6	5 103,4	5 272,1	5 763,0	6 479,3	5 019,9	5 860,1	5 403,4
Bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijvingen	—	—	—	89,9	98,0	100,0	105,0	105,0	113,0
Totaal der middelen	4 071,6	4 298,6	5 103,4	5 362,0	5 861,0	6 579,3	5 124,9	5 965,1	5 516,4

Overzicht van de opbrengsten der bijzondere heffingen

Vermogensaanwasbelasting	98,8	1 296,5	350,1	65,0	64,1	66,4	75,0	75,0	40,0
Vermogensheffing ineens	0,1	752,6	213,6	30,6	16,8	20,1	15,0	15,0	10,0
Totaal ³⁾	98,9	2 049,1	563,7	95,6	80,9	86,5	90,0	90,0	50,0

¹⁾ De door het Rijk ontvangen aflossingen worden sinds 1950 alle ten bate van de Buitengewone Dienst II gebracht.

²⁾ Waarvan 750 miljoen ter aflossing van vlottende schuld.

³⁾ Het totaal der opbrengsten over 1947 tot en met 1951, vermeerderd met de vermoedelijke opbrengst over 1952, de raming 1953 en de verwachte opbrengst voor 1954 bedraagt rond 3115 miljoen.

11. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1953 en 1954^{1) 2)}

(in duizenden guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijke ramming 1953	Nadere ramming 1953	Ramming 1954 ³⁾
I. <i>Kostprijsverhogende belastingen</i>			
a. Vereveningsheffing	240 000	235 000	250 000
b. Herkapitalisatie- en superdividendbelasting			
c. Motorrijtuigenbelasting	80 000	80 000	85 000
d. Invoerrechten	400 000	400 000	400 000
e. Accijnzen op moutserende geestige dranken	6	6	7
f. Accijnzen op gedistilleerd	100 000	110 000	110 000
g. Accijnzen op bier	17 000	17 000	17 000
h. Accijnzen op suiker	45 000	95 000	60 000
i. Accijnzen op tabak	305 000	325 000	340 000
j. Belasting op gouden en zilveren werken		400	
k. Omzetbelasting	1 200 000	1 140 000	1 140 000
l. Rechten van zegel	40 000	35 000	37 000
m. Rechten van registratie	45 000	45 000	47 000
Totaal	2 472 006	2 482 406	2 486 007
II. <i>Belastingen op winst, inkomen en vermogen</i>			
a. Inkomstenbelasting, na aftrek van voorheffingen	875 000	1 025 000	940 000
b. Vermogensbelasting van natuurlijke personen	85 000	88 000	90 000
c. Vermoogensbelasting	775 000	850 000	825 000
d. Loonbelasting	650 000	680 000	630 000
e. Dividendenbelasting	65 000	80 000	80 000
f. Commissarissenbelasting	9 500	11 000	11 000
g. Rechten van successie, overgang en schenking	90 000	85 000	85 000
Totaal	2 549 500	2 819 000	2 661 000
Totaal der sub I en II genoemde belastingen	5 021 506	5 301 406	5 147 007
Aandeel Gemeentefonds	483 482	647 160	624 488
Aandeel Provinciefonds	31 450	33 354	32 185
Aandeel Landbouw-Egalisatiefonds	7 500	8 250	8 250
Ten bate van de Rijksbegroting	522 432	688 764	664 923
	4 499 074	4 612 642	4 482 084

! Verandering ramming 1954
(1953-1954)

200.000
85.000
415.000
110.000
17.000
19.000
60.000
340.000
1.140.000
37.000
47.000
2.6546.000

990.000
90.000
825.000
630.000
80.000
11.000
85.000
2.734.000
5.280.000
640.488
32.009
8.250
681.937
4.598.290

¹⁾ In dit overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineen, waarvan de opbrengst voor 1954 is geraamd op resp. 40 en 10 miljoen. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting in engere zin niet ten goede komen (grondbelasting en personele belasting). Zoals bekend ontvangen het Gemeentefonds en het Provinciefonds een aandeel in de sub I en II genoemde belastingen, met uitzondering van de vereveningsheffing en de motorrijtuigenbelasting. Overeenkomstig het ontwerp van wet financiële

²⁾ Bij het opstellen der rammingen is geen rekening gehouden met een loonsverhoging ter compensatie van de huurverhoging.

³⁾ De rammingen der kohierbelastingen zijn exclusief de invloed van het inhale van achterstand.

12. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte								Geraamd in de begroting	
	1 Jan. 1947	1 Jan. 1948	1 Jan. 1949	1 Jan. 1950	1 Jan. 1951	1 Jan. 1952	31 Jan. 1953	30 Juni 1953	1953 ¹⁾	1954
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	320	331	336	348	364	332	346	341	342	358
IIA. Algemene Zaken	343	105	106	106	111	112	114	117	122	124
III. Buitenlandse Zaken	497	576	612	673	754 ²⁾	865	2 275	2 341	2 448	2 482
IV. Justitie	33 348	23 592	17 512	16 641	15 789	14 291	14 243	14 364	14 533	15 037
V. Binnenlandse Zaken	4 170	2 301	1 214	1 002	1 092	1 144	726	737	743	873
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 325	5 987	6 455	6 841	7 294	7 468	7 582	7 849	8 467	9 025
VII B. Financiën	21 880	23 923	22 979	22 458	22 372	22 170	21 899	22 264	22 557	22 152
IXA. Wederopbouw en Volkshuisvesting . .	6 488	6 700	5 040	3 880	3 794 ³⁾	3 566	2 855	2 895	3 001	3 065
IXB. Verkeer en Waterstaat	7 179	7 102	7 410	7 284	7 274	7 314	7 251	7 295	7 677	7 981
X. Economische Zaken	11 700	11 398	8 591	6 753	4 877	4 611	4 450	4 336	4 706	4 503
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het voormalig Landbouw Crisisfonds)	⁴⁾ 14 758	⁴⁾ 10 048	⁴⁾ 8 707	⁴⁾ 7 750	6 642	5 916	5 966	6 074	6 418	6 740
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid . .	4 394	4 102	3 930	3 925	4 183	4 182 ³⁾	4 682	4 722	5 101	5 227
XIIA. Maatschappelijk Werk	⁵⁾ —	⁵⁾ —	⁵⁾ —	⁵⁾ —	⁵⁾ —	⁵⁾ —	635	649	715	704
XIII. Overzeese Rijksdelen	272	289	315	309	313	370	230	233	265	270
XIIIB. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen . .										
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds . .	399	339	355	379	426	434	401	400	440	425
Zuiderzeefonds	988	1 104	1 173	1 165	1 176	1 188	1 179	1 202	1 253	1 321
Sub-totaal	112 061	97 897	84 735	79 514	76 791	74 307	74 834	75 819	78 788	80 287
VIIIA. Oorlog	6 431	7 955	9 008	10 659	12 231	13 873	16 869	17 561	16 163	20 780
VIIIB. Marine	4 339	4 575	5 283	6 118	6 521	7 445	7 951	8 132	8 677	8 709
Sub-totaal	10 770	12 530	14 291	16 777	18 752	21 318	24 820	25 693	24 840	29 489
Totaal	122 831	110 427	99 026	96 291	95 543	95 625	99 654	101 512	103 628	109 776

¹⁾ De aantallen opgenomen in de Millioenennota 1953 zijn voor zoveel nodig herzien.

²⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 Januari 1952 en 31 Januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van het feit, dat thans in het totaal de administratieve ambtenaren en de Nederlandse en vreemde hulpkrachten in het buitenland zijn verwerkt.

³⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 Januari 1952 en 31 Januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van de overgang van de Rijksdienst voor Uitvoering van Werken (D.U.W.) van het Departement van Wederopbouw en Volkshuisvesting naar het Departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

⁴⁾ Hierin begrepen de seizoenarbeiders bij het Staatsbosbeheer, welke niet tot het eigenlijke Burgerlijk Rijkspersoneel behoren en derhalve na 1 Januari 1950 niet meer in de statistiek zijn opgenomen.

⁵⁾ Aangezien met ingang van 1 September 1952 het Departement van Maatschappelijk Werk is ingesteld zijn de aantallen van de werkelijke sterkte van vóór 31 Januari 1953 opgenomen bij de Departementen van Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid, Unie-aangelegenheden en Uniezaken en Overzeese Rijksdelen voor zover ze daarvan afkomstig zijn.

te financieren additionalen

In de begrotingsopstellingen voor de jaren 1953 en 1954 is geen rekening gehouden met de uitvoering van de uit te geven maatregelen te financieren z.g. additionele projecten, dat zijn projecten welke zonder bedoelde financiering niet of nog niet tot uitvoering zouden zijn gebracht.

[illegible]

14. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen

1. Het Gemeentefonds en het Provinciefonds

Ook bij de opstelling van de begroting van het Gemeentefonds voor het jaar 1954 is de wettelijke voorziening nopens de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren na 1952 nog niet tot stand gekomen. Anders dan ten tijde van de opstelling van de begroting 1953 is nu echter bij de Staten-Generaal een wetsontwerp aanhangig, dat in de onderhavige materie bedoelt te voorzien, n.l. het ontwerp van wet tot regeling van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953, 1954 en 1955 (Zitting 1952—1953 — 3053).

Bij gebreke aan een wettelijke voorziening zijn de ramingen in de begroting van het Gemeentefonds voor het jaar 1954 op de inhoud van genoemd wetsontwerp gebaseerd. Zoals in de toelichting daarop is uiteengezet, zal bij aanneming daarvan de opbrengst van de hoofdsom van de grondbelasting en de personele belasting in den vervolge rechtstreeks aan de gemeenten worden uitgekeerd, zulks ter gedeeltelijke compensatie van het verlies, dat zij hebben geleden door de afschaffing van de ondernemingsbelasting. Voorzover de opbrengst van deze beide belastingen daartoe niet toereikend is, wordt de compensatie gevonden door verhoging van het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst van de volgende ten bate van 's Rijks kas geheven belastingen:

inkomstenbelasting	940	millioen
vermogensbelasting	90	"
vennootschapsbelasting	825	"
loonbelasting	630	"
dividendbelasting	80	"
commissarissenbelasting	11	"
invoerrechten	400	"
de accijnzen (na aftrek aandeel L.E.F.)	518,75	"
de omzetbelasting	1 140	"
de rechten van zegel	37	"
de rechten van registratie	47	"
de rechten van successie	85	"

Totaal 4 803,75 miljoen

Het nieuwe aandeelpercentage is, berekend op basis van de voor 1952 geldende uitkeringen, te stellen op 13 %, waarvan 9,75 % ter financiering van de nieuwe algemene uitkering, welke de tot en met 1952 geldende uitkeringen vervangt, en 3,25 % voor de nieuwe belastinguitkering, welke met de opbrengst van de hoofdsom der grondbelasting en der personele belasting strekt ter vervanging van de opbrengst der vervallen ondernemingsbelasting, voor zover rechtstreeks aan de gemeenten ten goede kwam.

Bij de berekening van het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen is rekening gehouden met de gevolgen, welke zullen voortvloeien uit de bij de Staten-Generaal ingediende wetsontwerpen tot het treffen van fiscale voorzieningen in het belang van de werkgelegenheid en ter tegemoetkoming in de huurverhoging en met de verlaging van de tarieven van de inkomsten- en loonbelasting.

Het uitkeringspercentage voor de algemene uitkering is voorlopig gesteld op 120, waarbij met de extra uitgaven der gemeenten, voortvloeiende uit de salarisherziening 1953 rekening is gehouden. Intussen laten de inkomsten van het fonds, berekend op de hiervoor aangegeven basis, een uitkering van 120 % niet toe zonder over een deel der reserve te beschikken. Een bijdrage van de reserve aan de Gewone Dienst der begroting ten bedrage van f 34 125 000 moest worden geraamd om het verschil te overbruggen.

De middelen van het fonds bestemd voor het doen van de belastinguitkering worden geheel over de in aanmerking komende gemeenten verdeeld. Voor het jaar 1954 zal naar raming f 156 121 900 beschikbaar komen.

Omtrent de reserve van het fonds kan het volgende worden medegedeeld.

Het eerste jaar, waarin reservevorming plaats vond, was 1951. Over dat jaar is gereserveerd f 73 674 400

Het over 1952 te reserveren bedrag is nog niet bekend, aangezien de dienst 1952 nog niet is afgesloten. Gerekend wordt, met inbegrip van het in de begroting voor dat jaar voor reservevorming uitgetrokken bedrag, op rond 50 000 000

Over 1953 is geen bedrag wegens toevoeging aan de reserve geraamd. Wel zal in dit jaar, indien het wetsontwerp 3053 tot wet zal worden verheven, voor het eerst over het bedrag der in 's Rijks kas aanwezige gelden rente worden vergoed naar 2 % 's jaars. Deze rente zal aan de reserve worden toegevoegd 1 473 500

f 125 147 900

Ten bate van de Gewone Dienst der begroting 1954 wordt een beschikking over de reserve geraamd, groot 34 125 000

zodat resteert f 91 022 900

aan welk bedrag nog de rentevergoeding over 1954 zal worden toegevoegd 1 820 500

zodat de omvang der reserve per 31 December 1954 kan worden geraamd op f 92 843 400

Op hoofdstuk VII A 1 der Rijksbegroting over 1954 is nog geen uitgavenartikel opgenomen, ten laste waarvan de rente over de in 's Rijks kas aanwezige middelen der reserve van het Gemeentefonds kan worden betaald. Het ligt in het voornemen een zodanig artikel bij suppletoire begroting in te stellen, zodra het wetsontwerp 3053 het *Staatsblad* zal hebben bereikt. Een gelijke voorziening dient alsdan in de Rijksbegroting voor 1953 te worden getroffen.

In de primitieve begroting voor het jaar 1953 was voorlopig een uitkering uit 's Rijks kas van f 123 061 300 geraamd, waardoor de mogelijkheid werd geopend uit het Gemeentefonds aan de gemeenten voorschotuitkeringen te verstrekken tot de bedragen, welke zij in 1952 als uitkering, c.q. aanvullende uitkering, wegens ondernemingsbelasting ontvingen. Nu het wetsontwerp 3053 is ingediend, zal ook de begroting voor 1953 op basis van de bepalingen van dat ontwerp moeten worden herzien. Bij deze herziening zal de hiervoor genoemde uitkering uit 's Rijks kas kunnen worden teruggenomen, omdat de middelen voor de financiering van de nieuwe belastinguitkering uit een verhoging van het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen worden gevonden. Om dezelfde reden komt de uitkering uit 's Rijks kas niet meer in de begroting 1954 voor.

Het aandeel van het Provinciefonds in de opbrengst der aangewezen Rijksbelastingen bedraagt ingevolge de wet van 8 Mei 1952 (*Stb.* no. 253) voor elk der jaren 1951 tot en met 1954 0,67 %. Deze middelen worden geheel aan de provinciën tot uitkering gebracht.

2. De bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

Van de bijdragen, die de lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks ten laste van 's Rijks kas ontvangen en welke voor het merendeel op wettelijke regelingen berusten, kan, inge-

deel naar de doeleinden waarvoor de bijdragen worden verstrekt, de volgende samenvatting worden gegeven (Zie tabel). Het voor politie uitgetrokken bedrag heeft voor het overgrote deel betrekking op de bijdrage in de kosten voor de gemeentepolitie, welke het Rijk aan de gemeenten uitkeert. De uitkeringen voor onderwys betreffen vrijwel uitsluitend het lager onderwijs. De geleidelijke stijging dier uitgaven is voor een belangrijk gedeelte het gevolg van het leerlingenaan- accres.

In de uitgaven voor sociale voorzieningen doen zich aanzienlijke schommelingen voor. Deze schommelingen zijn gedeeltelijk veroorzaakt door het feit, dat zowel voor de herziene ramming 1953 als voor 1954 aanzienlijk grotere bedragen dienen te worden uitgetrokken voor de complementaire sociale voorzieningen ten behoeve van werknemers en voor complementaire arbeidsvoorzieningen ten behoeve van hand- en hoofdarbeiders. Wat deze categorieën uitgaven aangaat moge opgemerkt worden, dat bij het opstellen van de begroting 1953 niet volledig kon worden overzien, welke gevolgen de invoering van de Werkloosheidswet voor deze voorzieningen zou hebben. De ontwikkeling heeft echter aangetoond, dat rekening moet worden gehouden met een groter aantal personen, dan voor toepassing van deze regeling in aanmerking komt, dan aanvankelijk was voorzien. Voor deze doeleinden is dan ook de herziene ramming 1953 verhoogd met 35 miljoen tot 50 miljoen, terwijl voor 1954 64 miljoen is uitgetrokken.

In de herziene ramming van 1953 is bovendien nog een bedrag opgenomen van rond 40 miljoen, dat beschikbaar is gekomen door overboekking uit Hoofdstuk XIV (Onvoorzienne uitgaven). Uit dit bedrag kunnen subsidies aan de lagere organen beschikbaar worden gesteld ten behoeve van de uitvoering van werken in het belang van de werkloosheidsbestrijding, zoals de aanleg van wegen, rioeringen enz.

De stijging van de bijdragen voor watersstaatswerken wordt o.a. veroorzaakt door bijdragen ten behoeve van de kustverdediging.

De bijdragen voor woningexploitatie stijgen door het toenemend aantal in exploitatie genomen woningwoningen. Voor oorlogsschade-uitkeringen is een hoger bedrag dan voor 1953 uitgetrokken omdat in 1954 enkele omvangrijke en kostbare projecten tot uitvoering komen.

De bedragen in deze tabel opgenomen voor rampschade hebben betrekking op het herstel van waterkeringen en op bijdragen in het herstel van andere overheidseigendommen, zoals als openbare gebouwen enz. Opgemerkt zij dat de gelden uitgetrokken voor het herstel van waterkeringen voor een groot deel niet aan de desbetreffende lagere organen worden uitge-

keerd, doch aangewend voor de betalingen door het Rijk rechtstreeks gedaan of te doen aan de aannemers, die de werkzaamheden voor het dijkherstel verrichten. Daar deze werkzaamheden echter geheel en al ten behoeve van de behorende lagere organen worden verricht, zijn de desbetreffende uitgaven beschouwd als uitkeringen aan deze organen.

Wat de onder de Buitengewone Dienst II opgenomen voorschotten ingevolge artikel 56 van de Woningwet aangaat, zij opgemerkt, dat bij het rammen van dit bedrag is uitgegaan van de veronderstelling, dat de gemeenten de gelden, welke voor de woningbouw nodig zijn zelfstandig op de kapitaalmarkt zullen kunnen verkrijgen. De aangevraagde gelden dienen voornamelijk voor de afwikkeling van enkele vroegere financieringen.

Overzicht van de bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas
(in miljoenen guldens)

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I.	Oorspr. vastgesteld 1953	Herziene ramming 1953	1954	Buitengewone Dienst II.		
				Voorschotten ingevolge art. 56 van de Woningwet	Voorschotten voor woningbouw ten behoeve van militair personeel	
Politie	72	71	72	10	14	17
Onderwijs	75	75	78			
Sociale voorzieningen	31	107	86			
Woningexploitatie	69	69	87			
Watersstaatswerken	37	37	40			
Herstel oorlogsschade	56	56	71			
Bescherming Bevolking	9	9	5			
Rampschade	—	180	129			
Overige doeleinden	16	29	13			
	365	633	581			

15. Staatsbalans

Staatsbalans per 31 December 1952

Activa

(in miljoenen guldens)

Passiva

	Verge- lijkende cijfers 1951	1952		Verge- lijkende cijfers 1951	1952
1. Kas-, bank- en girosaldi		521	11. Schulden op korte termijn:		
2. Dispositieruimte op in het buiten- land verkregen credieten		17	a. Schatkistpapier in omloop en daggeldleningen	4 503	5 508
3. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:			b. Schatkistpromessen bij de Ne- derlandse Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947.	1 500	151
a. Belastingen	3 916	3 286	c. Institutionele beleggers	220	234
b. Nog ten gunste van 1952 (1951) te ontvangen middelen e.d.	276	181	d. Onbelegde gelden Postchèque- en Girodienst	396	586
c. Overige vorderingen en vooruit- betalingen	2 491	1 851	e. Buitenlandse schuld	228	86
		6 683	f. Muntbiljetten in omloop	143	146
4. Vorderingen op lange termijn		1 359	g. Schulden uit hoofde van leve- ringen, werkzaamheden enz.	1 521	1 199
5. Reparatievorderingen op voorm- alige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.	h. Diverse schulden op korte ter- mijn	1 827	1 617
6. Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Inter- nationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling		2 090		10 338	9 527
7. Onroerende en roerende goederen:			12. Verplichtingen inzake oorlogs- schade	6 389	6 427
a. Duurzame activa en verbruiks- goederen	6 584	7 034	waarvan reeds betaald	3 287	3 708
b. Handelsgoederen	381	337	Lopende rente	3 102	2 719
		6 965		12	9
8. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen		3 926	13. Storting op Staatsschuld door in- stitutionele beleggers (incl. Rijks- fondsen)	3 114	2 728
9. Diverse activa:			14. Nederlandsche Bank voor overne- ming Rijksmarkenbezit	134	249
a. Bezittingen sociale verzeke- ringsfondsen	P.M.	P.M.	15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton- Woods	1 500	1 300
b. Bezittingen Algemeen Burger- lijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	16. Schulden op lange termijn:	2 081	1 977
c. Vorderingen enz. uit hoofde van contracten e.d. waartegen- over verplichtingen staan (contrapost aan creditzijde onder no. 17c)		1 740	a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	8 763	8 360
d. Diversen	1 743	437	b. Buitenlandse schuld	3 039	2 967
	404		c. Diverse schulden op lange ter- mijn	17	15
10. Saldo		2 147		11 819	11 342
		8 310	17. Diverse passiva:		
			a. Verplichtingen sociale verzeke- ringsfondsen	P.M.	P.M.
			b. Verplichtingen Algemeen Bur- gerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.
			c. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen enz. staan (contra- post aan debetzijde onder no. 9c)	1 743	1 740
			d. Muntfonds	119	118
			e. Reserve waardeveranderingen	1 170	1 170
				3 032	3 028
		32 018		32 018	30 151
			18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor reke- ning van het Rijk gevoerde reke- ningen:		
			a. Betreffende Indonesië	1 188	1 252
			b. Betreffende diverse instellingen enz.	2 173	2 565
		3 361		3 361	3 817
					3 817

Bovenstaande balans is opgesteld naar dezelfde principes als voor de balansen van voorgaande jaren zijn gevolgd.

Ter toelichting op de balanscijfers moge het volgende dienen:

Post 1. Kas-, bank- en girosaldi.

Het bedrag van 1360 miljoen is als volgt te specificeren:

	1952	Vergelijkende cijfers 1951
De Nederlandsche Bank	882 mln	151 mln
Postrekening no. 1	159 „	101 „
Kas-, bank- en girosaldi van comp- tabelen	319 „	269 „
	1 360 mln	521 mln

Post 3. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen.

a. Belastingen.

Als vorderingen wegens belastingen zijn opgenomen de belastingbedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd waren.

Het bedrag van 3286 miljoen is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:

a. Buitengewone heffingen 325 mln

b. Overige kohierbelastingen:

Reeds opgelegd, nog niet ontvangen 1137 mln

Nog niet opgelegd (globale schatting):

Over 1951 en voorgaande jaren 620 "

Over 1952 1085 "

2. Niet-kohierbelastingen:

Omzetbelasting 200 mln

Accijnzen 135 "

Loonbelasting 110 "

Vereenigingsheffing 45 "

Successtierechten e.d. 20 "

Hierop in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds 282 mln

Per ultimo 1952 reeds ontvangen, doch nog niet ten gunste van de middelen of van de kohierverordeningen geboekt 109 "

3286 mln

c. Overige vorderingen op korte termijn.

De vermindering van deze post in 1952 heeft voor het grootste gedeelte betrekking op de daling van het saldo van de bijzondere schatkistrekening (de tegenwaarde-rekening), welke is teruggelopen van 1692 mln per ultimo 1951 tot 1155 mln per ultimo 1952. De oorzaak hiervan ligt in het feit, dat de bij-schrijvingen op deze tegenwaarde-rekening (290 mln) belangrijkschatkist overgeboekte bedragen (827 mln). Een ander blijkt nader uit het overzicht van de mutaties in het balanssaldo. Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat van het hierboven genoemde bedrag van 827 mln een belangrijk gedeelte, nl. 750 mln, heeft gediend voor aflossing op de schuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 (overneming Rijksmarktenbezit), welke schuld onder de posten 11b en 14 van de Staatsbalans is opgenomen.

Post 7a. Duurzame activa en verbruiksgoederen.

Uit het onderstaande overzicht blijkt de samenstelling van het balansbedrag en van de mutaties in 1952:

	(Gecorrigeerde) waarde per 31-12-1951	Investeringen in 1952 na aftrek van e.d. verlopen	Afschrijvingen in 1952	Waarde per 31-12-1952
Ministerie van Verkeer en Waterstaat	2 632	46	31	2 647
Ministerie van Oorlog	1 388	392	187	1 593
Ministerie van Marine	727	137	33	831
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	390	15	3	402
Burgerlijke Rijksgebouwen	557	20	7	570
Agarische eigendomsmen	537	64	2	599
Diversen	372	25	5	392
	6 603	699	268	7 034

De stijging in 1952 is voornamelijk toe te schrijven aan de netto-investeringen en toename van reserves betreffende het Staatsbedrijf der P.T.T., de Nederlandsche Spoorwegen en de N.V. Breedband.

Specificatie van het balansbedrag:

N.V. Nederlandsche Spoorwegen	1820 mln
Staatsbedrijf der P.T.T. (inclusief Rijkspostspaarbank)	1060 "
Staatsmijnen	617 "
N.V. Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel	151 "
N.V. De Nederlandsche Bank	138 "
N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij	121 "
N.V. Breedband	95 "
Overige Staatsbedrijven en deelnemingen	89 "
	4091 mln

Posten 9a, 9b, 17a en 17b. Bezittingen, respectievelijk verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

In afwachting van de definitieve regeling voor de ouderdomsvoorziening en de herziening van de Pensioenwet 1922, met name wat betreft de bepalingen in zake het vraagstuk van de dekking der pensioenlasten, zijn deze posten evenals voorheen pro memorie op de balans opgenomen.

Post 11b. Schatkistpromessen bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947.

Het bedrag dezer promessen daalde in 1952 met 1349 mln. Hiervan werd 700 mln afgelost (inclusief de aflossing ad 550 mln met de uit de tegenwaarde-rekening vrijgegeven bedragen; zie ook de toelichtingen bij de posten 3c en 14). Voor het resterende bedrag der vermindering van post 11b (649 mln) werden door de Nederlandsche Bank schatkistpromessen in omloop gebracht.

Post 11c. Buitenlandse schuld op korte termijn.

De vermindering van de schuld is een gevolg van enige aflossingen in 1952, waarvan de belangrijkste betrekking heeft op het kortlopende crediet van de Export-Importbank.

Post 11g. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.

Deze schulden betreffen voornamelijk de op 31 December 1952 nog ten laste van het jaar 1952 te verrichten betalingen. De daling van deze schulden ten opzichte van 1951 is het resultaat van verschillende factoren; de belangrijkste hiervan wordt gevormd door een per ultimo 1951 nog ten laste van de begroting 1951 van hoofdstuk VII B aan het Gemeentefonds uit te keren bedrag van 176 mln in verband met de afloop van de Ondernemingsbelasting; ultimo 1952 bestond ter zake geen verplichting.

Post 11h. Diverse schulden op korte termijn.

De vermindering van deze schulden is, in verband met het grote aantal posten welke zijn opgenomen onder balanspost 11h, het saldo van vele mutaties. De grootste hiervan is de vermindering van de nog aan gemeenten uit te keren belastingaanslagen met betrekking tot de Ondernemingsbelasting.

Post 12. Verplichtingen inzake oorlogsschade.

Deze verplichtingen zijn met 88 mln toegevoegd in verband met de totstandkoming van de Regeling Vlootreconstructie 1952, waartegenover enkele verlagings tot een bedrag van 50 mln van in vorige jaren geschatte verplichtingen inzake andere categorieën van oorlogsschade moesten plaatsvinden.

Post 14. Nederlandsche Bank voor overneming Rijksmarkerbezit.

Op de voorgaande balansen is deze schuld steeds opgenomen onder de kortlopende verplichtingen. In verband met het bijzondere karakter van deze schuld kwam het echter gewenst voor ter zake een afzonderlijke post in de balans op te nemen. De vermindering met 200 mln in 1952 betreft een aflossing met de uit de tegenwaarderekening naar 's Rijks schatkist overgeboekte bedragen (zie ook de toelichting bij de posten 3c en 11b).

Post 15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods.

De afnemng deze verplichtingen is het gevolg van een uit het statuut van het International Monetary Fund voortspruitende betaling. Voor nadere gegevens moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp strekkende tot wijziging van hoofdstuk VII B der Rijksbegroting 1952 (zitting 1952—1953 no. 2932).

Post 16. Schulden op lange termijn.

a. Geconsolideerde binnenlandse schuld.

In 1952 werd geamortiseerd door het in betaling nemen voor voldoening van belastingaanslagen 255 mln en door inkoop, periodieke aflossingen e.d. 149 mln; anderzijds werd slechts voor 1 mln nieuwe schuld geplaatst.

b. Buitenlandse schuld.

De mutaties in de buitenlandse schuld kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Schuldvermindering:

Door aflossingen	86,3 mln
Door overdracht aan Indonesië	65,4 „
Door verlaging van het bedrag der Herstelbanklening	3,3 „
	155 mln

Schuldvermeerdering:

Door opname van de in het kader der M.S.A. door de Export-Importbank verstrekte lening 60 mln	
Door koersstijging van de Canad. dollar 23 „	83 „
	72 mln

De hierbovenvermelde post van 65,4 mln heeft betrekking op de in 1948 ten behoeve van Indonesië in het kader van de E.C.A. verstrekte lening. In verband hiermede bestond tegenover de schuld aan de U.S.A. een vordering op Indonesië tot hetzelfde bedrag. Krachtens een overeenkomst, in 1952 gesloten tussen de U.S.A., Indonesië en Nederland is deze lening overgedragen aan Indonesië en werd Nederland ontslagen van de desbetreffende verplichtingen. Uit dien hoofde verminderde de buitenlandse schuld met 65 mln, terwijl anderzijds de vordering op Indonesië voor hetzelfde bedrag (in voorgaande balansen opgenomen onder post 4) is vervallen.

Post 18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen.

a. Betreffende Indonesië.

Tegenover enige aflossingen door Indonesië op door Nederland gegarandeerde leningen staat een toeneming van het debetsaldo van de monetaire accoordrekening, de zgn. A-rekening.

b. Betreffende diverse instellingen enz.

De toeneming met 392 mln is het saldo van een daling der garantie-verplichtingen uit hoofde van leningen e.d. en een zeer belangrijke stijging van de saldi der monetaire accoordrekeningen bij de Nederlandsche Bank. Ten aanzien van laatstgenoemde groep rekeningen kan nog worden opgemerkt, dat de

toeneming van deze saldi verband houdt met de verbetering van de deviezenpositie van Nederland.

Balanssaldo.

Het balanssaldo verminderde in 1952 met 1903 mln (van 8310 mln per ultimo 1951 tot 6407 per ultimo 1952). Het vermoedelijke begrotingsoverschot van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1952 bedraagt 1796 mln. Van het verschil ad 107 mln volgt hieronder een analyse:

1. Ten laste van de Buitengewone Dienst I betaalde oorlogsschade en rente over verplichtingen wegens oorlogsschade, waarvan de schuldverplichting reeds op de balans 1951 voorkomt	424 mln
2. Hogere raming van de over 1951 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen	176 „
3. Aanschaffingen in 1952 ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, welke op de balans zijn geactiveerd	119 „
4. Toeneming van de reserves van de Staatsbedrijven	99 „
5. Koersverliezen als gevolg van de devaluatie in September 1949, welke in 1952 ten laste van de Gewone Dienst of de Buitengewone Dienst I zijn geboekt, terwijl de toeneming der buitenlandse schuld uit hoofde van de devaluatie reeds in de balans per ultimo 1949 is verwerkt	57 „
6. Voordelig saldo der verschillen tussen de werkelijke en de per ultimo 1951 geraamde uitkomsten van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1951	53 „
7. Lagere raming van de op de balans 1951 opgenomen verplichtingen inzake oorlogsschade ...	50 „
8. Diversen	88 „
	1066 mln
9. Ten gunste van de middelen 1952 verantwoorde overboekingen van de tegenwaarderekening, welke reeds op de balans 1951 waren geactiveerd	827 mln
Hierop in mindering te brengen de op de balans 1952 geactiveerde stortingen op de tegenwaarderekening, welke nog niet ten gunste van de middelen zijn gebracht.....	290 „
	537 mln
10. Ten gunste van de middelen 1952 geboekte belastingen, welke reeds als vordering op de balans 1951 waren opgenomen	422 „
	959 „
	107 mln

Een overzicht van de mutaties in het balanssaldo over 1952 is gegeven in hoofdstuk V van de Millioenennota. Hieronder volgen enige toelichtingen op verschillende posten uit dit overzicht.

Lasten.

Post 1. Lonen en salarissen (inclusief sociale lasten).

Het bedrag van 728 mln bevat 291 mln (v. j. 260 mln) voor de Ministeries van Oorlog en Marine, 108 mln (v. j. 103 mln) voor het Ministerie van Financiën en 329 mln (v. j. 322 mln) voor de overige Ministeries.

Post 2. Huisvestingskosten, bureaunkosten, reis- en verblijfkosten e.d.

In het bedrag ad 135 mln is voor de Ministeries van Oorlog en Marine 59 mln begrepen.

Post 3. Kosten van onderhoud, vernieuwing, inrichting en uitbreiding.

Onder deze post worden de kosten van vernieuwing, inrichting en uitbreiding opgenomen voor zover deze individueel niet belangrijk zijn (de belangrijke kosten zijn begrepen in de investeringen, verwerkt in balanspost 7 „Ontoerende en roerende goederen“).

Het bedrag ad 125 mln is als volgt te specificeren:

Ministeries van Oorlog en Marine 68 mln (v.j. 76 mln)
Ministerie van Verkeer en Waterstaat ... 45 mln (v.j. 41 mln)
Overige ministeries 12 mln (v.j. 7 mln)

Post 4. Afschrijvingen.

Hiervoor moge worden verwezen naar de toelichting op post 7a van de Staatsbalans.

Post 5. Rente en bijbehorende kosten.

De belangrijke daling ten opzichte van 1951 is toe te schrijven aan de vermindering van de staatsschuld en de daling van het disconto der schatkistpromessen.

Post 6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (exclusief bijdragen aan sociale fondsen).

De belangrijke stijging in 1952 van de onder deze post genoemde kosten is voornamelijk het gevolg van grotere betalingen betreffende de sociale bijstandswet en werkloucheidswet (toeneming 73 mln), de noodvoorziening ouden van dagen (toeneming 18 mln) en de bijdrage in de D.U.W.-lonen (toeneming 17 mln).

De specificatie van het bedrag ad 568 mln luidt als volgt:

Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid: 207 mln
Bijdrage D.U.W.-lonen 77 „
Sociale bijstandswet 68 „
Werkloucheidswet 30 „
Overbruggingsregeling 45 „
Aanvulling Invaliditeitsrente 29 „
Kinderbijslag rentetrekke 17 „
Diversen 32 „
505 mln

Ministerie van Binnenlandse Zaken:

Periodieke uitkeringen aan oorlogsslachtoffers 10 mln
Uitvoering van de Wet Buitengewoon pensioen 1940—1945 10 „
Diversen 14 „
34 „

Post 8e. Prijssubsidies.

Het bedrag van 85 mln wordt gevormd door het geraamde nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds over het jaar 1952.

Post 8f. Overige bijdragen en subsidies.

De toeneming van deze kosten in 1952 bestaat hoofdzakelijk uit de stijging van de volgende uitgaven:
Bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen 16 mln
Premies ten behoeve van de woningbouw 40 mln
Subsidie aan het borgstellersfonds voor de landbouw 30 mln
Het bedrag van 393 mln, vermeld onder de lasten van 1952, is als volgt te specificeren:

Ministerie van Wederopbouw en Volks-huisvesting:			
Bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen	56 mln		
Bijdragen in de exploitatie van particuliere nieuwbouwwoningen	13 „		
Premies ten behoeve van de woningbouw	54 „		
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening:			
Subsidie aan het borgstellersfonds voor de landbouw	30 mln		
Uitvoering van cultuur-technische werken	32 „		
Diversen	21 „		
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:			
Bijdrage aan de radio-omroep	21 mln		
Diversen	21 „		
42 „			
Ministerie van Verkeer en Waterstaat:			
Uitkeringen aan provincies inzake aanleg en verbetering van wegen, kanalen enz.	31 mln		
Diversen	9 „		
40 „			
Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid:			
Bijdrage in het tekort van de vrijwillige ziektenfondsverzekering	10 mln		
Diversen	22 „		
32 „			
Ministerie van Overzeese Rijksdelen:			
Bijdrage ten behoeve van de geldmiddelen van Nieuw-Guinea	13 mln		
Diversen	7 „		
20 „			
Ministerie van Justitie:			
Subsidies inzake verpleging van voogdijkinderen	18 mln		
Diversen	3 „		
21 „			
Overige ministeries	32 „		
393 mln			
Post 9. Overige lasten.			
De toeneming van deze kosten heeft voornamelijk betrekking op het Ministerie van Oorlog.			
BATEN			
Post 1. Belastingen.			
Specificatie:			
Kohierbelastingen:			
Inkomstenbelasting	880 mln		
Vermogensbelasting I	76 „		
Vennootschapsbelasting	741 „		
1 697 mln			
Niet-kohierbelastingen:			
Omzetbelasting	974 mln		
Loonbelasting	582 „		
Accijnzen	474 „		
Invoerrechten	319 „		
Vereveningsheffing	269 „		
Succeserchten e.d.	81 „		
Overige niet-kohierbelastingen	244 „		
2 943 „			
4 640 mln			

Bovenstaande bedragen betreffen de over het jaar 1952 materieel verschuldigde belastingen; voor de kohierbelastingen berusten deze bedragen uiteraard op ramingen.

Post 3. Rente en winst van bedrijven.

De belangrijke daling van deze post in 1952 is hoofdzakelijk het gevolg van het feit, dat over het jaar 1952 de winsten van

de Nederlandsche Bank en van het Staatsbedrijf der P.T.T. aanmerkelijk lager zijn dan over het jaar 1951.

Post 5. Overige baten.

De vermindering in 1952 houdt verband met de omstandigheid dat in 1951 enkele belangrijke toevallige baten zijn voortgekomen.

a. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945

a. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945

[illegible]

1) De toewening is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de Staat van de rijksmarkten tijdens de bezetting van Nederland op de Staat N.V. Daartoe bij de Wet van 30 Augustus 1946 (Sb. C. 226) gemachtigd, sloot de Minister van Financien op 26 Februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de Staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de Staat voorts 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de Staat betaald met nominaal 2100 miljoen in schatkissprijzen, terwijl 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verkend.

2) De toewening van dit schuldbedrag moet worden toegeschreven aan het feit, dat het bedrag per 30 Juni 1949 o.m. was gebaseerd op de normen, geldende voor het Besluit Materieel Oorlogsschaden, terwijl voor de bepaling van het bedrag per 31 December 1949 is uitgegaan van de Wet op de Materieel Oorlogsschaden. Na de toestandskoming van deze wet is als schuld per 31 December 1949, in overeenstemming met het voor de Staatsbalans per dit datum ingesloten standpunt, het op grond van de Wet betreffende de beslag opgenomen. Uiteraard is op het bedrag per 31 December 1949 mede van invloed geweest het bedrag, dat sinds 30 Juni 1949 was uitbetaald.

b. Overzicht van de consolidaties sinds 1945

(in millions)

Storings- datum	Netto-bedrag	Aard der lening
1946		
3 % Grootboekschuld 1946		
3 % N.W.S.		
1947		
3-3½ % Lening 1947 I		
3-3½ % Lening 1947 II		
3 % \$ Lening 1947		
15-3-1947		
1-4-1947		
1		
1-3-1946	1 007,3	Publieke emissie ten laste van geblokkeerde tegoeden.
1-7-1946	823,3	Idem.
1	23,0	Publieke emissie.
1853,6		
2 742,5		Publieke emissie (conversie).
119,8		Geplaast bij de Rijksfondsen (conversie).
64,4		Publieke emissie.
2 926,7		
2 865,8		
60,9		
40,0		Naasting Ned. Bank.
181,7		Publieke emissie.
423,7		Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.

(1) Op deze leningen kon gedurende een bepaalde periode worden ingeschreven.

	Stortings- datum	Netto-bedrag	Aard der lening
3 % Lening per 1962/64	1-6-1948	1 140,0 ²⁾	Geplaatst bij de Rijksfondsen.
3 ¼ % Lening 1948	1-6-1948	360,0	Institutionele beleggers en publieke emissie, ten dele conversie
3 ¼ % Beleggingscertificaten	1)	14,2	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
		<u>2 159,6</u>	
Aflosbaarstelling wegens conversie . .		1 225,5	
		934,1	
1949			
3 ¼ % Lening 1949	1-11-1949	500,0	Geplaatst bij de Rijksfondsen ten laste van de Voorinschrijfrekening.
3 % \$ Lening 1947	1)	13,3	Publieke emissie.
3 % Investeringscertificaten	1)	301,5	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3 ¼ % Beleggingscertificaten	1)	9,3	Idem.
		<u>824,1</u>	
1950			
3 % Investeringscertificaten	1)	148,5	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3 ¼ % Beleggingscertificaten	1)	11,1	Idem.
3 ¼ % Lening 1950 I	15-3-1950	200,0	Publieke emissie.
3 ¼ % Lening 1950 II	1-6-1950	430,0	Geplaatst bij de institutionele beleggers ten laste van de Voorinschrijfrekening.
3 ¼ % Onderhandse lening 1950	1-5-1950	25,0	Onverschands geplaatst bij een bedrijfspensioenfonds.
		<u>814,6</u>	
1951			
3 % Investeringscertificaten	1)	1,9	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3 ¼ % Beleggingscertificaten	1)	0,2	Idem.
3 ½ % Lening 1951	1-5-1951	200,0	Publieke emissie (56 mln) en geplaatst bij de Rijksfondsen ten laste van de Voorinschrijfrekening (144 mln).
2 ¾ % Belastingcertificaten	1)	169,9	Publieke emissie.
4 % Lening 1951	16-7-1951	305,7	Onverschands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen, personeel- en pensioenfondsen ter consolidatie van 3 ½ % schatkistbiljetten.
4 % Lening per 1976	16-7-1951	16,9	Onverschands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen, personeel- en pensioenfondsen ter consolidatie van 3 ½ % schatkistbiljetten.
4 % Lening per 1976 II	3-12-1951	0,1	
		<u>694,7</u>	
1952			
3 % Investeringscertificaten	1)	0,6	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
4 % Lening per 1977 I, II en III . .	1-2-1952		Onverschands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen ter consolidatie van 3 ½ % schatkistbiljetten.
	1-3-1952	0,3	
	1-11-1952		
		<u>0,9</u>	
1953			
3 % Investeringscertificaten	1)	0,2	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3 ¾ % Lening 1953	1-4-1953	200,0	Publieke emissie.
3 ½ % Lening 1953 I	1-9-1953	400,0	Publieke emissie.
3 ½ % Lening 1953 II	1-9-1953	140,0	Geplaatst bij de Rijksfondsen en -instellingen ten laste van de Voorinschrijfrekening.
		<u>740,2</u>	
		5 923,1	

¹⁾ Op deze leningen kon gedurende een bepaalde periode worden ingeschreven.

²⁾ Ter toelichting van de conversie van de 3—3 ½ % Nederlandse Staatslening 1938 diene het volgende:
Van de 3—3 ½ % Nederlandse Staatslening 1938 stond op

1 Juni 1948 nog uit f 1 225 467 700
Aflossing werd gevraagd voor 109 216 200
Geconverteerd werd f 1 116 251 500

Vrij ingeschreven werd voor f 383 748 500
Totaal bedrag der beide leningen f 1 500 000 000
waarvan 3 % Lening per 1962—64 f 1 140 000 000
en 3 ¼ % Lening 1948 360 000 000

Onder de vrije inschrijvingen ad f 383 748 500 zijn ook begrepen inschrijvingen ten laste van de 2 ¾ % Liquiditeitsrekening tot een bedrag van f 106 436 200 en ten laste van door institutionele beleggers gehouden 3 % rekeningen bij 's Rijks schatkist ter deelneming in toekomstige Staatsschuld tot een bedrag van f 192 542 500.

